

bayrak
KURUMSAL YAYIN | ARALIK 2020 BAYRAK RADYO TELEVİZYON KURUMU DERGİSİ

Ali Ziyat Dinçer El Replikası

bayrak

KURUMSAL YAYIN | ARALIK 2020 BAYRAK RADYO TELEVİZYON KURUMU DERGİSİ

BAYRAK RADYO TELEVİZYON KURUMU YAYINCILIK TARİHİ MÜZESİ

“BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi,
sözün özü; Kıbrıs insanının toplumsal
hafızasıdır.”

Künye

Sahibi

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu

Yayın Kurulu

Yayın Kurulu Başkanı

Meryem Özkurt

Küratör

Ayhatun Ateşin

Editör

Ulvi Keser

Kapak Fotoğrafı

Hasan Hüseyin

Fotoğraflar

Hasan Hüseyin

Şükran Umurtağ

Dergi Tasarım

Ayhatun Ateşin

Gözde Öz

Şükran Umurtağ

Tasarım ve Yayın

Koordinasyonu

Temedy Reklam Ajansı

Belkis Pekşen

İlayda Şehitoğlu

Bircan Akçagil

Baskı

Yakın Doğu Üniversitesi

Cyprus Printing

Aralık 2020

İçindekiler

SUNUŞ

Meryem ÖZKURT - BRTK Müdürü.....	1-2
Ersan Saner - Başbakan.....	1-4
Özer KANLI - BRTK Yönetim Kurulu Başkanı.....	5-6
Ayhatun ATEŞİN - Küratör.....	7-8
İsmet BİRGÜL - Sponsor.....	9-10
Prof. Dr. Ulvi KESER - Editör	11-12

Konçe YÜCEL - Koordinatör Yardımcısı (Stüdyolar).....	13
Neşe ERGÜÇLÜ - Tv Program Yayın Amiri.....	14
Kader HAFİZ - TV Yayınları Yönetim Amiri.....	15
Ali KURTOĞLU - Dış Yayınlar Sorumlusu.....	16
İltaç ASLİM - Spor Amiri.....	17
Hülya SAVİM - Dinleme, Tercüme, Yabancı Dil Haber Amiri.....	18
İlkay ZEKİ - Eğitim Kültür Yayınları Amiri.....	19
Özen KANLI - Radyo Yapım İşletme Amiri.....	20
Gül Uzun ARIKHAN - Personel ve İdari İşler Amiri.....	21
Mehmet ÇALICI - Tv Yapım İşletme Amiri.....	22
Gülin SABRİ - Yabancı Dil Yayınları Amiri (Radyo).....	23
Fezile AZİZ - Tv Montaj ve Haber Kurgu Sorumlusu.....	24
Ahmet AZİZ - Canlı Yayın İşletme Sorumlusu, Aktüalite.....	25
Alpay BAYKAL - Radyo Stüdyo Bakım Sorumlusu.....	26
Deniz İBRAHİMOĞLU - Bayrak Klasik Sorumlusu.....	27
Mehmet AKSOY - Bilgi İşlem Merkezi Sorumlusu.....	28
Ramadan Atıç ÇUFUĞLU - Reklam Birimi Sorumlusu.....	29
Mehmet YALOVAĞI - Ulaşım Birimi Sorumlusu	30
Arzu ELİAÇIK - Tv Arşiv Sorumlusu.....	31
Hasan BEHA - Elektrik ve Elektronik Yüksek Mühendisi.....	32
Betül ARSLAN AKKUŞ - Yapımcı ve Sunucu.....	33
Fatma ARPALIKLI - Program Yapımcısı.....	34
Bayrak FM Ekibi - Radyo Keyfi 26 Yıldır Bayrak Fm'de Yaşanıyor.....	35
Bülent GÜNKUT - Beş Çayı.....	36
Selda İÇER - Yazmalı, Saklamalı, Anılarımıza Sahip Çıkmalıyız.....	37-38
Damla SOYALPAZİZ KARAAZİZ - KKTC Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve BRTK.....	39
BRT - Küresel Salgın ve BRT.....	40

VEFA

Cemal YILDIRIM - Merhaba Hüseyin Abi.....	41
Bayrak Fm - Aydın Türksever'e.....	42

BRT'den Kareler

Radyolar Arası Benzerlikler ve Farklılıklar.....	43-44
Radyonun Mekanları.....	45-46

BRT Dergileri

TARİHSEL BELLEK

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş.....	47-50
Dilek KARAAZİZ ŞENER - Bir Müze İnşa Etmek: Dr. Fazıl Küçük Müzesi.....	51-56
Yeşim GÜMÜŞDAĞ - Osman Örek Arşivi ve Toplumsal Hafıza.....	57-58
Emine PİLLİ - Kıbrıs Türk Müzeciliği Eski Eserler ve Müzeler Dairesi'nin Kuruluşu.....	59
İsmail BOZKURT - Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi'nin Kısa Öyküsü.....	60
Özer TURAN - Yakın Doğu Üniversitesi Müzeleri.....	61-66
Derya PEKTAŞ - Kıbrıs Türk Özel Etnografya Müzesi.....	67-68
Tuğberk EMİRZADE - Taşkent Doğa Parkı.....	69-70
Uygur ERDİM - Doğa Kayıtları.....	71-72
Ruhiye ONUREL (Roş) - Aya İrini Açık hava Replika Müzesi.....	73-74

Bayrak ve Radyocu Kadınlar.....	75-84
---------------------------------	-------

Kıbrıs'ta Bellek Toplayıcılığı ve Emek Sarfedenler.....	85-102
---	--------

Röportaj: Betül ARSLAN AKKUŞ/ Hakkı ATUN - Burçin ALIUSTA - Cevdet ALPARSLAN - Olgun BEYOĞLU - Nazif BOZATLI - Halil DURANAY - Ulvi KESER - Ejdan SADRAZAM - Nuri ÜNÜÇÖK - Ayhatun ATEŞİN

BRT Yayıncılık Tarihi Müze Fotoğrafları.....	103-111
--	---------

Meryem ÖZKURT
BRTK Müdürü

Bir Yıl Aradan Sonra Yeniden Merhaba...

Bayrak dergisi olarak hayata geçirdiğimiz yenilikleri sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Ülkemizin kamu yayıncılığı yapan tek kuruluşu olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu, Kıbrıs Türkü'nün sesini duyurmaya başlayalı tam 57 yıl oldu. Radyomuz 21 Aralık 1963 olaylarının hemen sonrasında "Bayrak, Bayrak, Bayrak" anonsuyla yayın hayatına başlamış ve halka büyük bir moral kaynağı olmuştur. Bu yüzdendir ki KKTC'nin varlığının önemli bir parçası olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu gelişen ve değişen dünyadaki teknolojik gelişmeler ışığında kamu yayıncılığı bilinci ve sorumluluğuyla yayınlarına her zaman devam edecektir.

Kurulduğu ilk günden beri aynı tutkuyla yayın hayatına devam eden BRT'de kullanılan yayın araçlarını kültürel mirasımız olarak görüyoruz. BRT Sitesi'nde, kuşaklar boyu oluşturulan ve bir köşede atıl kalmayı hak etmeyen bu müstesna yayın araçlarını gelecek nesillere aktarmak için bir müze kurduk. Amacına uygun olarak da adını "BRTK Yayıncılık Tarihi Müzesi" koyduk. Bu müze Bayrak radyolarının ve televizyon kanallarının hikayesini ve kültürel belleğini yeni nesillere aktaran bir ruha sahip olacak. Unutmamak üzere bir yeniden hatırlayış olacak. Yayıncılık Tarihi Müzesi, Kıbrıs Türkü'nün geçmişiyile olduğu kadar geleceğiyle de bağ kurmasına yardımcı olacak bir müzecilik anlayışıyla hizmet edecek.

Haklı onurunu yaşadığımız bu güzel müzeyi kurmak ve kültürel belleğimizi geleceğe aktarmak sandığımız kadar kolay olmadı. Büyük bir özveri ve emek gerektiren bir süreci geride bıraktık. Böylesi kutsal bir amaç uğruna BRT'ye desteklerini esirgemeyen dostlar biriktirmiş olmak bizleri gururlandırıyor. İstanbul'da yaşadığım dönemde dostluğuna mahzar olduğum sevgili Şakir Sömek'in teyzesi Dr. İsmet Birgül Hanım imdada yetişti ve bizlere inanılmaz bir katkı sağlayarak müzemizin tüm masraflarını karşıladı. Kıbrıs Türkü'ne hayalini kurduğumuz böylesine kıymetli bir hediye sunan İsmet Birgül Hanım aynı zamanda Bayrak Radyosu'nun kuruluşundan itibaren uzun yıllar hizmet vermiş olan BRT'nin teknik müdürlerinden Ali Rıza Dinçer Bey'in kardeşi olmasıyla da bizler için ayrı bir kıymete sahiptir. Kıbrıs Türk halkına yayıncılık sanatının nostaljik parçalarını sergileme fırsatı sunan bu güzel insana ne kadar teşekkür etssek azdır.

Yayıncılık Tarihi Müzesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gelecek nesillere armağanıdır. . .

Ersan SANER
Başbakan

BRTK Hep Yaşayacaktır

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Kıbrıs Türk halkının gurur abidelerinden biridir. BRTK, Kıbrıs Türk halkının özgürlük, egemenlik ve devlet kurma istencinin bayraktardır. Öncelikle BRTK'nin 57. yaşını candan kutlar, dünden bugüne Kurum'a hizmet eden ve aramızda olan herkesi saygı ve sevgiyle, aramızda olmayanları rahmetle anarım. BRTK gibi yakın tarihimize damgasını vurmuş bir kurumumuzun dünden bugüne nasıl geldiğini bilmek ve özellikle gençlerimize anlatmak son derece önemlidir. Rum liderliği ve EOKA terör örgütü mensupları 21 Aralık 1963'te insanımızı yok edip adayı Yunanistan'a bağlamak hayali ile adanın her yanında toplumumuza karşı saldırıya geçerken vatansever Kıbrıs Türk'ü buna boyun eğmemiş, yediden yetmişe Rum mezalimine karşı direnişe geçmişti. Bu direnişin kuşkusuz en önemli öğelerinin başında bir grup Atatürkçü, Türk Mukavemet Teşkilatı mensubunun çabaları ile 25 Aralık 1963'te yayın hayatına başlayan Bayrak Radyosu gelir. Efsane Bayrak Radyosu'nun verdiği haberler, çaldığı müzikler, yayınladığı piyesler, düzenlediği yarışmalar 1963-1974 arası halkımızın başlıca moral kaynağı olmuştu. Bayrak Radyosu en önemli görevini ise 20 Temmuz 1974'te başlayıp 15 Ağustos 1974'e kadar devam eden Kıbrıs Barış Harekâtı sürecinde yaptı. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başladığını tüm dünya rahmetli Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın sesinden Bayrak Radyosu aracılığı ile duydu.

Türk askerinin ulaşamadığı yerlerdeki Kıbrıs Türk'ü gerçekleri Bayrak Radyosu'ndan dinledi, hareket tarzını buna göre tayin etti. Bayrak Radyosu'nu yaşama geçiren mukavemetçi, Atatürkçü düşünce 1974 sonrasında da çalışmalarına devam etti ve televizyon yayınlarına da başladı. Bayrak Radyosu ile Bayrak televizyonu 22 Temmuz 1983'te çıkarılan yasa ile Bayrak Radyo Televizyon Kurumu çatısına kavuştu. Kurum o günden bugüne hep gelişti. BRTK bugün 3 televizyonu, 6 radyosu, internet ve sosyal medya yayınları ile halkımıza kamu yayıncılığı alanında çok önemli bir hizmet vermektedir. Ben özellikle Turizm Bakanlığım ile Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığım döneminde BRTK ile yakın çalıştım. İnancım odur ki BRTK çok daha fazla sosyal, ekonomik, siyasal gelişmemize katkı yapabilir... İnancım odur ki BRTK gerek Kıbrıs konusunda gerekse diğer konularda sesimizin dünyaya duyurulmasına çok daha etkili bir şekilde katkı koyabilir. İnşallah, Başbakanlığım sürecinde böyle olacak. Hedefimiz teknolojinin akıl almaz bir hızla ilerlediği, internetin başlıca iletişim ve iletişim araçlarından biri haline geldiği günümüzde BRTK'de çağdaş bir dönüşümü başlatmaktır. Hedefimiz, üretken ve verimli bir yapı oluşturmak, Bayrak'ı daha yüksek, daha güzel yerlere taşımaktır. Hedefimiz ilgili herkesin duyarlı ve sorumluluk bilinci ile hareket etmesi halinde yıllardır geçirilemeyen ve artık geçirilmesi elzem hale gelen BRTK yasasını mümkün olan en kısa sürede Meclis'ten geçirmektir. İnaniyorum ki Kurum yetkilileri, Kurum çalışanları ve Hükümet olarak el ele vererek yakın bir gelecekte geleceğe daha emin adımlarla yürüyen bir BRTK yapısı ortaya çıkarabiliriz. Bu duygu ve düşüncelerle tüm BRTK çalışanlarını kutlar, çalışmalarında başarılar ve sağlık dilerim.

Özer KANLI
BRTK Yönetim Kurulu Başkanı

Hak Ve Hürriyet Mücadelesi...

" Bayrak... Bayrak... Bayrak... Burası hak ve hürriyet uğruna mücadele eden Kıbrıs Türk mücahidinin sesi" Nurlar içinde uyusun bir gün kurucu cumhurbaşkanımız rahmetli Rauf Denktaş'a "Bu anonsu siz mi yazdınız?" diye sordum. "Hayır, ben yazmadım." dedi. "Kim yazdı biliyor musunuz" diyerek sorumu biraz daha ileri taşıdım. "Muhtemelen Bayraktar, Kemal Coşkun (Kenan Çoygun) yazmıştı. Çok üzerinde durmuştu Bayrak Radyosu'nun kurulmasını." demişti. Bayrak Radyosu'nun nasıl kurulduğunu rahmetli Özer Berkem, Erdoğan Naim, Ali Gürsoy, Muammer Raşit, Tremeşeli Mehmet Ali ve ilk müdürümüz Ahmet Yusuf Atamasoy'dan da bizzat dinledim. Bayrak Radyosu'nun kuruluşu basit bir radyo kuruluşu değildir. Bayrak Radyosu'nun kuruluşu bizleri yok olmaya doğru giden bir topluluk noktasından devlet sahibi bir halk noktasına getiren, Kıbrıs Türk'ünün var oluş ve özgürlük mücadelesinin en güzel, en onurlu sayfalarından birinde altın harflerle yazılmıştır. Bir mühendislik başarısı, azim, kararlılık, vatan, millet sevgisi, kahramanlık destanı ve özgürlük tutkusunun adıdır Bayrak Radyosu. O kahramanlar kurşun yağmuru altında, canları pahasına radyo yayın cihazları yapmışlar, nerdeyse Rumların avucunun içinde verici almışlardır.

Peki, Kıbrıs Türk halkının özgürlük ve egemenlik mücadelesi bitti mi? Hedefimize ulaştık mı? Hayır. Ne yazık ki Güney'deki komşularımız hala 1974 öncesine dönüş hayallerinden vazgeçmedi. Lütfen herkes zaman zaman Rum liderliğinin, Rum sivil toplum örgütlerinin ne dediğini bir araştırın. Hala bizim özgürlüğümüzün yegâne güvencesi Türk askerinin tamamen adadan gitmesini ve garantörlüğün sıfırlanmasını talep ediyorlar. Hala bir ortaklık devletinin içinde bizim de kendileri kadar egemen ve eşit olmamızı kabul etmiyorlar. Dolayısıyla mücadele henüz bitmemiştir. Mücadelemizi demokrasimizi daha da ileri taşıyarak, ekonomimizi güçlendirerek, anavatan Türkiye ile bağlarımızı iki kardeş devlet esasına dayalı ve karşılıklı sevgi, saygı anlayışı ile devam ettirmeliyiz. Bayrak Radyosu'nun devamı olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu da tarihini ve niçin kurulduğunu unutmadan ve anayasal çerçeveden ayrılmadan görevini yapmaya devam etmelidir. Beşinci kol faaliyetlerine asla pabuç bırakılmamalıdır. Bilinçli ve inançlı olmak zorundayız. Aksi takdirde ummadığımız, "Olmaz." dediğimiz sıkıntılar yaşarız. Tarih, hata yapanların perişan oldukları olaylarla doludur. BRTK bugün 6 radyosu, 3 televizyonu, internet yayınları ile belirli bir noktadadır ama olduğu nokta, olması gereken nokta değildir. Daha ileride olmalıydı. Pek çok sorunlarını aşmalıydı. Beni bilenler bilir, tanıyanlar tanır. BRTK'yi kendi ailem kadar önemsiyorum. Personeli de seviyor, sayıyorum ama önce kurum gelir, devlet gelir, millet gelir. Ne benim ne de başka şahısların kişisel beklentileri veya çıkarları Kurum'un çıkarlarından önde olabilir. Ben Yönetim Kurulu Başkanı olarak personele ne söz verdiysem yapma gayreti içinde oldum. Terfiler, hizmet alımı yapılan arkadaşların akitli kaşiyeli statüsüne

geçmeleri, BRTK Yasası'nın güncellenerek Kurum'un daha çağdaş bir hale gelmesi, yıllardır sözleşmeli, akitli kaşiyeli olarak çalışanların kadrolanması ve yönetici durumuna gelmelerinin yolunun açılması, BRTK'nin teknik imkânlarının artması, yeni stüdyolara, haber merkezine kavuşması için gereken adımları attım ama ne yazık ki sendika yöneticileri sözlerini yerine getirmediler. Toplu sözleşmenin 11. maddesini uygulamayı, bizlerin uzlaşmacı farklı önerilerine rağmen reddettiler. Neysel! İnşallah 2020 geride korona virüsü ile, yanlışları ile geride kalır ve 2021'de yepyeni bir sayfa açarız. Biz varız. Niçin? Hak ve hürriyet mücadelesinin başarı ile sonuçlanması için varız.

Ayhatun ATEŞİN
Kürator

Tarih Müzelerde Saklıdır...

İnsanın tarihte bıraktığı her iz, kendisinden sonra gelen nesiller tarafından toplanacak, işlenecek ve nesilden nesile aktarılacaktır. Tarihin sayfaları arasında topladığımız sesler, renkler ve anılar, geçmiş nesillerin geleceğe armağanıdır. BRT Kurumu, kendisinden önce başlayan yayıncılık çabalarını da kendi yelpazesinde harmanlayarak KKTC' deki her renge ışık olup, yayıncılığın temel taşı oldu. KKTC 'nin ilk ve tek kamu yayıncı kurumu olarak, geçmişini bugüne taşımak ve tekrar canlandırmak için kurulan BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi, BRT'nin geçmişe, bugüne ve geleceğe olan kamusal sorumluluğunun yansımasıdır. Kişisel hafıza her zaman kişisel öyküler ile genel tarih arasına yerleşmiştir. Bizler öncelikle, bir şeyleri onları olduğunu düşündüğümüz şekilde, ya da onları deneyimlediğimizi varsaydığımız biçimde hatırlarız. Geçmişin zihnimizdeki imgeleri, dünün ve bugünün dünyası hakkında sahip olduğumuz duygu ve düşünceler ile iç içe geçmiştir. Bu yüzden anılar, geçmişin ve günümüzün duygusal ve mantıklı anlayışı ile karıştığından her zaman bulanıktır. Geçmişteki fikirlerimizin kavramsal çerçevesini oluşturduğundan günümüz, önemli bir rol oynar. Bunun yanı sıra hafıza, zamanın sürekli akışının negatif etkisine maruz kalır. Zihnimizdeki geçmiş temsil eden görsel imgeleri sürekli bir biçimde zayıflatan, zamanın yıkıcı gücü tarafından tehdit edilir. Bir olayın hatırası ile gerçek deneyim arasındaki zaman aralığı, şimdinin düşünce ve varsayımları tarafından istila edilmiş olan gerçeğin bir yansıması olana kadar giderek büyür. Ne kadar çok zaman geçerse, geçmişin zihnimizdeki imgesi de bir o kadar zayıflar. Sonunda, sonsuza kadar ortadan yok olabilir. Bu yüzden zaman hafızamızın en büyük düşmanıdır ve bu, dünyamızın hafızasına ilişkin kesinlik ya da tarafsızlığın var olamamasının sebebidir. Şu anımızın bir yanlısına olması gibi geçmişimiz de bir yalandır.

Bu, elbette herhangi bir toplumsal ya da genel hafızayı ve onun belleğini sorunsal hale getirmektedir. Sayısız öyküler tek bir resmi tarihe sıkıştırıldığında, toplumun heterojenliği ve çoğulculuğu, her zaman için politik ideoloji ve milli çıkarlar karşısında yenik düşmektedir. Genellikle, çok farkına varmasak da hafızalarımız ve onların içinde geçtiği mekan arasında güçlü bir ilişki vardır. Yaşadığımız olaylar, anılar mutlaka fiziki bir çevre içinde geçmek zorundadır. Bu mekanlar eylemlerin arka planını oluşturur. Daha çok eylemlere odaklandığımız için mekanlar pek gözümüze çarpmaz. Halbuki yaşanan ve kullanılan bu mekanın her yeri bir müzedir aslında; Biz bu müzede; mekan ve işlev ilişkisini daha da genişleterek, buna nesne-nesne, mekan-nesne ve insan-nesne ilişkilerini de dahil etmeye çalıştık. Projemizin özünde; toplumsal hafızayı yeniden güncelleyip, hayatın içine geçirmek hedefimiz oldu.

Yaşadığımız olaylar, anılar mutlaka fiziki bir çevre içinde geçmek zorundadır. Bu mekanlar eylemlerin arka planını oluşturur. Daha çok eylemlere odaklandığımız için mekanlar pek gözümüze çarpmaz. Halbuki yaşanan ve kullanılan bu mekanın her yeri bir müzedir aslında; Biz bu müzede; mekan ve işlev ilişkisini daha da genişleterek, buna nesne-nesne, mekan-nesne ve insan-nesne ilişkilerini de dahil etmeye çalıştık. Projemizin özünde; toplumsal hafızayı yeniden güncelleyip, hayatın içine geçirmek hedefimiz oldu.

Yayıncılık; şüphesiz meşakkatli fakat bir o kadar da duygu yüklü bir iş akışıdır. Topladığımız ve sergilediğimiz pek çok materyalde bu duygunun izlerini görüp hissettik. Zamanın birinde fonksiyonel olarak hayati önem arz eden bu malzemeleri, yeniden biçimlendirip, yeni nesillere bir el uzaklığında olduğumuzu, görsel, işitsel malzemelerle yeniden anlatmak ise heyecan veren tarifsiz bir duygu oldu bu yolculukta.

Müze kurmak ekip işidir, bireysel değildir. Müze kurarken geleceğe bellek bırakacağımıza inanmak gerekir. "Tarih, müzelerde saklıdır" İnsanlar ziyarete geldiklerinde merak ettiklerini bulabilecek, sorularını cevaplayabilecek, sanatı ve kültürü, kentsel gerekleri, yani modernliği de es geçmeden deneyimleyebilecek. Müzeler, toplumu eğitmek ve hizmet etmek için kalıcı kurumlar değil midir zaten...

BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi Kıbrıs insanının toplumsal hafızasıdır.

Dr. İsmet BİRGÜL
Sponsor

BRT; Yani Bayrak Radyo Televizyon Kurumu

1963 yılında Kıbrıs'ın bütün köylerinde, kasaba ve şehirlerinde, yaşayan Türklerin o malı boş verip can korkusuyla yaşadıkları ve her an Rum taciz ve saldırısını bekleyen, birbirinden habersiz ne olup bittiğini bilmeden saklandıkları yerlerde duydukları ilk anons "Bayrak Bayrak Bayrak... Burası Bayrak" bir anda herkese sevinç ve umut kaynağı oldu ve insanlar teslim olmaktan vazgeçtiler. Artık herkes adada ne olup bittiğini, Rumların kontrolündeki radyodan değil de kendi insanından, kendi radyosundan duyuyordu. Araba bataryalarını toplayıp yaptıkları verici istasyonda abim Ali Ziya Dinçer'in de bulunduğu çok değerli ve hepimizin minnetle anacağı vatanperver vatan evlatlarımızın çalışmalarıyla Bayrak Radyosu kuruldu. İlk zamanlarda her türlü yokluğa rağmen tamamen el becerileri ve pratik akıllarıyla buldukları cihazlarla yola çıktılar. Her geçen zaman da kendilerini geliştirdiler ve imkânsızlıklardan şimdiki süper teknik donanımlı imkânlarla kavuştular; ancak bu süre içinde hatıra dolu pek çok cihaz hurdaya atıldı.

İşte benim bir vesile ile gittiğim Bayrak Radyosu binasının girişindeki müzede Bayrak Radyosu'nun hafızası olan bu aletlerin sergilendiğini görünce bizim var olma mücadelemizin tanıkları olan bu cihazların korunması ve hatta sergilenerek nereden nereye geldiğimizi anlatan deliller olduğunu düşündüm. Bu konuda kıymetli Bayrak Radyosu Müdürü Meryem Çavuşoğlu Özkurt'un da onay vermesiyle bu müze ortaya çıkmış oldu. Bu müzenin şu anki hale gelmesinde emeği geçen herkese çok teşekkür ederim. KKTC'nin, yani devletimizin sesi BRT'nin her daim bu görevi en iyi şekilde yapacağına ve Kıbrıs Türk halkına, ışık tutup pek çok başarılarımıza imza atacağına eminim.

Prof. Dr. Ulvi KESER
Editör

Editörden Notlar...

1926 yılında Larnaka'da bir elektrik mühendisinin başlattığı radyo macerası 1940-1946 sürecinde Dr. Fikret Rassim'in Londra'da BBC stüdyolarında ilk defa radyoyla tanışmasının ardından radyo Kıbrıslı Türklerin hayatına yavaş yavaş da olsa girmeye başlar. Bugün bile adada 1938 yılında Büyük Atatürk'ün ebediyete intikalini radyodan dinlediğini söyleyen insanlar bulunmaktadır. Savaşın devam ettiği süreçte Nevzat Yalçın'ın ifadesiyle "Radyo o yıllarda 70-80 Kıbrıs lirasına ve aküler de sekizer liraya satın alındığından radyo sahibi olmak herkesin harcı değildi. Köyün ancak 1-2 kahvesinde radyo vardı, evlerde radyo yoktu. Hatta hiç radyo bulunmayan köyler de az değildi." 1931 yılında adada 96 radyo cihazı bulunmaktadır. Bu sayı 1932'de 100, 1933'de 161, 1934'de 149, 1935'de 435, 1943'de sadece 39, 1944'de 15, 1945 yılında 219, 1946'da 1.270 ve 1947'de de 2.026 olacaktır. Kıbrıs'ta radyo satmak için ruhsat çıkartanların sayısı ise 1934 yılında 25, 1935'de 37, 1936'da 47 ve 1937'de de 64 olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1946 yılında adada toplam 18 radyo tamircisi bulunmaktadır. Özden Nazım Osmançık Selenge ailesi de o günleri "İlkbahar ve yaz gecelerinde südürmede toplanırdı köyün genç kızları ve kadınları. Annem fenerleri ve lüksü yakar, radyoyu da açardı. Konuklar hem nakışlarını işlerler, hem de arada bir söyleşirlerdi. Bazen de kışa hazırlık yaparlardı. Erişte ve şehirge keserlerdi yardımlaşarak..." sözleriyle hatırlar.

Sonra karşımıza Cyprus Forces Broadcasting Service (Kıbrıs Askeri Radyo Servisi/CFBS) veyadaha sık bilinen ismiyle FBS (Forces Broadcasting Service) adıyla eski Filistin topraklarındaki İngiliz askeri gücünün adaya taşınmasının ardından 1948 yılı Ekim ayından itibaren Lefkoşa Lakademya yakınlarındaki radyo istasyonu çıkar. Söz konusu radyo istasyonu ancak 1949 yılından itibaren haftada sadece iki saat Türkçe yayın yapmış ve 1952 yılında Cyprus Broadcasting Corporation (CBC) adıyla çalışmalarına test yayınlarıyla devam edip 4 Ekim 1953 itibarıyla da ilk radyo yayınına başladıktan sonra 16 Ağustos 1960 tarihinde Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın garantörlüğü altında Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Ne olduysa ondan sonra olur ve devletin radyo istasyonunda çalışan Kıbrıslı Türk çalışanlar da 21 Aralık 1963 günü radyoya son defa giderler. Sayıları toplam 17'dir. Merhum Hüseyin Kanatlı'nında "... Machiris, yani bu müdür şöyle diyordu 'Merak etmeyin burada kimsenin burnu kanamayacak.' Aslında kanayacaktı tabii ki ve 3. gece artık zaten o zamanki Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük'ten tebligat gelmişti 'Rum hizmetinde çalışan bütün memurlar bir daha oraya dönmeyecekler.' diye ve biz de kalktık; ancak tekrar geri dönmedik..." Ölüm korkusu içinde özveriyle görev yaptıkları radyodan koparılırlar. Bütün arşivleri, kayıtları, kaynakları geride kalmıştır. Güzide Tunç da o son günleri "Koridorlarda fısıldaşmalar, tanımadığımız adamlar. Sabah programını tamamlayıp çıktığımda koridor beli silahlı adamlarla doluydu." diyerek aktarır. Sevilay Direkoğlu da o son anları "Tekrar arandığımda (saat) 4 civarında müdür bana 'Sana helikopter verelim. Hisarüstü'nde Gençlik Gücü'nün üst tarafında al arabanı, onlar eşliğinde gel.' dedi. O gün radyoda çalışan

arkadaşlarım Köşklüçiftlik'te Şehitler Abidesi'nde Dr. Küçük'ün bahçesinden radyo arkadaşlarım sürünerek geçti o bahçeyi kurşun seslerinden." diyerek aktarır. Daha da kötüsü yıllarca beraber çalıştıkları Rum radyo personeli bozuk Türkçeleriyle kara propaganda ve dezenformasyona başlayıp Kıbrıslı Türk çalışanların işi bıraktıklarını ve kaçtıklarını söylemeye vealeyhte propaganda yapmaya başlarlar. 21 Aralık 1963 sonrasında radyo istasyonunda tek egemen güç olarak ortaya çıkan Rum personel adada olup bitenlerden hiçbir şekilde söz etmezken Kıbrıslı Türkleri Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yıkmaya çalışan silahlı suç örgütleri olarak göstermeye başlarlar. Yalan ve uydurma haberlerle yaratılan bilgi kirliliği Kıbrıslı Türkler arasında moral bozucu bir halde almaya başlar. İnsanlar artık radyo dinlemeye korkar olurlar ve bütün bu yalan haberler dinlemeye de tahammül edemezler. Özellikle yarım yamalak ve bozuk bir Türkçe ve kötü bir aksanla konuşmaya başlayan ve özellikle köylerini boşaltıp daha güvenli yerlere gitmeye çalışan Kıbrıslı Türkleri de etkilemeye çalışan bu Rum radyo personeli karşısında nasıl tedbir alınabileceği daha ciddi düşünülmeğe başlanır.

Sonrası Orhan Şevket ambarlarından hayatlarını hiçe sayarak TMT Y-1 ekibince alınan ekipman, bunların küçük bir garajda toplanması, ardından Hisarüstü-Girne Kapısı arasında "Sesim geliyormu?" feryatlarıyla süregelen soluksuz çabalar, sadece 5 dakika devam edebilen radyo yayınları, neredeyse 100 kadar "patariyanın" insanlardan gönüllü olarak toplanması ve Laleli Sokak'tan Hisarüstü'ne, oradan Tekke Bahçesi'ne, Mahkemeler ve Posta'ya uzanan, Mısırlıoğlu Apartmanı'nın da destek verdiği insanüstü bir gayret ortaya çıkar. 25 Aralık 1963 günü ilk defa "havaya çıkan" ve Kıbrıslı Türklerin sesini önce ada içine, sonrasında Lefke, Mağusa Canbulat, Limasol, Larnaka Doğanın Sesi ve son olarak Anamur/Kıbrıs'ın Sesi Radyosu ile bütün dünyaya duyuran muazzam bir iletişim ağı ortaya çıkar. Çaresizliğin içinde çare olan, kendi yağıyla ciğerini kavuran, "Erkekler cephede, kadınlar her yerde savaştı." sözünü haklı çıkartarak Kıbrıslı Türk kadın radyocularının da cansiperane verdiği destekle 20 Temmuz 1974'e kadar uzanan bir var oluş mücadelesi başlanır.

Bayrak Radyosu Türkçe yayınların yanında İngilizce ve Rumca yayınlar da yaparken psikolojik algi operasyonlarına karşı da topyekün mücadele verir ve bu uygulama özellikle Mağusa Canbulat Radyosu ile Anamur'da bulunan Kıbrıs'ın Sesi Radyosu vasıtasıyla üst düzeye taşınır. Bayrak Radyosu'nun bir başka "okul" misyonunun da Posta Dairesi'nin bodrum katında "Bimal" adı verilen "Bayrak İmalatı" radyo vericilerinin üretilmesi ve sonrasında bunların bakım, onarım, nakliye, lojistik destek faaliyetlerinin de burada eğitilen teknik personel tarafından kelle koltuktaadanın dört bir yanında devam etmesidir. Nereden nereye? Yöneticilerinden haberci, spiker, yorumcu, teknik eleman olmak üzere başta Bayrak Radyosu olmak üzere bütün sancak radyosu çalışanlarına yürek dolusu şükran, teşekkür ve minnetlerimi iletmek istiyorum. Devletimizin resmî yayını organı olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nun 57. yılı kutlu, mutlu olsun efendim. Saygıyla, dostlukla.

“Bayrak Radyo Televizyon Kurumu’nun teknolojik gelişimi gözler önüne serilirken aynı zamanda demokratik atılım sürecine de ışık tutmaktadır.”

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Stüdyoları

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bugünkü durumuna gelinceye kadar çok farklı aşamalardan geçmiş, her zaman üstlendiği görev açısından büyük bir öneme sahip olmuş ve Kıbrıs Türkü'nün haklı davasını dünyaya duyurmak için büyük görevler üstlenmiştir. 25 Aralık 1963'te 100'den fazla araba aküsü kullanılarak küçük bir araba garajında büyük bir görev üstlenerek yayın hayatına başlayan Bayrak Radyosu 2020 yılında, bugün, Bayrak Radyo Televizyon Kurumu olarak altı radyo kanalı ve üç televizyon kanalı ile karasal, uydu ve internet yayınlarını tam donanımlı radyo ve televizyon stüdyolarından yapmaktadır. Merhum Tuğrul Hilmi Berkay, Sn. Yusuf Gazi, merhum Derviş Özer Berkem, merhum Erdoğan Naim, Ali Ziya Dinçer ise Bayrak Radyosu'nun kuruluşunda yer alan teknik kadrodaki isimlerden bazılarıdır.

19 Temmuz 1976'da televizyon yayınının da başlaması ile Bayrak Radyosu'nun adı Bayrak Radyo Televizyonu olmuştur. Merhum Derviş Özer Berkem, Yusuf Gazi, Hüseyin Çobanoğlu, merhum Yahya Dimililer ve Türker Heper televizyonun kuruluşunda yer alan teknik kadrodaki isimlerdendir. Kurulduğu zaman siyah-beyaz yayın yapmakta olan Bayrak Televizyonu, 1 Temmuz 1979'da renkli televizyon yayınına geçmiştir. O dönemde Türkiye ve Güney Kıbrıs'taki televizyon yayınları henüz siyah-beyazdı. 1983 yılında yasa ile Bayrak Radyo Televizyonu, Bayrak Radyo Televizyon Kurumu olmuştur. Devasa mikrofonlar, tüplü kameralar, 1-inç, U-Matic, Betacam VTR'lerle başlayan stüdyolar bugün dijital teknoloji ile donatılmış sistemlere dönüşmüştür. Teknoloji çok süratli bir şekilde gelişmekte ve değişmektedir. Teknolojik olarak çağdışı kalmamak için gerekli yatırımları gerekli zamanda yapmak zorundayız. Bu da maddi kaynak ve daha da önemlisi teknik açıdan donanımlı kadrolarla mümkündür. İnanılmaz derecede zor şartlar altında kurulan Bayrak Radyosu ve daha sonra Bayrak Radyo Televizyonu'nun bugün Bayrak Radyo Televizyon Kurumu olarak kıymetini bilmek, yokluklar içerisinde, Kıbrıs Türkü'nün varoluş mücadelesinde büyük fedakârlıklarla kurulup bize teslim edilen bayrağı daha da yükseklere taşımak hepimizin görevi ve vefa borcudur. Televizyonu'nun bugün Bayrak Radyo Televizyon Kurumu olarak kıymetini bilmek, yokluklar içerisinde, Kıbrıs Türkü'nün varoluş mücadelesinde büyük fedakârlıklarla kurulup bize teslim edilen bayrağı daha da yükseklere taşımak hepimizin görevi ve vefa borcudur. Koordinatör Yardımcısı (Stüdyolar) görevini yürütmekte olan ben Konce Yücel öncelikle Bayrak Radyosu ve Bayrak Televizyonu'nun kurulmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, yaşamını yitirenlere Allah'tan rahmet dilerim. Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nu daha ileriye taşımak adına hizmet veren ve bu amaçla hizmet vermekte olan herkese sonsuz teşekkürler.

Her Koşulda Yayıncılık

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin resmi yayın organı Bayrak Radyo Televizyon Kurumu, 57. yaşını kutlarken Kıbrıs Türk toplumunun sesi olmanın gururunu yaşıyor. Ülkenin en büyük, en önemli ve en geniş olanaklarına sahip Bayrak Radyo Televizyonu doğum gününü buruk kutluyor. Her yıl yetersiz bir bütçeyle boğuşarak kısıtlı imkânlarla çağdaş yayıncılık yapmaya çalışan kurum çalışanları üretme çabasından asla vazgeçmiyor. Dijitalleşen dünyada sosyal medya, klasik yayıncılık için ciddi bir tehdit yaratırken, televizyon varlığını korumaya çalışıyor. Otuz aşkın program yapımcısı ve her yeni yayın döneminde aramıza katılan yeni yüzlerle Kıbrıs Türk halkına hizmet vermeye çalışan BRTK, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin vitrini durumunda. BRTK eğitim, kültür ve halkı bilinçlendirme, yurt dışındaki Kıbrıslı Türklerle aradaki bağı yaşatma misyonuyla yayıncılık yaparken yüzyılın vebası salgın ya da covid-19'la inanılmaz bir yıl geçirirken üstüne düşeni de yerine getirdi. Aylarca evlere kapanarak maske mesafe hijyen kurallarıyla geçirilen ve halen dünya için olduğu gibi KKTC için de tehlike taşıyan, zor zamanlardan geçilen bu günlerde, yayın kurumunda çalışmak zor ve meşakkatliydi.

2020'nin bu sıkıntılı günlerinde yayıncılığı sürdürerek halkı bilgilendirirken, toplumların geleceği çocuk ve gençlerimizin eğitime ulaşma hakkını sağlamanın gururu da bu dönemde BRT'ye aittir. 3 TV kanalına sahip BRTK, BRT 2 HD kanalı üzerinden MEB TV yayınına gerçekleştirerek, Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle eğitimin her koşulda devamını mümkün kılmıştır. Devlet yayıncılığının vazgeçilmez olduğunun kanıtı bu zor dönemlerde sosyal medya ile TV yayıncılığını birleştiren Bayrak Radyo Televizyon Kurumu sokağı, okulu, sağlığı, eğlenceyi, haberi, dostları, arkadaşları kısaca çok uzun zamandır kaybettiğimiz evde yaşamın ailenin varlığını gösterdi herkese. Bu dönemde binlerce dostumuz ve arkadaşımız bizlere ulaşarak, yaşamın güzelliklerini paylaştı.

Kötü anılarla geride bırakmaya hazırlandığımız 2020 yılı hiç yaşanmamış olsa keşke ama umut her zaman vardır. Bayrak Televizyonu çalışanları da 2020'yi geride bırakmaya hazırlandığımız bu sonbaharda yeni yayın dönemine umutla "Merhaba" dedi. Üretimin zor koşullarda sınırlı yapıldığı, kişisel paylaşımların daha çok yaygınlaştığı bu dönemde insanları rahatsız etmeden, kimsenin sağlığını riske atmadan televizyon için program yapmaya, hem özveri, hem de ekstra çabayla devam ediyor. Herkesin sosyal medya mecralarında telefonla yayıncılık yapmaya çalıştığı bu ortamda mesleğimize sahip çıkmak ise önemli. Sosyal medyada görünürlük yaygınlaşmış olsa da güvenilirlik en önemli nokta. Doğru, güvenli ve gerçek bilgiye ulaşmak esas olmalı. İşte, Kıbrıs Türk toplumu ile var olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bu güvenin temsilidir.

Yeni yayın döneminde, öncelikle haber, müzik, eğlence, sağlık, tarih, sosyolojik ve psikolojik yapılarımız, dünyada ve ülkemizde zor günlerden geçen ekonomimiz, kısaca varlığımız ve kimliğimizi yansıtan programlarımızla toplumu aydınlatma çabamız devam ediyor ve edecektir.

Kuzey Kıbrıs'ta televizyon yayınlarının başladığı 1976 yılından bu yana binlerce program üretimi gerçekleştiren BRT program yapımcıları, toplumsal ve kurumsal bir belleğin yaratıcısıdır. Bu bellek varoluştan geleceğe aktarılacak hazinedir.

Kıbrıs Türk toplumunun gözbebeği Bayrak Radyo Televizyon Kurumu, geçmişte, şimdi ve gelecekte de üstüne düşen görevi yerine getirerek, öncü olmaya devam edecektir.

BRT Günlüğüm

Bu yıl Bayrak Radyo Televizyon Kurumu, Kıbrıs Türk Toplumunun varlığını ve sesini dünya ile buluşturmanın 57. yılını kutluyor. “BRT Günlüğüm” olarak adlandırdığım yazımda 1983 sonrası toplum hafızasında kalan olayları, bu yaşananlardan kazandığım tecrübelerimi ve sayfalara sığmayan anılarımın sadece birkaçını kaleme aldım. Yayın hayatına Kıbrıs Türk halkının sesi olma misyonu ile başlayan Bayrak Radyosu daha sonra 1976 yılında Bayrak Radyo Televizyonu olarak ülkenin ve dünyanın hemen her olayının yakın takipçisi olarak 57 yıldır gelişip büyüyerek ve her yeni teknolojiyi bünyesine katarak Kıbrıs Türk toplumunun hafızası olmayı ilke edinmiş, bu bağlamda toplumdaki bireylerin hafızalarının toplamını ve ortak hatıralarını bir araya getirerek toplumsal hafızayı oluşturmada öncü olmuştur.

Toplumsal hafızada yer eden olaylar toplumun neredeyse tamamına etki eden ve herkesi ilgilendiren olaylardır. Örneğin bir ülkenin kuruluşu veya yıkılışı, yaşanan siyasi ve sosyal süreçler, geniş çaplı tarihsel olaylar... 15 Kasım 1983'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilirken bir ülkenin kuruluşuna yayın masasında tanıklık etmek henüz daha 8 aylık çalışma periyodumun ilk deneyimiydi. Sonrasında yaşananlarsa hem toplumun hafızası olacak hem de bu yolda yaşananlara kurum yayınları ile katkı koyacaktı. Neler yoktu ki onca zaman yolculuğunda tecrübe kazandıran? Sanattan kültürümüze, konserlerden sınır eylemlerindeki gerilimlerin aktarılmasına ve belleklenmesine ya da yollarda hayallerini bırakan öğretmenlerin, öğrencilerin yanında yine yollarda hayatlarını kaybeden vatandaşlarımızın ardından yayınlanan trafik eğitimi konulu yapımlara. 2010 sel felaketinde uyarı görevini üstlenen BRTK ve birçok medya kuruluşu; ancak sonuç vermeyen çözümsüzlükle Boğaz yolunda sele kapılan 3 genç fidan.

27 Haziran 1995'de 3 gün aralıksız süren, sadece bizim değil, herkesin yüreğini dağlayan Beşparmak yangını acı tecrübesini yaşarken gözümüz yaşlı ama ellerimiz ve dillerimiz günlerce çalışarak yaşadık. Konunun uzmanı birçok aydının günlerce radyo ve TV'den çözüm önerilerini aktarmasında BRTK öncü olmuş, topluma bu yolda ışık görevini yerine getirmiştir; ancak son yaşanan acı tecrübelerden Tepebaşı yangını vuku bulurken onca yıldan sonra uyarıların hala hayat bulmadığı gerçeğini de göstermiştir. Bu noktada bakış açım; kamu yayıncılığı anlayışımızla bize düşen görev yayın anlayışını geliştirip sonuç odaklı yapımların hayat bulmasına yardımcı olmaktır. 24 Nisan 2004 Annan Planı referandumunda kurum yine kamu yayıncılığı bilinciyle iki farklı görüşün savunucularına yer vermiş, bu yol haritasında BRTK yine dünyaya açılan penceresi ile Kıbrıslı Türklerin sesi ve gözü olurken bizler de görevimizin başında yerlerimizi almıştık.

Son olarak tüm dünyayı kasıp kavuran salgın KKTC'de de baş gösterdiğinde BRTK halkımıza sağlıklı bilgi ve güncel haberleri kesintisiz bir şekilde iletmeyi sürdürmüştür. Bu süreçte BRTK toplumsal farkındalığı artırmak için sosyal medya hesabında halkımızdan gelen Covid 19 temalı videolara yer vermiştir. Salgınla mücadelede BRTK ışık olurken ve bu olay toplumsal hafızanın sağlıklı şekilde muhafaza edilmesi yanında bağımsız bir medya ve şeffaf tarih bilinci noktasında BRTK bir başka görevi daha üstlenirken ben de burada farklı bir tecrübeyi deneyimliyordum.

Bu süreçte kurum içinde yaşanan çok güzel anılarım da olmuştur. Çekime bant götürmeyi unutmak, gecenin 03.30'unda Kadir İnanır'la söyleşi çekiminde olmak, Kayahan'ın çekimine götürdüğüm kızımın havuz duşunda ıslanması ya da kurgusunu yapıp yayınına yapacağım spor programının iki dakikasını mavi unutmak gibi. Yine kurum işbirliği çerçevesinde Almanya'dan gelen ekiple çalışmak, Türkiye'den gelen ekiple yer almak, HASDER Vakfı'nın projesinde çalışmak hem en güzel anılarımda yerini almış hem de bana kurumumu layıkıyla temsil etmenin gururunu yaşatmıştır. Her ne kadar sosyal medya ve teknoloji ile donanıp hemen her bilgiye anında ulaşabiliyorsak da tabletlerde okumak yerine kitabın sayfalarının o büyüklüğü kokusu ile okumanın hazzı farklıdır. BRTK de kurumsal kimliği ile dün gibi bugüne ve yarına yayınları ile örnek olmayı sürdürmeli, okul olma niteliğini koruyarak kalitesinden ödün vermeden gelecek nesillere güçlü bir hafıza bırakmalıdır ki toplumun ışık tutan belleği olmasın devam edebilsin.

Tarihsel Süreçte BRTK'nın Naklen Yayınlardaki Dönüşümü

BRTK Yayın Müzesi içerisinde yaptığım yolculukta müzenin BRTK çalışanlarının hafızası olduğunu gördüm. Bu yolculuk sayesinde BTRK çalışanlarının yanı sıra üretilenlerin de Kıbrıs Türk toplumunun hafızası olduğunu hissettim. Sorumlusu olduğum Dış Yayınlar (Naklen Yayınlar) bölümüne baktığımda zamanın ne kadar süratli geçtiğini ve teknolojik gelişmenin zaman içerisindeki hızlı gelişimine göz atarak nerden nereye geldik diye düşündüm. Şöyle ki herhangi bir yerden naklen yayın yapacağımızda cihazlarımızı özel kasalara yerleştirip yayın yapacağımız yere götürüp bir masa üzerinde rejı kurar, karasal radyo linkler ile de sinyal alışıverişini kurardık. Tüm bunların hazırlığı en az 4-5 saat sürmekteydi. Şimdilerde ise anında yayın yapılacak yere gidilip 10 dk. içerisinde hazırlığımızı tamamlayıp yayın yapabilmekteyiz. 6 yıl gibi çok kısa bir süre içerisinde BRTK dış yayınlar biriminde analog cihazlar ve analog sinyal aktarım sistemleri yerini tamamen güncel ve dünya kamu yayıncılık standartlarını uygun sayısal sistemlere bırakmıştır. Ekim 2020 tarihinde ise Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile birlikte üretilen proje sayesinde kurumumuz portatif naklen yayın setlerine kavuşmuş oldu. Bu proje sayesinde aynı anda 11 noktadan naklen yayın yapma kapasitesine kavuşmuş olduk. Özellikle içinde bulunduğumuz salgın sürecinde bu sistemler sayesinde hem çalışanlar korundu, hem de 5 kişinin yapması gereken bir naklen yayın 1 kişi tarafından yapılmaya başlandı. Hijyen koşullar, sosyal mesafe ve Sağlık Bakanlığının önerdiği tedbirlere Dış Yayınlar Birimi olarak bizler tam uyarak halkın haber alma özgürlüğüne yüzde yüz destek verip tüm özel kanallar ile özel web TV'lere de hizmet verdik. Bayrak Radyo Televizyon Kurumunun naklen yayın sistemleri Avrupa Kamu Yayın Kurumları Birliği'nin öngördü standartlarda olup aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

A) Canlı Yayın Aracı

En kaliteli yöntem canlı yayın aracı yöntemidir ve broadcast kalitesinde yayın yapılmasını sağlar. Buradaki amaç kaliteli bir yayını gerçek aktüel kameralarla yapmak ve aynı broadcast çözünürlüğünde yayını uyduya çıkarak yapılan yayındır. Tahsis edilen frekanslarda (saatlik dilimler halinde uydudan alınan bant genişliği) yayın bir seyyar (mobil) uplink cihazından uyduya (TÜRKSAT) çıkılır ve tahsis edilen frekanstan ilgili yer istasyonundan yayın alınır.

B) 3G Sistemler

Şu anki gelişen sistemler çerçevesinde 3G iletişim teknolojisinin gelişmesinden dolayı hücresel temelli cep telefonu şebekesi kullanarak 3G sistemler ile yayını vermekte mümkündür. Teknik olarak en yakın baz istasyonundan cep telefonu temelli teknolojiyle yayını vermeye eşdeğerdir. Burada amaç kamerayı bir sistem kullanarak cep şebekesi modemlerine bağlamak ve 3G modemden yayını basarak görüntüyü cep telefonu şebekesinden TV istasyonuna ulaştırmaktır.

C) Too Way Uydu İnternet Çözümleri

3G cihazlarının yetersiz olduğu yerlerde 2 Way sistemi de kullanılabilir. Bu bir nevi uydu internet cihazıdır ve 3-5 Mbit arası hızlarda broadcast kalitesinde basmaktadır. Normal canlı yayın aracı kalitesinde basabilmektedir. Sorun 3G cihazlarına göre daha ağır ekipmanlardan ve uydu internet bağlantısı ve anteninden oluşmasıdır. Tamamen uydu üzerinden internete bağlanmakta ve aynı şekilde H264 encoder protokolü kullanarak canlı yayınları olabildiğince yüksek kaliteyle ana TV kanalına geçmektedir.

BRT Spor, Spora Ter Akıtanlar ve Arşiv

KKTC'nin resmi kuruluşu Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bünyesindeki Spor Bölümü, özellikle ülkedeki sportif gelişmeleri BRT kanallarından tüm dünyaya duyurmaya çalışmaktadır. Kuru geçmişten günümüze spor alanında yapılan birçok etkinliği yayınlama imkân ve kabiliyeti göstermiş ve bu yayınları bünyesinde muhafaza etmiştir. Toplumun genel beklentisi ve hedef kitlenin duyarlılığı göz önünde bulundurularak imkânlar içinde özveriyle çalışılmaktadır. BRT'nin kuruluşunun 57. yıldönümünde özel kanallara göre arşiv görüntü kapasitemizin daha donanımlı olması doğal ve zorunludur. Buradan ismini sayamayacağımız birçok sporcu, yönetici KKTC'ye spor alanında hizmet vermiş olanlar ve BRT'de yayınlanan belgesellerle kamuoyunun bilgisine getirilmiştir. Belgeseller yanında canlı yayınlarla veteran oyuncu ve dönemin çalışanları da konuk edilerek anıları paylaşılmaktadır. Spor bölümü bünyesinde çalışan 12 muhabir ülkede faaliyet gösteren spor alanlarından derlenen spor haberlerini her gün, gün içinde yayınlanan 4 farklı spor bülteni ile izleyicilere sunmaktadır.

Spor haber bültenlerinde ulusal haberlerin yanı sıra Türkiye ve dünyadan haberlerle BRT izleyicisine ihtiyaç duyulan tüm spor haberlerini vermeyi amaçlamaktadır. Spor haber bültenlerinin yanı sıra futbol karşılaşmaları her hafta sonu radyo ve televizyondan canlı olarak yayınlanmakta ve özet görüntüleri de özel televizyonlara verilmektedir. Basketbol, voleybol, hentbol, bisiklet, atıcılık, taekwondo, atletizm dallarında özel organizasyonların canlı yayınları ile hem bu etkinliklerin kamuoyuna aktarılması hem de, Kıbrıslı Türk sporcuların sesini dünyaya duyurmak açısından önemlidir. Tabii ki günümüzde hazırlanan ve yayınlanan programlar gelecekte nostalji olacak ve arşiv niteliği taşıyacaktır. Bu kayıtların arşivlenmesi ve ileride yayımlanması önemlidir. BRT'de oluşturulan BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi'nin önemi gibi kurum içinde oluşturulan arşivin ülke sporuna emek verenleri tanıtmaya ve hatırlanmasını sağlamadaki faydası tartışılmazdır. Kurum içinde kullanılan malzemelerin de korunması ve ileride bu müzeye katılmasının sağlanması müzecilik anlayışının bir gereğidir. BRT Spor birimi olarak temel anlayışımız spor haber ve programlarının en iyi şekilde yayınlanması ve hedef kitlenin beğenisine sunulması yanında, toplumsal bellek olan arşiv düzenlemesini layıkıyla yapmaktır. Günümüz sporcularına verdiğimiz önem gibi geçmişte Kıbrıs Türk Sporuna hizmet verenleri topluma anımsatmak ve yaşanan olayları aktarmak temel felsefemiz olmaktadır.

Dinleme, Tercüme, Yabancı Dil Haberler Ulusal Davada Ön Safta

1963 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yıkıp Kıbrıs Türklerinin ortaklık haklarını yok sayanlara karşı direniş cephesinin ön saflarında Bayrak Radyosu yer almıştı. Rumlar halkımızın mülklerini işgal edip vahşi cinayetler işlerken Bayrak Radyosu Kıbrıs gerçeklerini dünyaya duyurmak için Rumca ve İngilizce yayınlara başladı. 1963 yılında merhum Cafer Elgin Rumca, merhum Neşet Erkman İngilizce bölümünün sorumlusu olarak her gün radyo bülteni yayınlamaktaydı. Merhum Cafer Elgin ayrıca Rumca yorumları hazırlar ve sunardı. Merhum Saffet Soykal'ın sorumluluğunda Dinleme-Tercüme Bölümü'nde Rumca ve İngilizce haberler radyodan dinlenip Türkçeye çevirisi yapılıyordu. 1976 Ağustos'unda Huriye Dimililer'in sunumu ile Rumca televizyon haberleri başlatıldı. 1983 yılında yürürlüğe giren BRT Yasası ile Yabancı Dil Haber Bölümü'nde yeniden yapılmaya geçildi. Dinleme, Tercüme, Yabancı Dil Haber Bölümü'nün ilk amiri Huriye Dimililer'in önerisi ile bir ilke imza atılarak altı dilde KKTC'nin haklı davası ve gerçekleri dünyaya iletmeye başlandı.

Merhum BRT Müdürü İsmet Kotak'ın da onayı ile Rumca, İngilizce ile birlikte Almanca, Fransızca, Rusça ve Arapça haber yayınları başladı. Her hafta BRT Yabancı Dil Haber Bölümü'nün hazırladığı İngilizce haber programlarını CNN'in yayınlaması büyük bir başarıydı. Her Cuma BRT TV'de yayınlanan Rumlara yönelik özel programlar yine Yabancı Dil Haberler Bölümü tarafından hazırlanmakta ve büyük ilgi görmekteydi. Dinleme-Tercüme Bölümü'nün Rumca haberlerden yaptığı çeviriler Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık'a her gün gönderilmekteydi. Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı ve TAK (Türk Ajansı Kıbrıs)'ın Rumca personel eksikliği, BRT'de yetiştirilen Rumca haber personeli ile gideriliyordu. Bölümümüz, hizmet içi eğitimde öncülük eden bir rol üstlenmekteydi. Bugün mevcut olan çok az sayıda personel büyük bir özveri ile çalışarak, uydura çıkan BRT Kurumu yayınları sayesinde, Rumların yalan propagandasına karşı Kıbrıs gerçeklerini, KKTC'yi savunarak dünyaya duyurmaktadır. Günümüzde artık uydular ve sosyal medya aracılığıyla, dünyanın her yerine KKTC'nin varlığını ve Kıbrıs gerçeklerini duyurma olanağımız vardır.

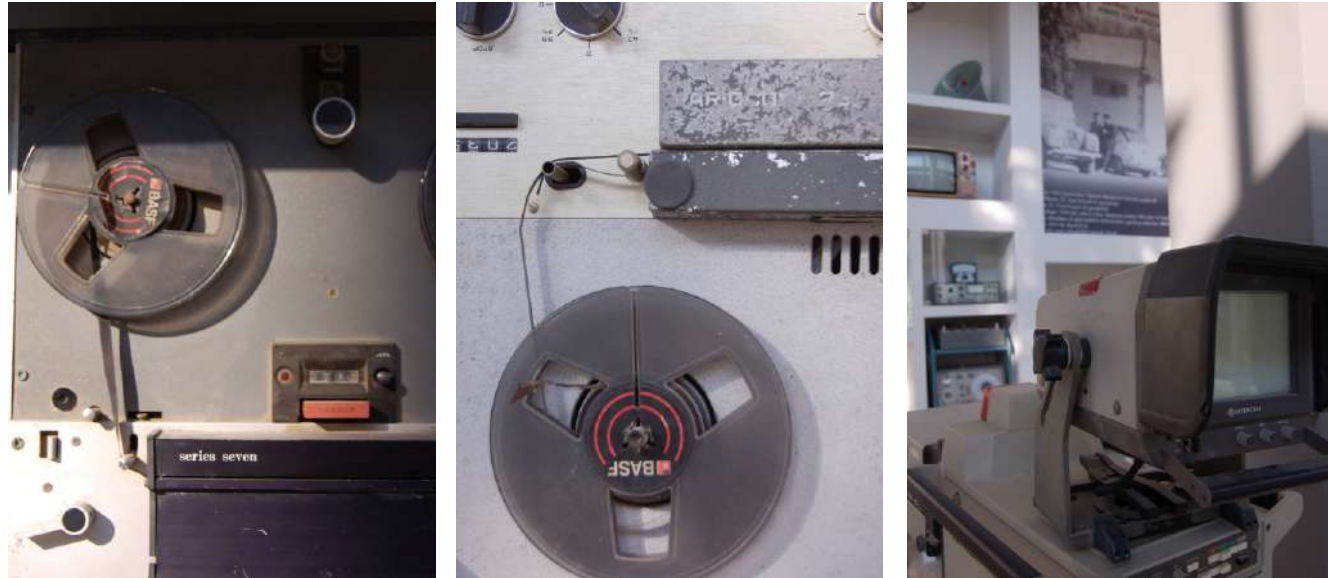
BRT Kurumu da 1963'den beri, Yabancı Dil Haber Bölümü sayesinde Rumlara ve yabancılara Kıbrıs'ta olup bitenleri aktarmaya devam ediyor. Tanınma ve dünyaya KKTC'yi tanıtmada, Kıbrıs Türk halkının hak ve çıkarlarını savunmada Dinleme Tercüme Yabancı Dil Haber Bölümü, BRT Haber Merkezi ile birlikte televizyon ve radyonun yanı sıra sosyal medyanın da tüm olanaklarını kullanarak öncülük eden bir rol üstleniyor. Dinleme, Tercüme, Yabancı Dil Haber Amirliği görevini sürdürmekte olan ben Hülya Savim bölümün kuruluşundan bu yana emeği geçen herkese teşekkür eder, sonsuzluğa geç edenlere Allah'tan rahmet dilerim. Ayrıca bu hizmet yarışında bayrağı daha yükseklerle çekmek için çalışan tüm personeli kutlar, teşekkürlerimi sunarım.

Bayrak Radyosu 57 Yaşında

25 Aralık 1963 tarihinde "Bayrak, Bayrak, Bayrak. Burası Kahraman Türk Mücahidinin Sesi" anonsuyla dünyaya "Merhaba" diyen Bayrak radyomuz bu yıl 57. yaşını kutluyor. Yıllar geçtikçe çoğalarak bugün 3 televizyon, 6 radyo kanalının yanı sıra web sayfası, sosyal medya ve internetle Kıbrıs Türk'ünün varlığını tüm dünyaya duyurma misyonunun bilinciyle yayınlarına devam ediyor. Bayrak Radyo Televizyon Kurumu ailesi olarak 2020 yılında da dergimiz Bayrak'ı çıkarmanın gururu içerisindeyiz. Eğitim Kültür Yayınları olarak ekip arkadaşlarımız gerek canlı gerekse kayıt olsun çeşitli programlarla ülkemizde meydana gelen sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetleri halkımıza aktarış konuklarıyla yaptıkları sohbetlerle farkındalık yaratarak halkımıza ulaştırmaya çalışıyor. Fakat bu yıl yaşamakta olduğumuz Covid-19 salgını bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de bütün sosyal ve kültürel etkinliklerin iptaline neden olmuş, hayat neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bu dönemde de arkadaşlarımız en doğru, tarafsız haber ve kültürel programlarını yapmaya devam etmişlerdir.

Dileğimiz insanoğlunun 2021 yılında eski sağlıklı, huzurlu, mutlu günlerine yeniden kavuşması, çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerle kenetlenmeyi sürdürmesi ve kültürünü devam ettirmesidir. Bu yıl BRT bir ilke imza atarak Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'yla işbirliği yapmış, önce William Shakespeare'in oyunlarını, daha sonra çeşitli oyunları Bayrak Radyosu'ndan Radyo Tiyatrosu tadında dinleyiciyle buluşturmuş, buluşturmaya da devam ediyor. BRTK bu yıl bir başka ilki daha gerçekleştirerek BRT Tarihi Müzesi'ni oluşturdu. İsmet Birgül'ün sponsorluğunda, Ayhatun Ateşin'in büyük bir özveri ve gayretiyle gün yüzüne çıkan BRT'nin ilk kurulduğu dönemden başlayarak yakın bir geçmişe kadar kullanılan her türden alet ve donanım kurumumuzun girişinde sergilenmektedir. Betül Arslan arkadaşımız da BRT Arşivi'nden Seçmeler programıyla yıllar önce bantlara kaydedilen programları dijital platformlara aktararak, ileride kullanılmak üzere hazır hale getirmektedir. Bayrak Radyosu, Kıbrıs Türk'ünün varoluş mücadelesinin o zor dönemlerinden başlayıp, sesimizi dünyaya duyurma, doğru, tarafsız, hızlı bir şekilde yayın yapma misyonunu sürdürmekte ve sürdürmeye devam edecektir. Hayatımızda radyo hep var olmuştur ve de olmaya devam edecektir. Müziksiz ve radyosuz kalmayın.

Bayrak, Radyo-Televizyonculukta Büyük Gelişmeler Kaydetti

1984 yılında 18 yaşındayken BRT'de çalışmaya başladım. Önce geçici personeldim, 1985'te kadrolu oldum. 1984-1988 arası Lefkoşa'nın merkezinde, mahkemeler karşısında bulunan tarihi binamızda görev yaptım. 32 yıldır da BRTK Sitesi'nde çalışıyorum. Toplamda 36 yılı bulan çalışma sürem içinde çok güzel anılar biriktirdim. Tabii ki zaman, zaman acılar, sıkıntılar da yaşadık. Radyo Yapım İşletme Amirliği ve bünyesindeki elemanlar radyo için üretilen haber ve programların tümünde etkin rol oynarlar. Bir haber veya program yazıldıktan sonra kayıt ve kurgu gerekiyorsa yapan bizleriz. Haber ve programın dinleyicilerimize mikrofonlar veya cihazlarımız sayesinde ulaşması da yine arkadaşlarımız tarafından sağlanmaktadır. Teknoloji çok önemli ölçüde gelişse de radyo-yapım işletme amirliğinin rolü ve önemi devam etmektedir. BRTK bünyesinde oluşturulan müzenin her gün içinden geçerken gözümde dünden bugüne yaşadıklarımız, birlikte çalıştığımız şimdi aramızda olan ve olmayan birçok arkadaşımız canlanır. Benim Kurum'a girdiğim dönemde bir radyo bir de televizyon kanalımız vardı. Bayrak Radyosu çok popüler idi.

BRT radyosunda ve televizyonunda program yapanlar, yayına çıkanlar çok tanınmış kişiler haline geliyordu. O kişilerle programları için katkı sağlamak, bu programların yayınlanmasında rol almak, ondan sonra, o programlar için yapılan övgüleri dinlemek bizler için büyük keyifti. Allah rahmet eylesin Hüseyin Kanatlı ile yaptığımız kayıtları hiç unutmam. Plak Yarışı ile bir efsane haline gelen, hemen hemen herkesçe sevilen, sayılan bir şahıs olan Hüseyin abi çok bilgili, mütevazı bir insandı. Hemen hemen her konuda geniş bilgisi ile dikkati çekerdi. O dönemdeki temsil saatine katılan çok sayıda tiyatro oyuncusu ile tanışmak da çok keyifli idi. Osman Alkaş, Doğan Erçağ, Ayla Merter dönemin önde gelen sanatçıları idi. Şengül Üstüner, Sevilay Direkoğlu, Şifa Nesim, Ülkü Sarıkamış gibi adı aklıma gelen çok güzel radyo programları üreten büyüklerimiz vardı. Beni radyo program kayıtları ve yayınları için yetiştiren kişi Muazzez Yalın, Vicdan Özkol, Ayten Avkıran idi.

BRTK yıllar içinde büyük gelişme kaydetti. BRTK Sitesi bu gelişmenin en somut kanıtıdır. 1 radyodan 6 radyoya ulaştık. Tümünde hizmet verdim. 1 televizyon kanalından 3 televizyon kanalı olan bir Kurum haline geldik. Analog yayıncılıktan sayısal yayıncılığa geçtik. Eskiden yeni teknolojiye geçerken gördüğümüz eğitimler bizler için çok yararlı oldu. Ben BRTK'de çalışmaktan hep mutlu oldum. İnşallah BRTK daha da ileri gidecek, daha da gelişecektir.

BRT'de İnsan Kaynakları

Günümüzde gerek haberleşmede gerekse iş çevrelerinde insan kaynaklarının ne denli önemli olduğunun farkındayız. Özellikle ürün ve hizmetten çok insana yapılan yatırımın daha da önemli olduğu küreselleşme sürecinde insan kaynakları daha fazla öne çıkmaktadır. İnsan kaynakları departmanı aslında tüm bölümleri ilgilendiren ve bu bölümde yer alan çalışmaların organizasyonunu sağlayan ve işe alımları gerçekleştiren bölümdür. Bu yüzden bu bölümde çalışanların çalıştığı iş yerinin eksiklerinin geliştirilmesi için yeri geldiğinde eğitimin, kurumdaki yerinin ve görevlerinin planlanması, örgütlenmesi ve yönetilmesi için politikaların belirlenmesi görevini üstlenen çok yönlü bir disiplindir.

Personel İdaresi ise çalışanların özlük bilgilerini kaydedip işe giriş-çıkış, izin bilgileri, arşiv, ulaşım, koruma, santral ve temizlik şubesi olarak tüm çalışanların kontrolünü yapmaktadır. Teknolojinin de getirdiği olanaklarla iletişim dünyası için halkla ilişkiler de büyük öneme sahiptir. Bu sebepten hangi sektör olursa olsun ciddi bir potansiyel teşkil ediyor. Halkla İlişkiler kurum ile kamuoyu arasındaki iletişimin oluşturulması ve sürekli hale getirilmesindeki köprüyü oluşturan bölümdür. Özetleyecek olursak BRT'de İnsan Kaynakları, Personel İdaresi ve Halkla İlişkiler kurumun en temel sorunlarının çözüldüğü bölüm olmakla birlikte teknoloji ile yayıncılık alanında da büyük rol oynamaktadır.

Kurumumuz dünden bugüne geline bu süreçte kendini teknoloji ile birlikte idari ve yayıncılık alanında geliştirmekte, geliştirmeye devam etmektedir. Geçmiş yıllardaki zor koşullarda çalışan bir BRT'den şimdi son teknoloji ile daha da ileriye gidecek olan bir BRT kurumunda çalışmaktan gurur duyuyoruz. 57. yılımıza girdiğimiz bu günde geçmişimizi gözler önüne koyduğumuz BRT Yayıncılık Tarihi Müze'mizin de varlığıyla gururlu, onurlu ve duygu yüklüüz. Niçin mi? Çünkü müzemizin her bir karesinde 1963'ten bugüne gelene dek el emeği göz nuru olan tüm cihazlarımızın sergilenmesiyle bizlerin hangi koşullardan, ne zorlu dönemlerden geçerek yaptığımız yayınlarımızı, (TV-RD) el emeği ile sürdürdüğümüz o güzelim programlarımızı, siz değerli halkımız için oluşturduğumuz müzemizi gelip ziyaret edip görerek BRT'mizin nerden nerelere geldiğine bir kez daha şahitlik edeceksiniz.

Mutluyuz, gururluyuz, sevinçliyiz. Nice 57. yıllarımıza sağlıklı.

Gelişen Tv Yayınları ve Bayrak

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu TV yayınlarına 19 Temmuz 1976 tarihinde siyah-beyaz olarak başlamış, 1 Temmuz 1979 tarihinde renkli yayınlara geçilmiş ve bugünlere gelene kadar büyük bir teknolojik gelişme kaydedilmiştir. BRT analog yayınlarının ardından dijital yayınlara, daha sonra da 15 Kasım 2014 tarihinde TRT'nin katkılarıyla tam donanımlı olarak gerçekleştirilen HD stüdyonun açılışının ardından 25 Aralık 2014 tarihinde HD yayınlarına başlamıştır. BRT Kıbrıs'ta HD yayın yapan ilk televizyon kanalı olarak tarihe geçmiştir. Bugün BRT1 HD, BRT2 HD ve BRT3 olmak üzere 3 TV kanalıyla yayınlarımız devam etmektedir. TV yayınlarımız başta Selvilipe ve Kantara olmak üzere farklı verici merkezlerimiz aracılığı ile izleyicilere ulaşmaktadır. Çatı antenleri ile bu yayınlar belirli bölgelerde izlenirken bugün uydu aracılığı ile tüm dünyaya yayın yapılmaktadır. Gelişen teknoloji sayesinde televizyon yayınlarımız cep telefonlarına kadar inmiş, herkes tarafından her yerde izlenebilir olmuştur.

Yaşanan bu teknolojik gelişmeler aynı zamanda dijital arşivi de beraberinde getirmiştir. 1997 yılında kurulan dijital arşiv BRT'nin kuruluşundan bugünlere gelene kadar geçen sürede bilgilerin depolanması ve gerektiğinde kolayca ulaşımı açısından büyük önem arz etmektedir. Geçmişten günümüze gelene kadar BRT'nin yayınlarında kullanılan cihazların BRT merkez binasında bir müze şekline dönüştürülüp sergilenmesini Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nun bugünlere gelene kadar geçirdiği süreçleri, kaydettiği teknolojik atılımları göstermesi açısından çok güzel düşünülmüş bir proje olarak görmekteyim ve "Geçmiş geleceğin aynasıdır." diyorum. Bu müze projesine destek veren Kurum Müdüremiz Meryem Özkurt'a teşekkür eder, projeyi hayata geçiren sanatçı Ayhatun Ateşin Hanımefendiye de bu güzel çalışmalarından dolayı tebrik ederim. Bizler TV stüdyoları çalışanları olarak her türlü koşulda gece gündüz çalışarak TV yayınlarının izleyicilere kesintisiz olarak ulaştırılabilmesi için çaba sarf etmekteyiz. Ben ve çalışma arkadaşlarımın bu görevi yerine getirirken amacımız halkın televizyonu olan BRT'yi daha yüksek noktalara taşımaktır. Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bugün 57 yaşında. Nice 57 yıllara!

BRT KKTC'nin Dışa Açılan Sesi

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nun ilk yabancı diller yayını 1968 yılında Lefkoşa şehir merkezindeki stüdyolarda başladı. O dönemde benim de görev yaptığım bu radyo stüdyoları ve çalışma ofisleri Lefkoşa Posta Dairesi'nin üst katında bulunuyordu. Bugün Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bünyesinde yer alan muhteşem müzeyle geçmişin büyüklü zamanlarını yakalamak mümkün. Burada sergilenen paha biçilmez eşyalardan her biri bizim tarihimizin, mücadelemizin ve var oluşumuzun sesidir. Bu eşyalardan bir tanesi Birleşik Krallık'ta 200 yıllık bir geçmişe sahip yüksek kaliteli Garrard ikiz plakçalarıdır. 1968 yılı, Bayrak Radyo'sundan dünyaya 'Biz Kıbrıs'ta Kıbrıslı Türklerin sesiyiz.' dediğimiz yıldır. Bu dönemde yayınlar esasen İngilizce müzik programları ve İngilizce ile Rumca haber bültenlerinden oluşuyordu. Sınırlar dâhilinde ve ötesindeki tüm dinleyicilerimize ulaşırken, İngilizce konuşan ülkeler haricindeki ülkelere gelen talepler doğrultusunda haber bültenlerimizi ve programlarımızı Arapça, Rusça, Fransızca ve Almancayı da ekleyerek çoğalttık.

Şubat 1997'de Bayrak Radyo'sunun yayın saatleri artırıldı ve bu tarihten itibaren yayınlarımıza 'Bayrak International' ismiyle devam etmeye başladık. Gururla söyleyebiliriz ki 'Bayrak International' yabancı dillerde yayın yapan tek kanaldır. Bir devlet kurumu olarak görevimiz dinleyicilerimize doğru ve güncel haberleri ulaştırıp, sosyal ve kültürel aktiviteler hakkında bilgiler vermek ve aynı zamanda onları tüm müzik türleriyle buluşturmak. Şu an dünyanın her yerinden internet web sitemiz www.brtk.net ve BRTK uygulamasından ulaşılabilir durumdayız. Bayrak International sosyal medya sayfasında ise güncel yerel haberleri, devlet duyurularını ve günlük yayın akışlarını bulabilirsiniz. 'Bayrak International' ilk dönemlerinden bu yana teknolojik gelişmelerin yanı sıra çalışma arkadaşlarımızın gayreti, kararlılığı ve deneyimleriyle çok yol almıştır. Mensubu olmaktan onur duyduğum Bayrak International ailesinin her bir üyesine minnettarlığım ve takdirim sonsuzdur.

Dünden Bugüne Kurgu

Televizyon programından sinema filmlerine kadar geçen süreçlerin en önemli safhalarından biri de kurgudur. Kurgu, çekilen görüntüler üzerinden bir öykü yaratmaktır. Belli bir estetik anlayış geliştirilerek en iyi en güzel görüntüleri izleyici ile buluşturulmaktadır da ayrıca. Kurgu yaratıcı güçtür. Bu yaratıcı gücü elinde bulunduranlar ise kurguculardır. Televizyon ve sinema filmlerinde küçük küçük kareleri bir araya getiren kurgucular, aynı insan ve malzemeleri kullanarak kimi zaman bir kahraman kimi zaman da bir düşman yaratabilmektedirler. Günümüz teknoloji çağında zamanın çok değerli olduğu dikkate alındığında, en etkili ve özlü mesajları iletmek kurgu sayesinde mümkün kılınmaktadır. Kurgucular neler yaratır? Bir belgesel yapımı için çekilen binlerce görüntü arasından en iyilerini seçip yansıtmak ve bunları anlamlandırmak kurgunun sanatla kucaklaşmasıyla mümkündür. Tabii ki bu sadece belgesellerde olmuyor. Kurgu, elindeki görsellerle kültür, sanat, haber, müzik ve buna benzer onlarca programın yapılmasının en önemli bölümüdür. Kamu spotlarının, reklamların, tanıtımların en vurucu şekilde yansıtılması, kendini geliştiren ve bilinçli bir kurgucu ile mümkündür. Yukarıda saydığımız tüm bu eserlerin bütünü ekrana yansıtan kurgucuların elleridir. Nereden nereye? Çağdaş teknolojik gelişmeler, kurgu alanında da engin olanaklar yaratmıştır. BRTK'nin "Bayrak Bayrak Bayrak" diye ses vermeye başladığı günlerden bu yana önemli gelişmeler yaşandı ve BRTK bugün teknolojik olanakları kullanma aşamasına geldi. Başlangıçta kurgu odasında sadece bir geri sarma makinesi, bir makas ve bir de büyüteç bulunurdu. Film, laboratuvarından geldikten sonra izlenir, büyüteçle karelere bakılır ve filmin kesileceği yerler belirlenirdi. Makasla kesildikten sonra birleştirilecek parçalar atılan ve yapıştırılmak üzere başka bir teknisyene yollanırdı. Bu işi yapanlar da daha çok kadın çalışanlardı. Kısacası terzi misali söküp dikilirdi bu şeritler. Teknoloji çağıyla birlikte kurgu da dijitalleşti. Kurgucular artık işlerini yapmak için daha hızlı hareket edebiliyor, seçeneklerini çoğaltabiliyor. Günümüz koşullarında birçok insan kurgu yapabiliyor. Bir tek profesyonel kurgucular estetik ve yaratıcılık yetenekleriyle hareket ediyor. Geçmişte kullanılan mekanik odalar artık elektronik ortamlara dönüştü. Kurgucuların ellerinde şimdi filmleri kesmek için makas değil, mauslar (fareler) var. Teknolojik açıdan yaşanan tüm gelişmelere karşın kurgunun temel ilkeleri hala varlığını dün gibi sürdürüyor. Benim BRTK'deki kurgu serüvenim analog kurgu setlerinde başladı. VTR kaset tabanlı bir sistemdi. Kurguya başlamadan önce kullanılmamış, sıfır kasetin üzerine 'timecode' bilgisinin döşenmesi gerekmekteydi. Bu yüzden kurguya ilk defa kullanılacak kasete "first edit" yöntemi ile "time code" bilgisi döşenmekteydi. Bu süre boyunca resim masasından sadece siyah renk verilmekteydi. Bu işleme "siyah döşeme" denilmekteydi. Bu süreç kurguda önemli bir zaman kaybına sebep olurdu. Kurgu sorumlusu Özten Büyükalıncak da analog kurgu döneminin kurgucularındandır. "O dönemlerde kurgu iki şekilde yapılırdı." diyor; Assemble kurgu ve insert kurgu. Assemble kurguda görüntüler arka arkaya cut ya da efektli eklenerek yapılırdı. Insert kurguda ise var olan görüntülerin arasındaki boşluklara yeni görüntüler eklenir veya görüntünün bazı bölümleri değiştirilirdi. Banda assemble kayıt yapıldıktan sonra insert devam etmek mümkün değildi. Eğer bir görüntünün başına ses ve görüntü kaydı yapılacaksa insert girilmesi gerekirdi. Assemble kayıt yapılırsa program çöpe atılırdı. Bu da yaşanan tecrübelerdendir. Günümüzde kurgu, teknolojinin getirdikleri ile hayal gücünün sonuna kadar kullanılmasına imkanlar vermektedir. Önemli olan her zamanki gibi yine insan faktörüdür. Çünkü hayal eden bir bireydir. Makinenin sağladığı sonsuz imkanları kullanarak hayal gücünü gerçeğe dönüştürecek olan kurguculardır. Bu arada, dünyayla birlikte KKTC'de de yaşanan Covid 19 salgını nedeniyle, BRTK'nin yayınlarının etkilenmemesi için kurgu bölümü çalışanlarının büyük bir kısmı işlerini evlerine taşıyarak görevlerini özveriyle yerine getirmişlerdir. Kurgu alanındaki öykümüzü bugün BRTK müzesinde sergilenen cihazlarımız yansıtmaktadır. Dilleri olsa da konuşsalar! Yine de nereden nereye geldiğimizi anlatıyorlar.

Görmek Gerekir

Kamera ve kameramanlar bir yayının kuruluşunun, gözüdür, bakış açısıdır, vizyonudur. Görüntülerin, olayların somutlaştırılmasıdır. Toplumsal hafızanın kayıtçısıdır. Kameramanlık var olanı tüm boyutlarıyla görmektir, görebilmektir, gösterebilmektir. Yaratıcılıktır, sanattır. Tüm bunları yapabilmek için eğitim gereklidir. Eğitimin yanında yetenek ve kendinizi yetiştirmek için istek ve gelişmeleri izlemek, çağdaş dünyaya ayak uydurmak gerekmektedir.

Kimdir kameraman? Kameraman sinema ve televizyonda estetik ve yaratıcı bakış açısını kullanarak görüntüleri hedef kitlelere ulaştıran kişidir. Zor bir meslek olan kameramanlık mesleğinde stüdyo kayıtları, program çekimleri, reklam, belgesel haberler, spor gibi çeşitli kayıtlar yapılmaktadır. Özel yaşamın da her alanında vardır kameramanlık. Dünden bugüne bu alanda çok gelişmeler oldu. Dünye kıyaslanamayacak teknolojik gelişmeler, yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi kameramanlık alanında da yaşamımıza girdi. Gelişen teknolojiyle birlikte genellikle habercilikte birçok haber, kameramanın vizöründen izleyiciye aktarılmaktadır. Sistemler her gün yeniliklerle değişiyor. Analog sistemden dijital sisteme geçiş yapıldı. Analog sistemden sonra yayıncılıkta çözünürlüğü yüksek ve kaliteli çekim yapan kameralar da yerini aldı. Eskiden ağır, taşınması zor ve kasetlere kısıtlı sürede kayıt yapan kameralar şimdilerde hafif, taşınması kolay hafıza kartlarına uzun süreli kayıtlar yapmaktadır. Eski sistem stüdyo ve aktüel kameralarımız şu anda BRTK girişindeki BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi'nde sergilenmektedir.

BİZ NE YAPIYORUZ?

BRTK'nin toplum hafızasında yer etmesinde kameramanların rolü büyüktür. Kameramanlar, estetik ve yaratıcı bakış açısını kullanarak çektiği tüm görüntüler arşivde yerini almakta, tarihe, geleceğe iz bırakmaktadır. BRTK'de Aktüalite Naklen Yayın ve ENG Amirliği çatısı altında görev yapan kameramanlar stüdyo ve aktüel çekimlerde görev yapıyorlar. Stüdyo kameramanları gün boyunca ekranlara yansıyan tüm canlı yayınların gerçekleştirilmesinde büyük çaba harcıyorlar. Ayrıca stüdyolarda çekilen TV programlarının kayıtlarını da büyük özveriyle gerçekleştiriyorlar. Aktüel çekimlerde görev yapan kameramanların sorumluluğu değişen teknolojiyle birlikte bir hayli artmıştır. Günlük program çekimlerini yapma, Haber gündemini takip etmenin yanında canlı yayınlar birimine bağlı iki canlı yayın aracı ile de canlı yayınları gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında internetin gelişmesiyle 3G cihazlarımız ile tek kamera canlı yayınlara katkı koymaktayız. Birimizde bulunan İnsansız Hava Aracı (Drone) ile kuş bakışı görüntüler çeken kameramanlar TV yayıncılığında ekranlara zengin görüntülerin yansımalarını sağlıyor. Bölümümüzde bulunan ve aksiyon kamerası olarak da bilinen Go-Pro kameralar sayesinde birçok programda kullanılmak üzere daha estetik ve hareketli görüntülerle çekimler yapıyoruz. Gelişen teknolojiyle birlikte çağdaş bir BRTK için kameramanlar da tüm yenilikleri takip ederek kendilerini geliştirmektedir. Kameralardaki teknolojik gelişmeleri gösteren cihazlarımız bugün BRTK Müzesi'nde sergilenmektedir.

Geçmişini bilmeyen geleceğini bilmez. BRTK Müzesi tüm yaşanmışlıkların göstergesidir. Kurum girişindeki BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi mutlaka ziyaret edilmelidir.

Dünden Bugüne Radyo ve BRT

Geniş kitlelere seslenebilen elektromanyetik ilk kitle iletişim aracı olan radyo geçmişten günümüze toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Radyo yayıncılığı pek çok konuda kamunun haber alma, bilgilendirme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır. İşitsel olması nedeniyle yaygın biçimde ulaşılabilen radyo yayıncılığı günümüzde farklı biçim ve içeriklerle gündelik yaşamımızdaki yerini korumaktadır. Radyo yayıncılığı, internet teknolojileriyle birlikte artık bir cihaz olmaktan çıkıp dijital bir ortam ya da uygulamaya dönüşmüştür. 25 Aralık 1963'te bir garaj içerisinde Kıbrıs Türk'ünün var oluş mücadelesini ve sesini dünyaya duyurmayı hedefleyen ve bu amacından sapmadan yoluna devam eden Bayrak Radyosu, 57 yılda kat ettiği süreci 2019'da büyük emekler harcıyarak ilk kuruluş tarihinden itibaren günümüze kadar gerek radyo, gerekse TV' de kullanılan cihazların kurum girişine açılan BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi'nde sergilenmesiyle anlatılmaktadır. Bantlarla, kasetlerle, plaklarla yayın yapan Bayrak Radyosu, 1968'de açılan yabancı yayın (Radyo 2) sonrasında Şubat 1997'de Bayrak International olarak isim değiştirmiş ve analog cihazlarla yayın hayatını sürdürmeye devam etmiştir. 20 Temmuz 1994'de ise diğer 2 radyo kanalımıza Bayrak-FM radyosu eklenmiştir.

2000 yılında yapılan yeni radyo stüdyolarımızla birlikte bilgisayar destekli yayın yapılmaya başlanmıştır. Teknolojik olarak büyüyen BRT Kurumu zaman içerisinde radyo sayısını 6 yayına ve 4 kayıt stüdyosuna çıkarmış ve farklı kitlelere hitap etmeyi başarmıştır. 2010 yılında yapılan yenileme projesiyle daha da ileriye gitmiş, tüm yayın stüdyolarından aynı anda ortak yayın yapabilme, anında radyo arşivine erişebilme, teknik arızalarda mevcut sisteme uzaktan müdahale edebilme gibi teknik yenilikler ve yapılan programların kusursuz şekilde yayınlanması için yeni bilgisayar programıyla (Spesialist) dinleyiciye ulaşabilmek için tamamen bilgisayar ve internet yayıncılığına geçilmiştir. 14 Şubat 1992'de BRTK'de çalışmaya başladığım günden bu yana Radyo Stüdyoları Bakım Amirliği olarak üç arkadaşla birlikte yayınlarımızın aksamadan sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için elimizden gelen çabayı sarf etmekte olduğumuzu ve bu görevi yapmaktan mutluluk duyduğumuzu belirtir, katkılarından dolayı arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Müziğin Sesleri Bayrak Klasik'te Her Anınızda

Kıbrıs Türk'ünün varoluş mücadelesinin sesi olan Bayrak Radyosu bugün 6 radyo kanalıyla çoksesliliğe katkı koyarak ilerlemeye devam ediyor. 6 radyo kanalından biri olan Bayrak Klasik, Bayrak Radyosu ailesine 18 Aralık 1997 tarihinde katılarak yayın hayatına başladı. KKTC'nin ilk ve tek klasik müzik kanalı olma özelliğini taşıyan Bayrak Klasik tam 23 yıldır her yaştan dinleyicisiyle buluşmakta, internet aracılığı ile de bulunduğu her yere ulaşmaktadır. Dört mevsimi bir başka güzellikte yaşayacağınız Bayrak Klasik yayınları FM 88.4 ve 102.5 frekanslarından, ayrıca internetten 24 saat kesintisiz yayınlanmaktadır. Uzman kadrosuyla hazırlanan çeşitli içerikteki programlarla konserde olma hissini sizlere yaşatan Bayrak Klasik'te Klasik Batı müziğinin seçkin bestecileriyle seçkin eserleri yanında çağdaş Türk bestecileriyle KKTC'nin bestecilerine ve eserlerine de programlarda geniş yer verilmektedir. Genel olarak yüksek kültürle anılan Klasik Batı Müziği halk müziğinden tamamen ayrı bir şekilde var olan, Batı Avrupa kökenli müzik türüdür. Klasik müziğin en önemli özelliği ise çoksesli olmasıdır. Günümüzde de hayatın pek çok alanında karşımıza çıkan ve müzik dünyasını halâ etkileyen Klasik Batı müziğinde dönemine damga vurmuş seçkin besteciler ile seçkin eserleri bu programda tanıtılmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde müzik devrimi sonrası Türk müziğinin evrensel düzeye ulaşması için görevlendirdiği çağdaş Türk müziğine yön veren Türk bestecileri de Batı müziği yapısı içinde Klasik Türk Müziği ve Türk Halk Müziğinin renklerini kullanmayı amaçlamıştır.

Bayrak Klasik'te yine dünyaca tanınan yorumcular, orkestralar ve orkestra şefleri de tanıtılmakta ve dinletilmektedir. Gitgide genişleyen yelpazesine dünya müziklerinin en güzel örnekleriyle de bulunduğu Bayrak Klasik'te Türk halk ezgileriyle senfonik seslendirmelerini dinlerken klasik olmuş tüm zamanların şarkıları ve seslendiren yıldızlarıyla buluşabiliyor, yine bu şarkıların klasik yorumlarını duyabiliyorsunuz. Genelde akşam esintisine eşlik eden, geçmişte olduğu gibi bugün de çok sevilen ve dinleyicisi her geçen gün artan müzik türlerinden olan caz müziğinin büyüdü ortamından dünyaca ünlü sinema ve film müziği bestecilerinin muhteşem müzikleriyle buluşmanızla, müziğin çeşitli formlarıyla Bayrak Klasik'te bir başka güzel ortama geçmenin keyfini yaşıyorsunuz.

En değerli varlıklarımız olan çocuklarımız için özel olarak hazırlanan "Çocuk Sesleri" adlı programda ise dünyanın dört bir yanından çocuklarla ülkemiz çocuklarının müzik performansları ve yetenekleri sergilenmektedir. Her geçen gün kendini yenileme gayretiyle ve sorumluluğuyla her anınıza anlam katan ve huzur veren ortamlar yaratan KKTC'nin ilk ve tek radyosu Bayrak Klasik'te dünyadan ve ülkemizden müzik etkinlikleri, konserler ve festivallerle ilgili duyurulara da yer verilmektedir. Gelen konuklarla söyleşilerin de yapıldığı Bayrak Klasik'te programa gönüllü olarak destek veren ve katkı koyanlara da buradan bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Sonuç olarak diyebiliriz ki dinleyicisiyle bütünleşerek çoksesliliğe eserleriyle de katkı koyan "sonsuzluğun melodisi" Bayrak Klasik müziği hissedeceğiniz ve yaşayacağımız tek yerdir.

Daktilodan Bilgisayara

80'li yılların başlarında dünyada ilk kişisel bilgisayarlar üretilmeye başlanıp 90'lı yılların başlarına doğru yaygınlaşmaya başladıktan sonra ülkemizde de görülmeye ve kullanılmaya başlanmıştır. Bundan önce yalnızca bazı bankalar, Maliye Bakanlığı ve Doğu Akdeniz Üniversitesi tarafından Mainframe ve (aslında daha çok) mini bilgisayarlar kullanılmaktaydı. Kişisel bilgisayarlar yaygınlaşmaya başladıktan sonra kelime işlem yazılımlarının kaydetme, yazdırmadan önce düzeltmelerin ve yazım denetiminin yapılabilmesi gibi kolaylıklar sağladığı göz önünde tutulduğunda daha önce mekanik daktiloların yerini alan elektrikli ve elektronik daktiloların yerini kişisel bilgisayarların aldığı görülecektir. Daha sonra yerel ağ teknolojilerinin de gelişmesiyle birçok kişisel bilgisayarın ortak bir sunucu üzerinde ortak veriye erişimi sağlanmış ve böyle bir yerel ağ Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin katkılarıyla 1995-1996 yıllarında kurumumuz Haber Merkezine kurulmuştur. Bu dönemde ülkemizde yeni olan ve ilk olarak DAÜ'nün kullanmaya başladığı internet olanağını da DAÜ ve TAK (Türk Ajansı Kıbrıs)'ı faydalandırarak, kendi serverlerinde birer web sayfası hazırlayıp dial-up bağlantı yapılarak güncellemelerinin yapılması sağlanmıştır. Bu arada diğer bölümlerde de hesaplamalar ve kayıt tutma işlemleriyle ilgili özel yazılımlar kullanılarak diğer kişisel bilgisayarlar da kullanılmaya başlanınca bir Bilgi İşlem Merkezi kurulması gerekliliği hâsıl olup 1997 yılında BRTK Bilgi İşlem Merkezi kurulmuştur.

Bilgi İşlem Merkezi kurulduktan sonra BRTK-BİM ile DAÜ-BİM arasında bir kiralık hat ihdas ettirilerek sürekli internet erişimi de sağlanmıştır. 10 Mbps hızla çalışmakta olan Haber Merkezi Ağı yeni donanımlarla 100 Mbps hıza ve grafik kullanıcı ara yüzü bilgisayar sistemlerine yükseltilmiş, diğer bölümlere de bilgisayarlar kurularak kurumsal yerel ağ oluşturulmuştur. Ülkede ISP'ler tarafından kablosuz internet sağlanmaya başlandığında kuruma alternatif erişim olarak bir de daha yüksek hızda kablosuz internet erişimi sağlanmıştır. 2000'li yılların ilk çeyreğinde KAMUNET oluşumu başladığında SOS santrali ile Kurum arasında 2Mbps bir HDSL kiralık hat ile KAMUNET ağına bağlanılıp diğer internet bağlantıları iptal edilerek internet erişimi de KAMUNET üzerinden kullanılmaya başlanmıştır. Bilahare bu bağlantı 10Gbps hızlı fiber-optik bağlantıya yükseltilmiş ve KAMUNET'in sağladığı internet erişiminden en üst seviyede faydalanılmıştır. Başlangıçta 10Mbps seviyelerinde olan bu ortak kapasite zaman içinde ihtiyaç ve olanaklar çerçevesinde sürekli artırılmış, günümüzde 1Gbps seviyesine ulaşmıştır. Kurum yerel ağı şu an 1 Gbit hızda olup özellikle büyük boyutlu HD TV görüntü dosyalarının daha hızlı aktarımının sağlanması için yerel ağ omurgasının 20 Gbps fiber-optik bağlantılarla oluşturulması projesi üç yıl önce hazırlanmış; ancak şu ana kadar gerçekleştirilememiş ve 2021 yılına kalmıştır.

Zaman içinde radyo ve TV yayıncılığı sayısallaşmış, tüm radyo ve TV stüdyolarımız, ses ve görüntü kayıt, işleme (montajlama) ve arşivleme sistemlerimiz bilgisayar tabanlı sistemlere dönüşmüştür. Aynı şekilde muhasebe, maaşlar, personel işleri programları ve bilgisayarlarla yapılabildiği tüm yazışmalar, planlamalar ve iletişim bilgisayarlar kullanılarak yapılabilecek hale gelmiştir. Devlet kurumları arasındaki yazışmalar için EDYS (elektronik doküman yönetim sistemi) kullanılmaya başlanmıştır. Kurumun internet ortamındaki canlı yayınları ve sosyal medya varlığı sağlanmıştır. Tüm bu sistemlerin kurulum ve bakım onarımlarında bilgi işlem merkezimiz gerekli desteği vermektedir.

BRTK Reklam

Kıbrıs Türk halkının bu topraklarda var olabilmesi için verdiği mücadelede “göz bebeği” olarak niteleyebileceği bazı kurumları vardır. Kooperatif, Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu ve Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bunların en başında gelmektedir. Fakat Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bizi ve kültürümüzü dünyaya anlatan yüzümüz olması açısından çok daha önemli bir görev üstlenmektedir. Kurumun bünyesinde yer alan BRT Reklam Bölümü de aynı sorumluluğun bilinci ile çalışmakta ve toplumsal sorumluluğunu yerine getirmektedir. Önceleri Bayrak Radyosu'nda, daha sonra ise televizyon kanallarında reklam yayınlayarak esnafımıza ve iş insanlarımıza mal ve hizmetlerini pazarlamalarına yardımcı olmak için önemli bir sorumluluk üstlenmiştir. Özellikle özel radyo ve televizyon kuruluşlarının ülkemizde yayın yapmaya başladığı dönemden itibaren ülkedeki reklam faaliyetleri artmaya başlamış ve rekabet gündeme gelmişti.

Böyle bir ortamda BRTK'nin daha da önemli bir sorumluluğu ortaya çıkmıştı. Hem özel kanallar ile rekabet edecek, hem de müşterileri korumak için bir “denge unsuru” olarak piyasayı yönlendirecekti. Bu sorumluluğun bilinci ile kurum Yayın Yüksek Kurulu ve özel radyo televizyon kuruluşları ile her zaman uyum ve yardımlaşma içerisinde olmuştur. Fiyat politikaları, tüm dengeler düşünülerek oluşturulmuş, iş insanlarımızı destekleyen reklam kampanyalarını tüm KKTC geneline yaymaya çalışmıştır. 1990 yıllarının sonlarından itibaren uydu aracılığı ile yayınlarını ada dışına da ulaştırılmaya başlayan BRTK, Türkiye ve İngiltere'den de reklam almaya başlamış, yurtdışında yaşayan Kıbrıslı Türklere de dolaylı bir katkı yapmıştır. Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde ise yayıncılık kabuk değiştirmiş, sosyal medya tüm dünyaya hâkim olmaya başlamıştır. Doğru orantılı olarak reklam pastası da bu mecralara yönelmiştir. BRTK Reklam Bölümü olarak şu anki hedefimiz söz konusu medya platformlarında yer almak ve reklam verenleri oradaki hedef kitlelerine ulaştırmaktır. Bunun bilincindeyiz ve çalışmalarımızı bu doğrultuda yürütmekteyiz.

BRTK'da Ulaşım

BRT'nin genelinde olduğu gibi Ulaşım Birimi'nde de gelişme ve olanakları artırma çalışmaları sürmektedir. Gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda araç sayısını artırmak ve daha kaliteli ve hızlı hizmet için önemli aşamalar kaydedilmiştir. 1991 yılında BRT'de odacı şoför olarak işe başladım. 1995'te ulaşım birim sorumlu yardımcısı görevinde bulundum ve 1996 yılından beri ulaşım birim sorumlusu görevini yürütmekteyim. O yıllarda 4 salon araç ve Selvili Tepe'ye taşımacılık yapan bir Land Rover aracımız vardı. O dönemlerde köyler gezilip radyo programları çekilirdi, televizyon program çekimleri çok fazla değildi. Yıllar içerisinde artan ihtiyaçlara yönelik olarak araç sayımız da artış göstermiştir. Şu anda 10 salon aracımız, 2 de canlı yayın aracımız, ayrıca bölge bürolarında, yani Gazi Mağusa, İskele, Güzelyurt ve Girne'de olmak üzere 4 aracımız bulunmaktadır. Bu araçlarla personel taşıma, haber, program, spor çekimleri, evrak işleri, Selvili Tepe ile Kantara günlük işleri yapılıyor. Birimimizde bulunan ve rotasyon usulü çalışan 17 personelle işlerin aksamadan hızla yapılabilmesi için özverili çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

BRT'nin Belleği Tv Arşive Tarihsel Bir Bakış

Yarım asrı aşmış bir yayın kuruluşu olan Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nun 57. kuruluş yıldönümünü TV Arşiv Birimi olarak gururla kutluyoruz. BRTK tarihinde TV arşivciliği 1963'den beri toplumun sesi, gözü, kulağı olarak bir görev üstlenmiştir. Birey olarak hafızalarımız yaşadığımız süreçte birikimimiz ve geleceğimiz için ışığımızdır. Toplumların bellekleri ise arşivleridir. 19 Temmuz 1976'da TV yayınlarının kısmen başlamasıyla bantlara yapılan kayıtlar ile TRT ve başka kaynaklardan elde edilen görüntülerin emekli personelimiz Nejla Esemem tarafından değerlendirilmesiyle arşivin temeli oluşturulmuş ve malzemeler arşivde 1987 yılında dosyalamaya başlanarak karteks sistemiyle arandığında bulunur hale getirilmiştir. 1988 yılında BRTK sitesinin açılmasıyla radyo ve TV yayınları bir birim altında birleştirilmiş de 2000 yılında TV yayınlarının artmasıyla ayrılarak TV arşivi ayrı bir birim olmuştur.

2008 yılında TV yayınları ve kayıtların bilgisayar sistemine geçmesiyle TV arşiv görüntüleri DVD-CD'lerde muhafaza edilmeye başlanmıştır. 2016 yılından sonraysa bunlar hard disklerde muhafaza edilmeye başlanmış ve daha ulaşılabilir bir sisteme geçilmiştir. Bu süreçte çoğalan bant görüntüleri ve CD-DVD kayıtları belirli oda sıcaklığında, güneş almayan ortamlarda muhafaza edilmektedir. Yıllarca korunmuş B format, 1"lik, U-matik, Beta, SP, VHS, Mini DV ve DVCAM bantlarda muhafaza edilmiş görsel arşivimizden daha yeni teknoloji ile oluşturulan arşivimize kadar tüm görsellerimizi en iyi şartlarda koruyup bu hafızanın gelecek nesillere ışık tutması için tamamının aktarılması en büyük hedefimizdir. Daha iyi imkânlar sağlanarak ne kadar insana ihtiyaç duyulsa da en az o kadar araç-gerece ve tam teşekküllü bir havuz sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Kıbrıs Türk toplumunun BRT için çok derin bağları olduğunun bilinci içerisinde geleceğe ışık tutmaya ve arşivi daha da iyi yerlere taşımak için büyütüp geliştirmeye devam edeceğiz.

Tv Yayın Kalitesini Geliştirme Projesi

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Vericiler Bölümü bünyesinde gerçekleştirilmesi planlanan birçok projeden biri de ikinci nesil Sayısal Karasal Televizyon (DVB-T2) yayıncılığıdır. Bu bağlamda geçmişe kısa bir yolculuk yapacak olursak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sayısal karasal televizyon yayıncılığı (DVB-T) ilk olarak 2009 yılında BRTK bünyesinde başlamış ve halen kısıtlı olarak yerel televizyon ile radyo kanallarını içermektedir. Günümüzde baş döndürücü bir hızla yaşanan teknolojik gelişmelerden elbette yayıncılık da etkilenmiş ve izleyicilere teknik olarak çok daha kaliteli yayınlar yapılması olanağı elde edilmiştir. Yaşanan gelişmelere paralel olarak izleyicilere daha kaliteli yayın yapılabilmesi amacıyla BRTK'de de projelendirme çalışmaları yapılmış olup tamamlanma aşamasına gelinmiştir. Hazırlanmış olan Sayısal Karasal Yayın DVB-T2 Projesi'nin finansmanı Avrupa Birliği tarafından karşılanacaktır. İhale hazırlık süreci devam etmekte olan projenin 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanırken yaşanmakta olan salgın projenin gerçekleştirilmesinde gecikmelere neden olmuştur. Söz konusu projenin 2021 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Bu proje ile mevcut sayısal karasal televizyon yayınına oluşturan sistem tamamen yenilenmiş ve bire bir yedekli olacağından yayının sürekliliği de sağlanmış olacaktır. Proje üç ayrı merkezi kapsamaktadır. Bunlar Lefkoşa, Selvilitepe ve Sinandağı Transmisyon Merkezleridir. Kurulacak olan sistemde Selvilitepe TM'nde CH 27, CH 32 ve CH 41, Sinandağı TM'de ise CH 25, CH 29 ve CH 38 frekansları kullanılırken Lefkoşa TM'den ise hem lokal olarak CH 34 ve CH 44 frekansları hem de senkron olarak Selvilitepe TM frekansları ortak kullanılacaktır. İzleyiciler bu frekansları kullanarak yayınları analog yayınlardaki gibi çatı anteni ile alabileceklerdir. Sistem 2 ayrı paket halinde toplam 24 adet HD (High Definition) kanalı aynı anda izleyicilere ulaştırabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bunun yayında yerel radyo kanallarını da dinleme olanağı sağlayacaktır. Yayınları alabilmek için alıcıların DVB-T ve DVB-T2 yayın ile MPEG4 kodlama teknolojisini desteklemesi gerekmektedir. Kurulacak sistem EPG özelliğini destekleyip izleyicilerin izlemek istedikleri programlar ile ilgili bilgilere kolaylıkla ulaşabilmeleri sağlanacaktır. İkinci nesil sayısal yayıncılık sayesinde özellikle yüksek çözünürlüklü yayınlar daha kolay yapılabilen ve bunun sonucu olarak izleyiciler de yayınları daha kaliteli izleyebilmektedir. İkinci neslin ortaya çıkması ile TV frekans bandı daha verimli kullanılabilen ve artış gösteren kanal sayısına çözüm olmaktadır.

Radyolu Günler

Siyah beyaz yıllarımızda hayat farklı akardı. Daha televizyon yoktu hayatımızda ama film gibi bir şeydi hayatımız. Her gün bir arkası yarındı yaşamımız. Geçmişten bugüne bir radyomuz kaldı bizimle. "Hoş geldiniz Radyolu Günlere" diyeli tam 11 yıl olmuş. Görüntünün olmadığı, hayâllerin kendince boyandığı zaman kesitlerine âşık radyo dostlarımız için başlamıştım önce bu serüvene. Çünkü önemsiyordum Bayrak'ı ve radyolu o unutulmaz günleri. Ya emek sarf eden kişiler unutulur muydu hiç? Bir Şule Örfi Süha, Güzide Tunç, Hüseyin Kanatlı, bir Mustafa Akalın, Sevilay Direkoğlu, bir Hatice Söğüt ve daha pek çok kıymetli isim kolay mı yetişirdi? Aradan onca anı, yüzlerce acı, binlerce tecrübe, yaşanmışlık ve zehir zemberek yıllar geçse de onlar bu ülkenin hafızasının unutulmaz sesi halâ...

Geçmiş. Şu an. Gelecek. Hatıralar... Yaşananlar... Umutlar... Ve tüm bu duyguların arakesitinde yer alan, bir radyo; adı Bayrak. En zorlu en acı günlerinizde size en yakın dost olmuş bir ses, bir nefes ve aradan yıllar geçmiş. Eskinin kokusunu, dokusunu, rengini, kişiliğini özleyen ve azıcık da vefa bilen insanlardanım galiba ve işte tam da bu yüzden eski günlerdeki gibi radyo açmanın müthiş keyifli bir eylem olduğuna inandım hep. Ve bunu hissetmenin ve hissettirmenin gerekli olduğuna! Olursa, nasıl olur diye hayal ettim önce. Hele "Bu unutulmaz günlere bir dinleyici olarak davetlisiniz muhterem dinleyenler." diyecek bir ses olursa Radyolu Günler... Birazcık vefa, çokça sahip çıkmaydı aslında bu beklentimin ana eksenindeki duygular. Yılların yorgunluğuna rağmen o unutulmaz sesler halâ bizimleydiler. Bilhassa da Hüseyin Kanatlı Ağabeyimiz. Yeni bir programa başlayacağımda hep o olsun isterdim. Hep de oldu ve hep bizimle aslında. Bu mikrofonların önünden hiç ayrılmamış gibi. Mikrofona en çok yakıştırdığımız isimdi çünkü. Peki, kolay mı hafızalardan silinip gitmesi, unutulması çiçekleri ve kuşları çok seven bu güzel insanın?

Hiç unutmam, radyoyu "yayıncılığın anası olarak değerlendirmiş ve çağdaş iletişim mekanizmasının öncülüğünü temsil etmiş kutsal mekân olarak" tanımlamıştı bir röportajımızda. Yüzünü görmediği muhterem dinleyicileriyle, gönül dostlarıyla köprü kurmuştu Merhaba Dostlar diyerek. Her merhaba, bir veda olsa da biz kutsal mabedinden hiç uğurlamadık. O; hep en çok sevdiği yerde, mikrofonunun karşısında! Çok sevdiği Bayrak Radyosu'nda!
Geçen zaman içinde pek çok değer eskise ve eksilse de biz kimilerinin nostaljik dediği bazı şeyleri hiç unutmuyoruz. Sol göğsümüzün üzerinde onlar. Çünkü çok kıymetlidirler... Muhterem dinleyenlerimiz, zamanı anlamlandırmak için siz de öyle yapabilirsiniz. Bunun için yapmanız gereken tek şey; radyonuz Bayrak'ı açmanız.

Yabanlık Potinler

Ülkemizde, o kadar çok kültürel miras barınıyor ki kayıt altına alınmadıkları takdirde tarihin tozlu yolunda adeta silinip yok oluyorlar. BRTK olarak kamusal yayıncılık görevimizin bilinciyle bu mirasa sahip çıkmak için; kayıtlar yapıyor ve bunları yayınlıyoruz. İşte belgesel filmler, kayıt altına alınan verilerin, toplumla buluşması için en önemli yapıtlardır. Elimizle dokunabildiğimiz, hafızamızla ulaşabildiğimiz, yüreğimizle işleyebildiğimiz kadarıyla bu bilgileri tarihe not düşüyoruz, onları geleceğe taşıyoruz. BRT, 2020'nin kış dönemi yayınlarında bir ilke daha imza atarak 'Yabanlık Potinler' belgeselini izleyiciyle buluşturdu. 2018 yılında araştırma ve gözlemlerle başlayan ve görüşmelerle devam eden çalışmalarımız meyvesini 2 yılın ardından bu belgeselle verdi. Peki, belgeselde ne mi var? Günümüz teknoloji çağı olarak da bilinen Z kuşağındaki bireyler dışındaki neredeyse tüm nesillerin çocukluk hatıralarında, yabanlık bir çift ayakkabı (Halk arasında potin de denilir.) bulunmaktadır. Bugün milyonlarca TL ödeyerek aldığımız bir çift ayakkabı, bayramdan bayrama alınan yabanlık potinlerin manevi değeriyle boy ölçüşmezdi. Hele o başucumuza koyup sabahın olmasını beklediğimiz ayakkabıların zihnimize işlenen cila kokusu...

Yabanlık Potinler belgeselinde yukarıdaki unsurların yanı sıra ülkenin sosyo-politik ve sosyo-ekonomik durumuna, kültürel ve tarihi süreçlerine yer verilmektedir. Ayakkabıcıların kimi meslek, kimi zaman da hayat öykülerinin anlatıldığı filmde adadaki sanayileşme sürecinin nasıl başladığı, ilk sendikaların kimler tarafından kurulduğu, işçi hareketleri ve tüm bunların ayakkabıcılarla ilintisi anlatılmaktadır. Esnaf ve Zanaatkarlar Odası'nın sponsorluğu ile hazırlanan belgeselin müziğini Cem Kafkas bestelerken, aranjmanını Kutay Alicik yaptı. Nahide Hoşsöz okudu. Buray Hoşsöz ise vokallik yaptı. Belgeselde gerçek hayat hikâyeleri ile uyumlu canlandırmalara da yer verildi.

Radyo Keyfi 26 Yıldır Bayrak Fm'de Yaşanıyor

Radyolar her dönem hayatın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Modası hiç geçmeyen ve kitle iletişiminin en temel unsurlarından biri olmayı sürdüren, birçok anımızda bizlere eşlik edebilen bir dost... Bu amaçla yola çıktık öncelikle. Radyo keyfini yaşatabilme hedefiyle sesimizi ulaştırabildiğimiz her yere, herkese bir dost sesle eşlik edebilmek için. Bunun yanı sıra müzik politikasıyla BRTK bünyesinde yer alan diğer radyolarımıza alternatif olabilmek ve kuruluş tarihimizin de yer aldığı 90'lı yıllarda altın dönemini yaşayan Türk pop müziğinin en iyi örneklerini müzikseverlere ulaştırmak kuruluş ilkelerimiz oldu. 20 Temmuz 1994 tarihinde kurulan Bayrak FM, 26 yıldır kalitesinden ödün vermeksizin en yeni ve en iyi müziği dinleyicisine ulaştırıyor. Kurulduğu günlerde daha çok genç kesimin yoğun ilgi gösterdiği Pop müzik yayın listelerimizin önemli bir bölümünü oluşturdu. Müzik politikamız günümüze gelene dek zaman zaman değişim yaşasa da Pop müziğin önemi sabit kalmıştır. Radyomuz günümüzde yoğunlukla Türkçe Pop ve Rock müziğin en iyi örneklerini dinleyiciye ulaştırıyor. Amacımız müzik severlerin en fazla dinlemeyi tercih ettiği şarkıyı, her zaman Bayrak FM'de bulabileceğini bilmesi. Bu yüzden radyodan duyulan programlar dışında arka planda çok ciddi bir çalışma gerçekleştirilmektedir. Günümüzde müzik severler tarafından en fazla tercih edilen şarkılar çeşitli yollarla araştırılırken bir yandan da dinleyici kitlemizin sevebileceği şarkıların keşfine çıkıyoruz.

Müzik elbette en önemli malzememiz. Bir diğeri ise sesimiz. İstiyoruz ki müziğimiz ve sesimizle gününüzün her anında sizlere eşlik edebilelim. Bu yüzden de sabah saat 7.00'de "Günaydın." diyerek günü dinleyicilerimizle karşılıyor ve 17 saati canlı, 24 saat sürecek bir yolculuğa çıkıyoruz. Müzik-eğlence ağırlıklı programlarımız içinde her türlü konuya rastlamak mümkün. Müzik haberlerinden günlük hayattan kesitlere, mizahtan röportajlara, sosyal içerikli konulardan teknoloji haberlerine ve kültür-sanattan nostaljiye. Dinleyiciye hitap edecek her türlü konuyu içeren programlarımızın yanı sıra kısa haberlerle günün gelişen olaylarını ajanda haberleriyle güncel kültür-sanat etkinliklerini, müzik haberle de müzik dünyasının son gelişmelerini dinleyicilerimizle buluşturuyoruz. Kurulduğu günden bu yana Bayrak FM'de yer alan her bir programcı ve yöneticinin radyomuz katkısı çok önemli. Bu vesileyle emeği geçen herkese teşekkürü borç biliriz. Bayrak FM, 26 yıldır olduğu gibi, bundan böyle de önce kendisini her zaman destekleyen dinleyicisine radyo keyfini yaşatabilmeyi kendine görev bilecektir.

Beş Çayı

20 Temmuz 1994 ,Bayrak Radyosu yeni bir Frekans ve tema ile RADYO KEYFİ içerikli yayınlarına 92.1 ve 98.1 Frekanslarında başlıyor...26 uzun yıl öncesi onur ve gururla içimdeki en büyük özlem ve yeteneklerimden biri olan canlı yayın Radyo Sunuculuğu için bu yolculuğa çıkış tarihim... Mikrofondaki capcanlı performansım ,dinleyicilerle buluşup 2 saat boyunca Günkut'la 5 Çayı ve bir başka deyişle Çay ve Sempati...Bu gün 26. Yıl içindeyim...Allahıma bin şükürler olsun KKTC Radyolarında En Uzun Soluklu Canlı Radyo Programlarından biriyim...Yıllardır yapılan İstatistiklerde de İlk 3 arasındaki En Bilinen Radyo Programı olmanın onur ve gururu içindeyim...Sağlığım elverdikçe de 5 Çayı Bülent Günkut ile devam edecektir.

Salı ve Perşembe günleri Saat 17:00 den itibaren KKTC geneli Bayrak Fm.Frekanslarına kitleniyorsa buradaki esas olay Günkut'un popüler ve unutulmaz şarkıları ,Gümkut'a özel anlatım ve sunumda dinleyicisi ile buluşturmanın gizemli keyfindedir...Asla bir istek programı olmayan ama seçilen şarkılarla yine de bütünleşen 5 Çayı 1994 yılında ilk Merhaba yıllarında yani 26 yıl önce BRT Radyo stüdyolarının çeyrek asır önceki donanımlarında Karton yumurta kaplarından izoleli odalar,kadife örtüler ve Kasetçalarlar, Tape-Recorderler,Pikaplar ile çok nostaljik bir canlı yayın hizmeti içinde idik...Hiçbir zaman tek başıma Program yapamadım çünkü Teknoloji ile aram iyi değil! Sağolsunlar her zaman Bir Dj. im olmuştur...Kimler geldi Kimler Geçti misali her birine ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım....Son 10 yıldır Vazgeçilmezim Dj.Cey... Bayrak Radyosu ve Bayrak Fm. Benim için dinleyicilerim için bir buluşma noktasıdır...26 Yılım devam ederken Allah Sağlık versin hepimize, ömrüm yettikçe bu mikrofon karşısında 5 Çayında Günkut sizi seviyor diyeceğim... Kalın sağlıklıca...

Yazmalı, saklamalı, anılarımıza sahip çıkmalıyız

Biz gazeteciler için arşiv altın değerindedir. Bilgiye ulaşmak, geçmişte hangi olayın kimler arasında nasıl yaşandığını bilmek, bugünü değerlendirmek için büyük önem taşımaktadır. Genç devletimizin kurumlarının belleklerini oluşturması da toplumun geleceği için kıymetli. Çünkü teknolojinin bu kadar geliştiği bir dönemde doğru bilgiye ulaşmak bir o kadar zorlaştı. Bunun için ciddi emek sarf edilir duruma geldik. Yaşanılan zaman diliminde anılarını bir kenara not etme alışkanlığı olmayan toplumlarda toplumsal belleğe ulaşmak da pek mümkün olmuyor. Sevgili Ayhatun Ateşin BRT'deki müzeyi tesis etmek için BRT'nin ilk yıllarında kullanılan makineleri, radyoları, kameraları ve daha pek çok materyali buldukları tozlu ve karanlık odalardan çıkarıp göz önüne getirdiği an sanki zamana yolculuk yaptık. "Bunlar Bayrak Radyo- Televizyonu'nun kuruluşundan bugüne kullandığı teknik malzemeler." Peki ya yayın içeriğimiz? Bu süreçte yaşanan anılar, olaylar, savaş dönemleri? Bunları da görselleri ile birlikte bulabilirsek ne güzel olurdu." dedim kendi kendime. Evet, birçok anı parça parça da olsa yazılmış ama sanırım bunlara BRT ailesi olarak topluca sahip çıkıp, belleğimize almanın zamanı geldi. BRT arşivi Kıbrıs Türk toplumunun geçmişini yansıtan verilerle dolu. Bunların da düzenlenerek toplumun hizmetine sunulması gerekiyor.

Lisansüstü tezimi yazarken siyaset bilimi dalında Kıbrıs Türk siyasi tarihine damga vuran isimlerden Sayın Derviş Eroğlu'nun özelinde aktif siyasi yaşamındaki anılarına dair çok az şeye ulaşabildik. Birçok yol arkadaşı ve kendisi de anılarını kaleme almadıkları için o dönem yaşananları sadece gazetelerden ve internette aktarılanlar kadarıyla biliyor bizim nesil. Şimdilerde birçok eski politikacının anılarını yazmaya başlamasıyla yakın geçmişimizde yaşanan olayları öğrenmeye başlıyoruz. İşte bu örnekten de anlaşılacağı gibi gelecek nesillerin geçmişte neler yaşandığını, neler olduğunu öğrenmelerine olanak sağlamak, toplumsal bellek yaratmak için hepimiz üzerimize düşeni yapmalıyız. Yazmalı, saklamalı, anılarımıza sahip çıkmalıyız.

KKTC Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve BRTK

Kıbrıs Türk halkı bir demokrasi sınavını daha başarıyla tamamladı. Ekim ayında gerçekleştirilen seçimde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 5. cumhurbaşkanını seçmek üzere iki kez sandığa giden Kıbrıs Türk halkı Ulusal Birlik Partisi adayı Ersin Tatar'ı 5 yıl süreyle bu göreve layık gördü. Kıbrıs Türk halkının sandıkta verdiği sınavı Bayrak Radyo Televizyon Kurumu da ekranlarda verdi. 11 adaylı cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde kurumumuz propaganda sürecinin başından seçim 2. turunun yapıldığı 18 Ekim 2020 gününe kadar olan süreçte tüm adayların sesinin seçmene ulaşmasında öncü rol oynadı. Propaganda sürecinin başladığı 14 Eylül'den itibaren tüm haber programlarını seçime yönlendiren BRT seçim 1. turunun gerçekleştirildiği 11 Ekim'e kadar Cumhuriyet Meclisi'nde yer alan siyasi partilerin desteklediği adayların temsilcilerini ekranlara taşıyarak adayların vizyonlarını halkla buluşturdu.

Siyasi partilerin genel sekreterlerinin 7 Ekim'de katıldığı toplu programda da adayların politikaları üzerinden düzeyli bir tartışma ortamı sağlandı. Adaylara 28 Eylül'den itibaren katıldıkları Seçim Özel programında Aziz Karaaziz, Levent Kutay ve Damla Soyalp'in sorularını yanıtladı ve Kıbrıs sorunundan Maraş'a, Türkiye ile ilişkilerden iç konulara kadar pek çok konudaki görüşlerini anlattı. 9 Ekim'de ise adaylar BRT'nin düzenlediği toplu programda bir araya geldi ve görüşlerini karşılıklı tartışma imkânı yakaladı. BRTK bahçesini dolduran adayların destekçileri ise deyim yerindeyse bir demokrasi şöleni yaşanmasına neden oldu. Seçime bağımsız aday olarak katılan ve herhangi bir siyasi parti tarafından temsil edilmeyen adaylar da bu süreçte BRT ekranlarında kendilerini anlatma fırsatına sahip oldular. Bağımsız adaylar katıldıkları programlarda neden aday olduklarını anlattılar ve seçmenden oy istediler. Siyasi desteği bulunmayan adaylar sadece tekli programlarda değil, 5 Ekim'de gerçekleştirilen toplu programda da tartışma olanağı yakaladı.

Cumhurbaşkanlığı seçiminin 11 Ekim'de gerçekleştirilen ilk turu ve 18 Ekim'deki ikinci turunda BRT ülkenin dört bir yanında seçim nabzını tuttu, izleyiciyi ekrana bağladı. Aziz Karaaziz ve Damla Soyalp'in sunduğu seçim gecelerinde yayın yasalarının kalktığı andan itibaren gerek bölge muhabirlerinden gelen ilk sandık sonuçları, gerekse Yüksek Seçim Kurulu'nun açıkladığı resmi sonuçları aktardı. Seçim gecesi yayınları sadece stüdyodan yürütülmedi. Levent Kutay Lefkoşa'da Mahkemeler önünde kurulan açık hava stüdyosunda konuklarıyla seçim sonuçlarını yorumlarken BRT muhabirleri de adayların seçim bürolarından yaptıkları canlı yayınlarla buldukları noktalardaki atmosferi aktardılar.

Küresel Salgın ve BRT

2020 yılında gündemi küresel covid-19 virüs salgını belirledi. Çin'in Wuhan şehrinde 2019 Aralık ayında ortaya çıkan Corona virüsü tüm dünyayı alarma geçirdi. Küresel dünyada ülkeler salgını engellemek amacıyla kendi içine kapandı. En güçlü ekonomiler bile çökme noktasına geldi. Küresel ulaşım deyim yerindeyse durdu. KKTC'de de ilk hastalığın saptandığı 10 Mart 2020 tarihinden itibaren ülkede artık hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Vakaların artmasıyla sokağa çıkma yasağı ilan edildi, uçuşlar durdu, okullar kapandı, birçok sektör ekonomik olarak sıkıntı yaşamaya başladı ve sektörler küçülmek zorunda kaldı. Halk eve kapanmakla birlikte ilk kez yaşanan bu olay karşısında psikolojik olarak sorunlar yaşamaya başladı ve dünya ile tek haber bağı olan televizyon, radyo ve internetin başına oturdu. İşte tam da bu noktada haberciliğin ve yayıncılığın önemi daha da arttı. Dünya salgına bağlı olarak böylesine beklenmedik bir değişimden geçerken BRTK Haber Merkezi de yeni bir görev üstlendi. Herkes salgın karşısında eve kapanıp kendini risklere karşı korurken kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla BRT Haber Merkezi haber programlarını daha da artırarak yine görevinin başında idi. Her zaman rehber edindiğimiz "doğru haber" anlayışı ve kamu yayıncılığı bilinciyle yürüttüğümüz haber yayınlarımızı bu bağlamda yeniden değerlendirdik. Gün içerisinde saat başı haberler, dış ülkelerden bağlantılar ve canlı yayınlarla toplumu virüs karşısında bilgilendirici yayınlar gerçekleştirildi. İlk kez karşılaşılan bu virüs karşısında bilgilendirici kamu spotları ile önlem alınması sağlandı. En önemlisi de kamu yayıncılığının verdiği sorumlulukla yalan yanlış haberlerle halkın panik olup yanlış yapmasının önüne geçildi. Böyle bir ortamda bilgi kirliliğine karşı mücadele etmek de misyonumuzun bir parçası oldu.

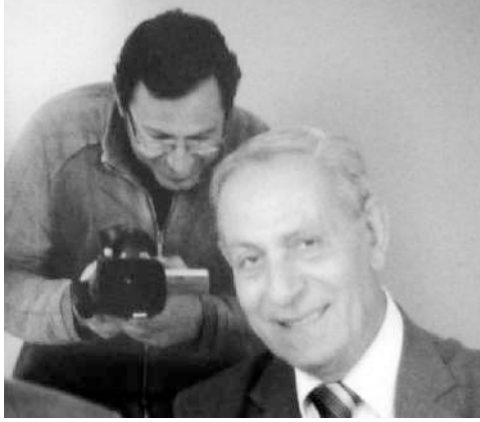
Radyo ve televizyondan yapılan bu yayınların yanında eve kapanmayla beraber oluşan yeni ortamda BRT, sosyal medyayı da en iyi kullanan kurumlar arasında adını ilk sıralara yazdırdı. Online eğitimde Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile birlikte çalıştı, sosyal medyada spor, jimnastik programlarıyla evde hareketsizliği önledi, yemek programları, çocukların da dikkatini çekecek yayınlarla önemli bir görev yürüttü. BRT WEB sitesiyle son dakika haberleri, canlı yayınlarla da halkın en hızlı şekilde haber almasını sağladı. Program bölümü de çevrimiçi yayınlarla sosyal içerikli, halkı rahatlatıcı, müzik eğlence de içeren yayınlarıyla halkın psikolojisini pozitif etkileyecek yayınlara imza attı. Küresel salgın tabii ki tüm dünyada olduğu gibi KKTC'de de çalışma koşullarının çok daha fazla çevrimiçi yapılmasını getirdi. BRT de ülkede her yerin kapandığı bir dönemde yayınlarının bir kısmını canlı olarak sürdürürken birçok çalışan da çevrimiçi olarak evden çalışmalarını sürdürdü. Özveri ile gerçekleştirilen bu çalışmalarda yayıncılığın her koşulda devam etmesi gerektiği bir kez daha ortaya çıktı.

2020 yılı hepimiz için olağanüstü bir yıl oldu. Virüsle birlikte farklı deneyimler yaşandı, birçok konuda ilklere imza atıldı. BRT de bu ortamda ortaya koyduğu çalışmalar, yayınları ile Corona virüs konusunda bir toplumsal bellek oluşmasını sağladı. Yarın, yeni kuşaklar "2020'de Corona virüs konusunda acaba KKTC'de neler yaşandı?" sorusunu sordukları zaman ilk başvuracakları yer BRT arşivleri olacaktır. BRT, Kıbrıs Türk'ünün sesi, gözü ve kulağı olmaya bundan sonra da devam edecektir.

Merhaba Hüseyin Abi

Ahmet Okan'ın müdür olduğu günlerdi. Bir gün telefonum çaldı. Arayan müdür sekreteriydi. "Cemal, Ahmet Bey seni istiyor. Müdüriyete gelebilir misin?" dedi sekreter hanım. "Tamam." dedim ve hemen yanına çıktım. Ahmet Okan beni kapıda görünce "Hah işte geldi Yıldırım." dedi. Hüseyin abi de yanında oturuyordu. Hüseyin abi "Merhaba Cemal" dedi o kendine has beyefendi tavrı ve kadife sesi ile. Hüseyin abi belki de hayatımda ilk kez bana o gün "Merhaba" demişti; ancak ben o merhabayı çok eskiden beri duyuyordum ve biliyordum. Ahmet Okan "Hüseyin abiyi tanırdın değil. Zaten tanımayan yok, ben de amma soru sordum ha." gibilerinden bir şeyler söyledi ve gülümsedi.

"Merhaba Hüseyin abi" dedim,
"Evet, biliyorum Hüseyin abiyi, bilmeyen yok ki, biz onun sesi ve programlarıyla büyüdük" dedim ve gülüşmeler oldu. Hüseyin abiyi Bayrak Radyosu'ndaki

programlarından ötürü taa küçüklüğümüzden beri biliyor ve sesini tanıyorduk. Merhaba Dostlar, Plak Yarışı ve daha pek çok program adeta bir tutkuydu Kıbrıslı Türkler için ama ne yalan söyleyeyim o güne kadar tanışmak, karşılıklı oturup sohbet etmek hiç kısmet olmamıştı. Müdüriyete çağırılma nedenim Hüseyin Abi ile birlikte bir TV programı yapma projesiydi. Müdürümüz Ahmet Okan hemen söze girdi. "Hüseyin abinin radyoculuk eksenindeki hatıralarını ve bilgisini senin TV yönetmenliği tecrüben ile harmanlayacağımız bir TV program projemiz var. Adı 'TV'de Radyo'. Var mısın?" dedi. Tereddütsüz kabul ettim çünkü böyle bir efsane kişilikle çalışacak olmak beni çok heyecanlandırmıştı.

İşte o gün Hüseyin abinin belki de mesleğinde ikinci dönemi de başlamış oluyordu. Radyodan sonra TV'de de arzu ettiği gibi, hayal ettiği gibi bir program yapacaktı. Gerçi daha önce BRT'den emekli olduktan sonra meslektan kopamamış ve birtakım özel TV'lerde denemeleri olmuştu ama pek memnun kalmamıştı Hüseyin abi bu çalışmalarından. O yüzden bu yeni döneme umutla bakıyordu ve öyle de oldu. O tarihten itibaren (Sanırım 2007 idi), 2019 yılına kadar TV'de yaptığı her programda yanında oldum. Kimi zaman yönetmenliğim ile kimi zaman da danışmanlığım ve arka plandaki desteğim ile.

Pek çok program gerçekleştirdik birlikte. Bu birliktelik o kadar dolu dolu o kadar keyifle geçti ki, Hüseyin abi meslek hayatımda, benim etkilendiğim ve örnek aldığım bir "ustaya" dönüştü. Hayatı boyunca mesleğini ilk günkü titizliği ile sürdürebilen ender insanlardan biriydi Hüseyin abi ve hastalığı artık ona çalışma imkânı veremeyecek duruma gelene dek, mesleğini sürdürdü. Hasta yatağında bile anons kaydetti, metin yazdı. Bir meslek değil, bir yaşam biçimiydi onun için yayıncılık. O yüzden "duayen" adını almamış mıydı? Günlerce öldüğünü kafama bir türlü yerleştiremedim. Kolay mı, çocukken, gençken ve evlenip çoluk çocuğa karışırken hayatımızın her anında, o nu görmesek de aslında sesi ile hep yanı başımızdaydı. Sanki yine öyle bir dönemdi yaşanan. Sanki şu an evindeydi ya da stüdyoda ve gidersem yine beni karşılayacakmış gibi bir hisse kapılıyordum. Hala daha da öyleyim zaten. Deniz derya gibi bir kişiliği vardı Hüseyin abinin. Onunla çalışmış olmaktan her zaman onur ve gurur duydum ve kendimi hep şanslı hissettim. Çünkü onunla çalışmak, sadece çalışmak değildi, sohbet etmek, o sohbetlerden bir şeyler öğrenmek, yeri geldiğinde bir masa başında içkinizi birlikte yudumlarken, yaşadığı adaletsizliklere birlikte isyan etmekte. Belki şimdi denizimizi kaybettik ama onu sonsuz okyanusa uğurladık; ancak "Hoşça kal." demedik. Çünkü o hala daha bizlere arşivdeki sesi ve görüntüsü ile "Merhaba" demeye devam ediyor.

"Merhaba Dostlar"
"Merhaba Hüseyin Abi"...

"Aydınla Günaydın..."

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Aydın Türksever'i Ağustos ayında sonsuzluğa uğurladı. Radyocuların Aydın'ı yıllarca Bayrak Radyosu ve Bayrak FM'de yayınlanan "Aydın'la Günaydın" adlı programında sabahlarımıza aydınlık kattı; sesi, enerjisi ve paylaşımlarıyla radyoculuğun önde gelen isimlerinden oldu. İşine meraklı, özverili, içten ve çalışkandı. Ölümü zaten konduramayız da onun ani ölümü BRT'de derin hüznün yarattı.

Onu özlemek için çok sebebimiz var... Arkadaşlığı, dostluğu girdiği her ortamı kahkahaya boğan neşesi, espirileri. Programlarıyla yeni nesile ilham kaynağı oldu. Enerjisi yüksek insanlara takılmayı seven bir radyocu... Herkesi güldüren adam, gittiğin gün gün ağlattın. Seni, sevgi, saygı ve minnetle anacağız...

“BRT Müzesi özellikle insanlığın ortaya koyduğu, geçmişi günümüze taşıyan ölümsüz hafızadır.”

BRT'DEN KARELER

RADYO BAYRAK 63'TEN BERİ SİZİNLE

“Tarihin sayfaları arasında topladığımız
sesler, renkler ve anılar geçmiş nesillerin
sizlere armağınadır.”

Radyolar Arası Benzerlikler ve Farklılıklar

21 Aralık 1963 sonrasında Kıbrıs Cumhuriyeti'ne ait olan Kıbrıs Radyo Yayın Korporasyonu'nun tamamen Rumların eline geçmesi ve bu radyo kanalıyla Rumların Kıbrıslı Türkler aleyhine bütün dünya kamuoyunu yanıltıcı ve yönlendirici yayınlara başlamasının ardından Kıbrıs Türklerinin seslerini dış dünyaya duyurmak ve ada içerisinde haberleşmeyi sağlamak amacıyla kurulan Kıbrıs Türk radyolarının en önemli özelliği Anamur'da tesis edilen ve Kıbrıs'ın Sesi Radyosu, Mücahidin Sesi Radyosu veya Anamur Radyosu gibi isimlerle anılan radyo istasyonu haricinde tamamının Kıbrıs adasından yayın yapmalarıdır. Radyoların bir diğer benzerlikleri ise Anamur'daki hariç hepsinin TMT Bayraktarlığı çerçevesinde bir Sancaktarlık bünyesinde kurulmuş olması ve buna göre yayın yapmasıdır. Lefkoşa'da yayın yapan Bayrak Radyosu doğrudan TMT Bayraktarlığı çatısı altında yayınlarına devam ederken Limasol Sancak Radyosu, Gazi Baf Radyosu, Mağusa Canbulat Radyosu, Larnaka Doğanın Sesi Radyosu, Lefke Sancak Radyosu ise Mağusa, Baf, Limasol, Lefke ve Larnaka TMT Sancaktarlığı kontrolü altındadır. Bu bağlamda bütün radyolar askeri radyolardır ve askeri talimatlara göre programlarını şekillendirmekte, idari mekanizmalarını da buna uygun yapmaktadırlar. Bununla birlikte özellikle Bayrak Radyosu ve diğer sancak radyolarıyla Anamur'da kurulan ve "Kısa Dalga A, Kısa Dalga-A Servisi, Kıbrıs'ın Sesi, Kıbrıs'ın Sesi Radyosu, Anamur Radyosu, Mücahit Radyosu, Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi, Mücahidin Sesi Radyosu, Ses Evi, ASMİ, Anamur Askeri Meteoroloji İstasyonu Komutanlığı ya da Yarlağan/Yallağan Radyosu" gibi en azından 12 farklı isimle adlandırılan ve bu haliyle dünyada bir benzeri daha bulunmayan radyo istasyonu arasında benzerlikler kadar farklılıklar da söz konusudur;

- 1- Bütün radyoların ortak paydası Kıbrıs sorunu ve adada yaşanan olaylar üzerinden Kıbrıs Türklerinin iletişimini sağlamak, iç ve dış kamuoyunu bilgilendirmek, moral-motivasyon seviyesini ve direnç gücünü yüksek tutmak ve özellikle Rum yayınları bağlamında dezenformasyon ve psikolojik algı operasyonlarına cevap vererek haber akışını sürekli kılmaktır.
- 2- Ada dışındaki de dahil olmak üzere bütün sancak radyoları zor şartlar altında ve 21 Aralık 1963'ün hemen ardından kıt imkânlarla kurulmuştur.
- 3- Türkiye'nin güneyde en uç noktasını teşkil eden Anamur'da kurulan Anamur Radyosu Kıbrıs adası haricinde kurulan tek radyo istasyonudur.
- 4- Kıbrıs'ta kurulan bütün radyolar TMT Bayraktarlığına bağlı olarak görev yapmaktayken Anamur'daki Kıbrıs'ın Sesi Radyosu

Saffet Soykal, Anamur'da radyo istasyonu önünde.

- doğrudan Seferberlik Tetkik Kurulu ve dolaylı olarak da KİPİG denetimindedir.
- 5- Kıbrıs'ta kurulan bütün radyolar yayınlacakları programlar konusunda özerkliğe sahip olurken Anamur'daki radyo istasyonu yayınlanacak programlar konusunda Ankara merkezli olarak sıkı bir denetim ve kontrol altındadır.
- 6- Bayrak Radyosu dışında Kıbrıs'ta kurulan bütün radyolar kendi bölgelerine yönelik haber ve yorumlara ağırlık verirken Anamur'daki radyo istasyonu doğrudan Kıbrıs sorunuyla ve Rum propagandalarına karşı yayınlar yapmaktadır.
- 7- İdari olarak adadaki bütün radyo istasyonları TMT Bayraktarlığına bağlı ve kendi içinde özerk bir yapıya sahipken Anamur'daki radyo istasyonu idari ve mali açıdan en azından kağıt üzerinde TRT Genel Müdürlüğü'ne bağlı görünmektedir.
- 8- Bütün sancak radyoları altyapı, lojistik ve teknik destek gücünü Kıbrıs'taki yerel kaynaklardan temin ederken Anamur'daki radyo istasyonuna teknik destek doğrudan ve sadece TRT'den gelmektedir.
- 9- Anamur'da yayın yapan radyo istasyonunun teknik personeli Ankara'dan gelirken radyo yayınlarını yürütecek spiker, yorumcu, haberci kadrosu ise Kıbrıs'tan gönderilmektedir.
- 10- Kıbrıs'ta yayın yapan radyo istasyonlarının personeli değişik altyapı ve tecrübeye sahipken Anamur'da yayın yapan radyo istasyonuna gönderilen personel kısa süreli de olsa Ankara'da TRT Ankara Radyosu Müdürlüğü tarafından eğitimden geçirilmiştir.
- 11- Bayrak Radyosu'nun teknik, idari ve yayıncı kadrosu ise

Süheyla Başaran, Larnaka'da radyo istasyonunda.

genellikle 21 Aralık 1963 öncesi Kıbrıs Radyo Yayın Korporasyonu'nda da görev yapan tecrübeli personelden oluşmaktadır.

- 12- Bayrak Radyosu dâhil adadaki bütün radyo istasyonlarının nerede konuşulduğu özellikle Rumlar ve adada bulunan BM Barış Gücü ile İngilizler ve Amerikalılar tarafından kısmen de olsa
- 13- Gazi Mağusa'da faaliyet gösteren Canbulat Radyosu diğer radyolardan farklı olarak Haberler Merkezi adıyla doğrudan psikolojik harbe yönelik çalışmalarda bulunurken diğer radyoların bu şekilde bir kadrosu ya da merkezi söz konusu değildir.
- 14- Canbulat Radyosu'nda haberlerin irdelenmesi, analiz edilmesi ve yorumlanması doğrudan İsmet Kotak tarafından gerçekleştirilirken diğer radyo istasyonlarında haberlerin ya da olayların yorumlanması için tespit edilmiş özel birisi söz konusu değildir.

Bayrak Radyosu Personeli

- 15- Anamur'da yayın yapan radyo istasyonunda sunulan yorumların tamamı Ankara'dan gönderilmekte ve radyo merkezi bir komuta/kontrol sistemiyle yönetilirken diğer sancak radyolarında böyle bir durum söz konusu değildir.
- 16- Anamur'da bulunan radyo istasyonunun diğer radyolardan tamamen farklı olarak daha üst derecede yönetim, idare, altyapı, mali ve siyasi çalışmaları TRT Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı, Genelkurmay Seferberlik Tetkik Kurulu ve Kızılay Genel Müdürlüğü işbirliğinde görev yapan Kıbrıs İşleri Planlama ve İcra Grubu (KİPİG) tarafından yürütülmektedir.
- 17- Bayrak Radyosu ilk yayını yaptığı garajın ardından Lefkoşa'da farklı yerlerde görev yapmaya devam ederken Lefke'de bulunan sancak radyosu da aynı şekilde yer değişikliğine uğramıştır. Anamur'daki de dâhil diğer radyo istasyonları ise genellikle aynı yerlerinde kalmışlardır.
- 18- Adada Rumların özellikle parazitleme ve yayınları engelleme girişimleri Bayrak Radyosu üzerinde yoğunlaşırken bundan zaman zaman Canbulat Radyosu da etkilenmiştir. Anamur'daki de dâhil diğer radyo istasyonlarında kayda değer ve ciddi parazitleme girişimi söz konusu değildir.
- 19- Tamamı TMT Bayraktarlığına bağlı askeri radyo statüsünde olmasına rağmen adadaki askeri personelin radyolara doğrudan müdahalesi ya da belirli şekillerde kanalize etmesi söz konusu değildir.

20- Adadaki bütün radyolar günü gününe olayları takip eder ve yayınlar yaparken ada dışında olması nedeniyle teknik olarak daha zor şartlardaki Anamur Radyosu ise adadan yayın yapan bir radyo havası verebilmek için ciddi oranda zorlanmıştır.

21- 21 Aralık 1963-20 Temmuz 1974 sürecinde en sonuncusu havanlı bir saldırı olmak kaydıyla Bayrak Radyosu'na yönelik baskı ve yıldırma operasyonları yürütülürken diğer radyolara yönelik bu şekilde silahlı saldırı söz konusu değildir.

22- Bütün sancak radyoları Kıbrıs Türklerinin ortak sesi ve nefesi olma düsturunu kendilerine şiar edinmişlerdir.

23- Kıbrıslı Türklerin gerek ada içi ve gerekse ada dışı kamuoyu bilgilendirmede neredeyse tek çıkış yolları bu sancak radyoları olmuştur.

24- Zaman içerisinde Bayrak Radyosu merkezli olmak üzere adadaki diğer sancak radyolarına teknik ekipman ve yayın desteği sağlanırken Anamur'daki radyonun Bayrak Radyosu'ndan sürekli ve düzenli olarak bu şekilde yardım alması söz konusu olmamıştır.

25- Ada dışında olması nedeniyle Anamur'daki radyo istasyonunda görev yapanlar tıpkı "Şark Hizmeti" yapan devlet memurları gibi göreve gönderilmişler ve belli dönemlerin sonunda da tekrar adaya dönmüşlerdir.

26- Adadaki bütün sancak radyolarının çalışanları kendi memleketlerinde/kasabalarında olduklarından "gurbet, lojman, ülkeden ayrılmanın getirdiği psikolojik gerginlik, aile hasreti ve özlem" gibi duygulardan nispeten kurtulmuşlardır.

27- Eşref Çetinel'in de Mağusa Canbulat Radyosu konusunda "... Burada çalışanlar gönüllü insanlardı, yani hemen yarısı gönüllü insanlardı. Bunlar burada aylık falan da almazlardı ve görev yaparlardı burada o dönem içerisinde." diyerek belirttiği üzere bir dönem sonra Bayrak Radyosu'nda görev yapanlar "ödenekli memurlar" haline gelirken adadaki diğer bütün radyolarda görev alanlar bu işi tamamen gönüllülük esasına göre yapmaktadırlar.

28- Anamur'daki sancak radyosu haricinde adadaki bütün radyo istasyonları görev yaptıkları dönem içerisinde en az iki defa olmak üzere çeşitli nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. Bayrak Radyosu'nun Atailerin Laleli Camii yakınlarındaki metruk evinden Lefkoşa Hisarüstü, Tekke Bahçesi, Mahkemeler ve Posta Dairesi gibi farklı yerlerde çalışması yanında diğerleri de güvenlik ve rahat çalışma ortamı ya da başka nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Bu konuda tek istisna güvenlik sorunu yaşamayan Anamur'daki radyo istasyonudur ve hiç yer değişikliği söz konusu olmamıştır.

29- Adadaki bütün sancak radyoları kendi iç ve dış güvenliklerini kendileri sağlamaya çalışır ve bunun için ilave bir askeri personel ya da TMT mensubu mücahede ihtiyaç duymazken Anamur'daki sancak radyosu ise dikenli tellerle çevrilmiş ve girilmesi yasak bir askeri bölge içerisinde yayınlarını sürdürmüştür.

Bayrak Radyosu'nun İlk Kurumsal Binası

Radyonun Mekanları

Bayrak Radyosu ilk olarak 25 Aralık 1963 günü Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük'ün arabasının bulunduğu garajdan yayın yapmaya başlar. Bu bölgede İngiltere'nin garantör devlet olarak cumhurbaşkanı muavini de korumak üzere görevlendirdiği iki zırhlı aracın bu bölgede bulunması ve bunların telsizlerinden yapılan yayınların duyulması üzerine radyo istasyonu buradan ayrılmak zorunda kalır.

Bayrak Radyosu daha sonraki süreçte Lefkoşa Girne Kapısı'na yakın bir noktadaki Mevlevihane'ye taşınır ve binanın ön kısmı daha önce de olduğu üzere müze olarak faaliyetine devam ederken arka taraftaki birkaç oda ise radyoya tahsil edilmiş durumdadır. Çalışmaya da bu şekilde başlar; ancak burası da zaman içinde küçük geldiğinden buradan da taşınma ihtiyacı doğar. Bayrak Radyosu'nun bir sonraki geçici karargâhı ise Tekke Bahçesi civarındaki çocuk yuvası olacaktır; ancak bölgenin Rumların parazitleme faaliyetlerine uygun olması ve deşifre edilmesi nedeniyle kısa bir süre sonra buradan da ayrılmak zorunda kalacaktır. Radyonun bir sonraki karargâhı halen Milli Mücadele Müzesi ve Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı 1. Alay Komutanlığı'nın da bulunduğu Lefkoşa Hisarüstü'nde daha önce İpçiler Hisarı, Musallo Burcu, Barbaro Burcu ve şimdilerde Barbaros

Burcu olarak adlandırılan bölgede derme çatma bir yerdir ve henüz Mücahitler Sitesi inşa edilmediğinden burada faaliyetlerine devam etmektedir. Radyonun taşındığı ve yayın yaptığı yerlerden birisi de Lefkoşa'da Tekke Bahçesi içindeki çocuk yurdu olur; *

"...Hepsinde çalıştım ben, ben kurucusuyum Bayrak Radyosu'nun. Tekke Bahçesi'nde tam arkada bir yer, Doktor Küçük'ün ikametgahı var ya kuzeyde. Kuzeyde orası boştu böyle, oraya bir baraka yaptırıldı. Şehitliğin oralardaydı. Şehitlik yoktu zaten o zaman. Orada küçük bir baraka vardı. Ordan yayını açarlardı, telefon hatlarıyla postaya gelirdi. Sonra işte stüdyoları yaptık postanın üzerine falan. Yayını oradan yürütmeye başladık. Yer yoktu başka, oraya kurduk. Çünkü vermediler direkt postanın üzerini. Sonra biz kırdık kapıları şeyleri girdik. İlgili makamlar vermedi diyelim. Vermediler. Tabii Kenan Coygun emri verdi, 'Kırın girin.' dedi. Girdik biz de. Postaya bıraktık orta katı. Geri kalanı hep bizimdi. Yeraltındaki de hep depoydu, A'dan Z'ye her aradığınız yedek parça vardı. Her yere telsizler vardı. Malzemenin bir kısmını Rumlar kanalıyla getiriyorduk, çeşitli kamufyajlar altında. Bir kısmını kendimiz Londra'dan alıyorduk, Ankara'ya geliyordu, Ankara'dan bir şekilde geliyordu. Nasıl geliyordu onu ben de bilmiyorum..."

Lefkoşa Hisarüstü'nde bulunan radyo istasyonunun güvenliğini nedeniyle yer değiştirmesi icap ettiğinden bu sefer de yine aynı yerde; ancak hisarın altında bir yer bulunması söz konusu olur. Mücahitler Sitesi'nin 1967 yılında inşa edilmesinin ardından aynı şekilde yeraltında kalan Bayrak Radyosu özellikle çalışanların yukarıda gezinenlerin neden olduğu toprak çöküntüsü ve çıkan sesler nedeniyle zor şartlarda olmasına rağmen faaliyetlerine aralıksız devam eder. Mücahitler Sitesi'nin temelinin atılması ve binanın yapılmasının ardından ne yazık ki Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi açısından son derece önemli olan bu yeraltındaki sığınak radyo merkezi de tarihe karışır. Konuyla ilgili olarak özellikle 2018 yılı içerisinde Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı tarafından halen tahliye edilmiş olan bu askeri bölgede çalışma yapmak amacıyla izin alınmış; ancak yapılan bütün çalışmalara ve uğraşlara rağmen yeraltındaki radyo merkezinden kalan hiçbir bulguya rastlanılamamıştır. Dolayısıyla 1967 yılı itibarıyla burası tamamen ortadan kalkmış durumdadır. Bayrak Radyosu'nun daha sonraki süreçte taşındığı yer ise Lefkoşa'da Atatürk (Sarayönü) Meydanı'nda bulunan Mahkemeler binası olur. Duruşma salonlarından stüdyolar ve haber merkezleri oluşturulmaya çalışılırken bir yandan da Rumların yerlerini tespit etme, istasyonu havaya uçurma ve parazitleme girişimlerine de karşı koymaya

çalışılır. 1964 yılında Mahkemeler binasının tekrar kullanıma açılması düşüncesi ortaya çıktığından radyo için bir kere daha taşınma konusu gündeme gelir. Bayraktarlık ve TMT Lefkoşa Sancaktarlığı güvenlik bağlamında Bayrak Radyosu'nun Lefkoşa Suriçi bölgesinden dışarıya çıkmasına pek sıcak bakmadığından bu sefer fazla uzağa gidilmez ve mahkemeler binasının hemen karşısındaki Posta Dairesi binasının ikinci katı merkez seçilir.

Posta Dairesi'nin ikinci ve üçüncü katına yerleştikten sonra burada yer darlığı çekmeye başlayan Bayrak Radyosu için bu binanın hemen yanındaki bir başka bina daha tahsis edilecektir.

Bazı kaynaklar radyonun bazı birimlerinin Lefkoşa'da Kuruçeşme Sokağı'nda da faaliyette olduğunu belirtmekle beraber burada hangi birimlerin bulunduğu ve hangi amaçla kullanıldığı konusu cevapsız kalmış ve doğrulanmamıştır.

Bayrak Radyosu'nun yayın yaptığı ve teknik altyapısının oluşturduğu yerlerden birisi ise Lefkoşa'da İdadî Sokak'ta bulunan Mısırlızade Apartmanı'nın en üst katıdır. Burada batıya bakan taraftaki daire Bayrak Radyosu için özel olarak hazırlanmış, son dönemde muhtemel elektrik kesintilerine karşı apartmanın çatısına jeneratör dahi yerleştirilmiştir. Burası daha çok özellikle Rumların yayınlarına yönelik parazit çalışmaları için kullanılmıştır. Bugün bile söz konusu apartmanın çatısında Bayrak Radyosu tarafından kullanılan çeşitli vericileri görmek mümkündür.

Bayrak Radyosu'nun ilk kuruluş döneminde kullanılan bir başka bina ise Atai Ailesi'ne ait ev olur. Radyonun kuruluş günlerinde çok önemli ve stratejik katkılarda bulunan elektronik mühendisi Özer Berkem ve arkadaşları Özhan Ragıp, Erdoğan Naim, Yusuf Gazi,

İlk ekipmanın alındığı Orhan Şevket Binası - Lefkoşa

Önder Atai ve bazı teknisyenler Laleli Cami Sokak'ta Atai kardeşlere ait eski bir eve teknik altyapıyı hazırlamak ve elektronik sistemleri kurmak amacıyla yerleşirler. Söz konusu ev mahalle arasında imalat yapmak ve etraftaki insanların hiçbir şekilde ilgi ve merakını çekmeyecek şekilde özel olarak düşünülmüş ve kamufle edilmiş, adeta hiç kimsenin bilmediği ve tahmin

Larnaka'daki Sancak Radyo Merkezi

edemeyeceği bir atölye haline gelmiştir. Lefkoşa Suriçi bölgesinde Laleli Camii Çeşmesi'nin tam karşısında sağdaki köşede bulunan kerpiç bina maalesef bugün yıkılmıştır. Bayrak Radyosu'nun karargâh, atölye ve merkez olarak kullandığı ve Bimal adı verilen telsiz cihazlarını ürettiği yerlerden birisi de Lefkoşa Postanesi yanında halen Mal Tazmin Komisyonu binası olarak kullanılan binadır.

Bayrak Radyosu dışında özellikle TMT'nin telsiz ihtiyacını karşılamak amacıyla atölye ve propaganda merkezi olarak kullanılan bir başka mekan ise Posta Dairesi'nin bodrum katı olmuştur. Burada sadece telsiz üretimi yapılmamış, ayrıca eğitici eğitimcileri* de yetiştirilerek bölgelerin muhabere sorunlarına anında ve süratle çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Bu binanın da yetersiz kalması nedeniyle Mal Tazmin Komisyonu ve Merkez Postane arkasındaki bitişik bina da özellikle psikolojik algı operasyonların yönelik olarak kullanılmaya başlanır ve burada da Bimal (Bayraktarlık İmalatı) vericileri imal edilir. Özcan Özcanhan radyonun ilk kurulduğu dönemde bir süre Kuru Çeşme Sokağı'nda da faaliyette bulunduğunu belirtmektedir ki bu muhtemelen Atai Ailesi'ne ait evdir.

Lefke Haberler Merkezi

*Bayrak Radyosu kurucularından Elektronik Mühendisi Derviş Özer Berkem ile 8 Şubat 2016 tarihinde Lefkoşa'da yapılan görüşme.

*Eğitici eğitimcileri TMT bölge sancakları tarafından görevlendirilen ve elektrik-elektronik konusunda altyapısı olan ya da bu konulara yatkın olan personeldir. Onların bu merkezde eğitim görmelerinin ardından bölgelerine gitmelerine o bölgelerde telsiz haberleşmesi için görevlendirilen diğer personelin eğitimi ya da ortaya çıkan arızaların halledilmesi çok daha kolay olmuş, teknik personel sayısı artmış, konuyla ilgili personelin Lefkoşa'ya gelmesine de gerek kalmamıştır.

“İnsanın tarihte bıraktığı her iz, kendisinden sonra gelen nesiller tarafından toplanacak, işlenecek ve nesilden nesile aktarılacaktır.”

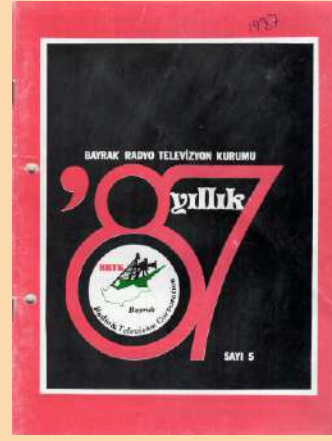
BELLEKTEKİ DERGİLER

1984

1985

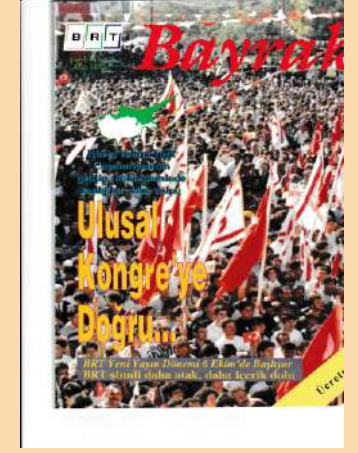
1987

1997

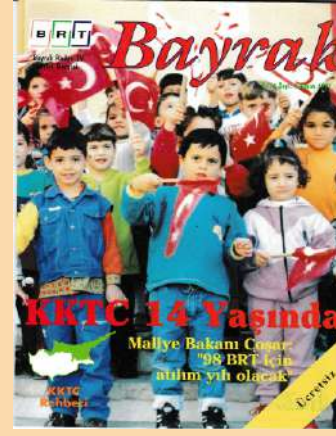
1997

1997

1988

1997

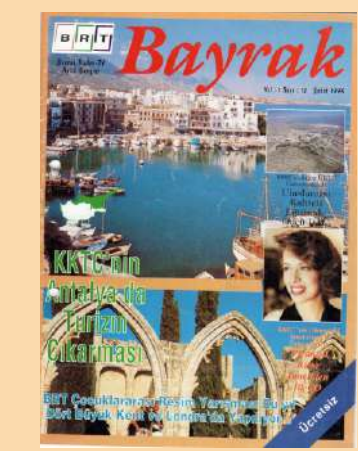
1997

1997

1998

1998

1997

1998

BELLEKTEKİ DERGİLER

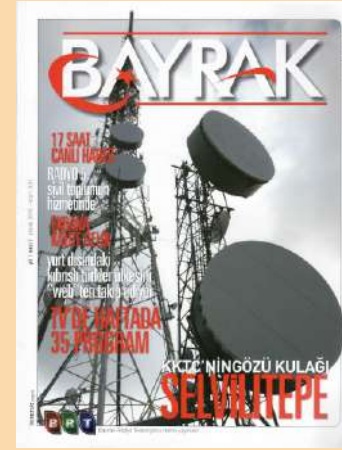
1998

1998

1998

2011

2013

2016

1998

2003

2003

2017

2019

2019

2009

2020

“Müzeler; sanatsal, bilimsel ve aynı zamanda tarihsel değere sahip nesnelerin, toplumu biçimlendirmek amacıyla sergilendiği halka gösterildiği, yerlerdir.”

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

KURUCU CUMHURBAŞKANI RAUF R. DENKTAŞ

27 Ocak 1924'te Kıbrıs'ın Baf kasabasında doğmuştur. Lefkoşa İngiliz Okulundan mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra Mağusa'da tercümanlık, mahkemede memuriyet, bir yıl da İngiliz Okulu'nda öğretmenlik yapmıştır. İngiltere'de Hukuk tahsili yapmış, tam da İkinci Dünya Savaşı'nın içinde 1941 yılında babasız kalmasına rağmen 1947 yılında Lincoln's Inn'den başarıyla mezun olmuştur. Dedesi "Şeşerli Memed" ve babası "Raif Bey gibi tam bir halk adamı olan avukatlık mesleğini bırakarak ömrünü, enerjisini, sevdasını ve gönülünü Kıbrıs Türklerine adayan ve Rumların bile adil, tarafsız ve güvenilir bir avukat olarak müracaat ettikleri Denktaş aynı yıl Kıbrıs'a dönüp avukatlığa başlamıştır. İlk defa 28 Kasım 1948 Ayasofya Mitingi ve hemen ardından da 11 Aralık 1949 mitingiyle Kıbrıs Türk halkının haklarını savunmak için İngiltere'ye kafa tutan ve Kıbrıs Türklerinin 1878'de adanın İngiltere tarafından sözde kiralınmasından ardından başlayan anavatan özlemi ve hasretine son vermek için başlatılan mücadelenin de sembol ve kilit ismi olan Denktaş aynı yıl Kıbrıs Valisi tarafından kurulan Anayasa Konseyi'nde üye olarak çalışmıştır. 1949 yılında Savcılığa atanmış ve 1958 yılına kadar bu görevi yürütmüştür. Toplumsal olayların başlaması ve Rumların yarattığı huzursuzlukların artması nedeniyle hayatına yeni bir yön çizmiş ve hükümetteki görevinden istifa ettikten sonra toplum problemlerinde daha aktif bir rol oynamaya başlamış ve Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanlığına seçilmiştir.

Kıbrıslı Türklerin Kuvayı Milliye mücadelesini sürdüren Türk Mukavemet Teşkilatı'nda önce "Mülayim", sonra da "Toros" kod isimleriyle görev yapmıştır. Bu dönem Kıbrıslı Türklerin hayatta kalma ve var olma mücadelesi verdiği sıkıntılı yıllardır. Türk tarihinde "Mukavemet-i müselleha gerekir/Silahlı direniş gerekir." diyen Mustafa Necati Bey ve Mustafa Kemal Atatürk sonrasında

üçüncü kişi olan ve Dr. Fazıl Küçük'ün yayımladığı Halkın Sesi gazetesinin haftalık İngilizce hazırlanmasında da önemli rol oynayan Rauf Denktaş, 1960 yılında Türk Cemaat Meclisi Başkanlığı ile İcra Komitesi Başkanlığına seçilmesinden sonra KTKF'deki görevinden istifa etmiştir.

O tam anlamıyla bir dava adamıdır, Kıbrıs Türklerinin haklarını savunan Denktaş müzakereci kişiliği, kanun ve diplomasi bilgisi, tecrübesi ve uluslararası ilişkilerdeki kıvrak zekâsıyla hep ön plana çıkar. Kalemıyla, aklıyla, siyasi zekâsıyla, sabrı, tecrübesi ve müzakereci kişiliğiyle, hoşgörü ve uzak görüşüyle davasına hep sadık kalır. Zaman zaman yalnız bırakılsa da yılmadan mücadele eder, direnir ve adeta dost-düşman herkese müzakerecilik, siyaset, devlet adamlığı ve örnek liderlik dersi verir. 1960-1963 yılları arasında KTKF'nin resmi yayın organı olan ve Türk Mukavemet Teşkilatı adına yayımlanan Nacak gazetesini "Kıbrıs Türk köylüsünü topyekûn kalkındırma mücadelesine girişmek, Türk işçisinin haklarını savunmak, millî davamıza set çekenlere karşı durmak, millî bilinci ayakta tutmak, ada Türklerini bu bilinçaltında toplamak ve Enosis'e karşı mücadele etmek" amacıyla 29 Mayıs 1959-22 Aralık 1963 sürecinde kesintisiz her Cuma günü çıkarmıştır. 1963 olaylarından sonra Londra Konferansı ve BM'de Türk halkının haklarını savunan Denktaş'ın Makarios tarafından adaya dönüşü kanunsuz bir şekilde yasaklanmış ve istenmeyen adam ilan edilmiştir. Bu süreçte Denktaş Ankara'da Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Dairesi'nde çalışmış, Anamur'da yayın yapan Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'yla irtibatını hiç kesmemiş, zaman zaman Anamur'a da gitmiştir. 1964 Temmuz'unda Türkiye ve İngiltere'de okuyan Kıbrıslı Türk üniversite öğrencileriyle birlikte gizlice Anamur'dan Georges Grivas liderliğindeki silahlı Rumların ablukasındaki Erenköy'e çıkmıştır. Daha sonra aynı yoldan geri Ankara'ya dönerek İsmet İnönü hükümetine bilgi vererek askeri müdahale istemiştir. 1967 sonunda İskenderun'dan gizlice küçük bir tekneyle tekrar adaya çıkmış; ancak, Rumlar tarafından yakalanıp tutuklanmıştır. Rauf R. Denktaş Türkiye Cumhuriyeti'nin baskısıyla 13 gün sonra serbest bırakılmış ve Ankara'ya iade edilmiştir. Denktaş adaya normal yoldan ancak 1968 Nisan ayında dönebilmıştır. Doğup büyüdüğü topraklardan ayrı kalması onun moral-motivasyonunu hiç

düşürmezken iletişimi hiç aksatmamış, adada olup bitenler konusunda kararlar üretmiş ve bunları toplum liderleriyle de paylaşmıştır. Zor günlerin adamı olan Rauf Denktaş, 5 Temmuz 1970 tarihinde yapılan genel seçimlerde yeniden Türk Cemaat Meclisi'ne Meclis Başkanı seçilmiştir.

Yüksek moral motivasyon, cesaret, birlikte hareket etme, takım ruhu, kararları paylaşma ve tutarlılık, kendisini olaylara tam olarak hazırlama ve faaliyet alanını çok iyi bilmesi ve vizyon sahibi olmak da liderin temel özelliklerindedir ve bunları Denktaş da hayatının her evresinde görmek mümkündür. İyi ve örnek bir aile babası olması, fotoğraf sanatına düşkünlüğü, toplumsal belleğe kaydettiği fotoğraflar yanında Nacak ve Halkın Sesi yazıları, ayrıca silahlı mücadeleden diplomasi masalarındaki müzakerelere başarıyla geçmiş bir toplumun kalemle yapacaklarını göstermek amacıyla başladığı kalem koleksiyonu toplumsal belleğin önemi ve cemaatten topluma, oradan devletleşmeye ve halk olmaya giden yolun satır başlarıdır. 16 Şubat 1973 tarihinde Kıbrıs Türk Toplumunu tarafından yeniden Başkan seçilmiş ve 28 Şubat 1973'te Kıbrıs

Cumhurbaşkanı Muavini ve Kıbrıs Türk Yönetimi Başkanı olarak göreve başlamıştır. 15 Temmuz 1974 Nikos Sampson Darbesi ve 20 Temmuz Barış Harekâtı sürecinde de Kıbrıs Türklerinin haklarını savunan Rauf R. Denktaş 1974 Türk Barış Harekâtı sonrasında 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ilânını sağlamış ve Devlet Başkanı ve Meclis Başkanı görevlerini yürütmüştür. Federe Devlet Anayasası uyarınca 20 Haziran 1976 günü yapılan ilk genel seçimlerde büyük bir çoğunlukla, Halk tarafından seçilmiştir. 1981'de ikinci kez Devlet Başkanlığına seçilen Denktaş, 1983'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini ilan etmiş ve 1985'de Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. 1990, 1995 ve 2000 yıllarındaki Cumhurbaşkanlığı seçimlerini Halkoyu ile kazanarak görevine devam etmiştir; ancak 2005'teki cumhurbaşkanlığı seçiminde aday olmamıştır. İngilizce ve Rumca'yı iyi bilen ve mütevazı kişiliği, esprili ve sıcak yaklaşımlarıyla tam bir halk adamı olan Denktaş'ın üç oğlu ve iki kızı olmuştur. Bir oğlunu bademcik ameliyatında, bir oğlunu trafik kazasında yitirmiştir. Bugün bir oğlu, iki kızı ve on iki torunu vardır.

Bir liderde bulunması gereken başlıca nitelikler zekâ, dikkat, rahat konuşma, özgün olma ve karar verme gücüyle yetenek, bilimsellik, bilgi, fizik ve siyasi başarıyla güvenilirlik, girişkenlik, sebat, atılganlık, kendine güven ve mükemmelleşme duygusu, etkinlik, sosyallik, işbirliği, uyum yeteneği ve espri gücü olarak sıralanabilir. Halkın içinden çıkmış kişiliğiyle Denktaş her daim bir halk adamı olmuş, yönetici vasıflarını liderlik özellikleriyle harmanlamış,

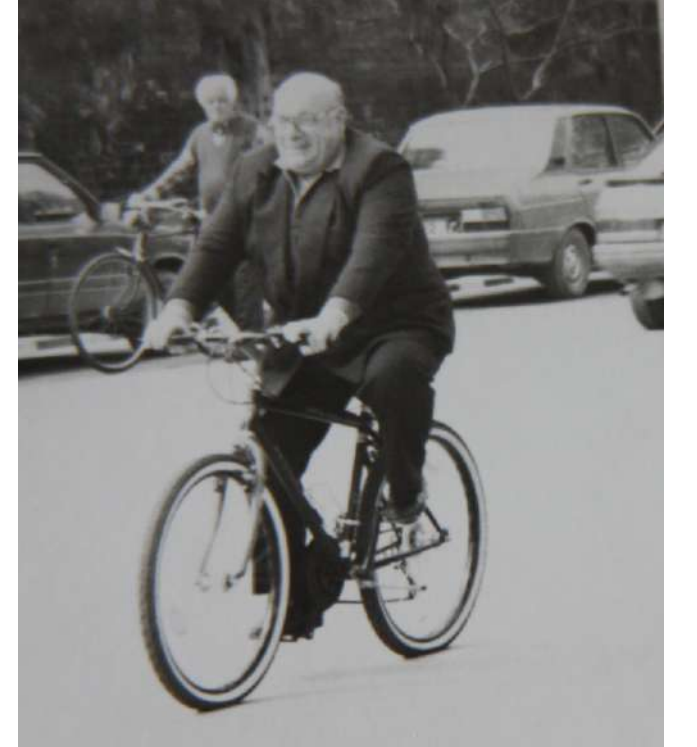
söyleyerek değil icra ederek ve göstererek örnek olmayı başarmış bir kişiliktir. Halkın arasına karışması, sıradan insanlarla güncel sorunları ve yurttaşın kaygılarını paylaşması, günün neredeyse her saatinde ve her fırsatta fotoğraf çekme gayreti Kıbrıs adasının güzelliklerine, tarihi ve kültürel dokusuna insanların dikkatini çekme düşüncesinin ötesinde sahiplenme ve aidiyet duygusunu pekiştirme ve her yaşta bir hobi edinilebileceği düşüncesini subliminal olarak verme gayretidir aslında.

Bugüne dek yayımlanmış 50'nin üzerinde kitabı ve "İşgal Altında" isimli bir film senaryosu vardır. 10 ciltlik "Hatıralar, Karkot Deresi, Saadet Sıraları Kalbimin Sesi, 12 'ye 5 Kala, Son Çağrı, ve Kıbrıs Girit Olmasın" yayınlarından bazılarıdır. Yazarlık, fotoğrafçılık en sevdiği uğraşlarıdır. ABD, İngiltere, Avustralya, İtalya, Türk Cumhuriyetleri, Polonya, Fransa, Avusturya ve Türkiye Cumhuriyeti'nde fotoğraf sergileri açmış, sayısız konferanslar vermiş ve çeşitli ödüller ile fahri doktora ve profesörlük payeleri almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Türkiye Yazarlar Birliği tarafından eserleri ve eserlerinde ortaya koyduğu fikirleri savunma kararlılığından ötürü Türkiye Yazarlar Birliği Şeref Üyeliğine seçilmiştir. Türk Dünyası Hizmet Ödülü ve 10 Ocak 2000'de Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından "Yılın Adamı" ödülü ve 6 Nisan 2000'de Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından Atatürk Uluslararası Barış Ödülünü almıştır. Öte yandan Mareşal Montgomery liderliği insanları bir kapasitede ve ortak bir amaçta bir araya getirme arzusu ve güven aşılama karakteri olarak nitelendirir. Böylece lider, başkalarını hareketlendirebilen, düşünce ufku geniş iyi bir tasarımcıdır. Bunun sonucunda lider "geleceğe yönelik bir amaç yaratma ve insanları bu amacı gerçekleştirmede etkileme" olarak özetlenebilecek iki önemli boyuta sahip kişidir. Cemaatten devlete giden yolda örnek davranışları, sahiplenme refleksiyle fotoğraflayıp toplumsal hafızaya attığı ülkenin tarihi, sosyal ve kültürel zenginlikleri esasında merhum Denктаş'ın gün ola bütün bunların korunup saklanacağı, insanların ziyaret edebileceği etnoğrafik müzeler, sanat galerileri, resim salonları olarak kendini gösterecektir. Kıbrıslı Türklerin 1958-1974 mücadele sürecini yansıtan Milli Mücadele Müzesi yanında BRTK Müzesi de ilk ve örnek olmanın yanında tarihsel bir misyon da yüklenmiş durumdadır. Makam sahibi

olmanın çok ötesinde yönetici ve lider olma özelliklerini kişiliğinde barındıran büyük şahsiyetlerin ortaya koyduğu yol KKTC gibi bir ada devletinde Zafer Burnu'ndan Akdeniz köyüne arkeolojik, kültürel, folklorik, sosyal ve ekonomik zenginliklerin sahiplenilmesi, korunması, sahip çıkılması, toplumsal belleğin güçlendirilmesi anlamına da gelmektedir. Bunun için örneğin merhum Denктаş'ın fotoğraf sergileri ve o fotoğrafları barındıran kataloglar müthiş birer rehber durumundadır. Uçan bir halda sorgusuz sualsiz bir kültür yolculuğuna çıkarken Kıbrıs'ın doğal güzellikleri, tarihi dokusu, kültürel zenginliği, misafirperver ve sıcak insanları da arz-ı endam ederler. Lider çoğunlukla söylemez, gösterir, yapar ve örnek olur; tıpkı Denктаş'ın fotoğrafları gibi, tıpkı onun tam bir mütevazı halk adamı olması gibi.

2005 yılından itibaren Lefkoşa'daki resmi ofisinde halkla ilişkilerini sürdürmüş, Kıbrıs davası hakkında yazılar, makaleler yazmış, TV programları yapmış, Anadolu'dan gelen davetlere ve üniversitelere giderek Kıbrıs davasını anlatan konferanslar vermiştir. 6 Temmuz 2005 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Üstün Hizmet Şeref Madalyası ile onurlandırılan Rauf Raif Denктаş 13 Ocak 2012 tarihinde Lefkoşa'da hayata gözlerini yummuştur.

Kurucusu olduğu ülkenin topraklarında Lefkoşa Cumhuriyet Parkı'nda, kurucusu olduğu Türk Mukavemet Teşkilatı Anıtı yanında "Ata Türk, Baba Türk" olarak anıldı, özleildi. O hep yeri doldurulamayacak bir güzel insandı. Işıklar içinde olsun.

Dilek Karaaziz Şener Dr. Fazıl Küçük Müzesi Küratörü

verilerinin toplanması, sınıflandırılması ve sunulması disiplinler anlayışın belli bir metoda bağlı olarak geliştiğini gösterir ki bu da Sanat Tarihi disiplininin dönemin yazarı ve galerisi doğrultusunda temelinin atılmaya başlandığının delilidir.

Giorgio Vasari (1511–1574) İtalyan sanatçıların biyografilerini yazarken Sanat Tarihi yazımının öncüsüdür. Bugünkü müze kavramının içinde yer alan tasnif etme, kataloglama, yerleştirme, tanıtma ve eğitici işlemlere sahip Medici Ailesi'nin koleksiyonunun halka teşhirinde Uffizi Galerisi, Yeniçağ'ın “modern müze” modelidir. 1560 yılında Toskana Grandükü Cosimo de Medici (1519–1574)'nin emriyle inşaatına başlanan Uffizi Galerisi'nin, Floransalı sulh yargıçları ve bürokratlar için çalışma ve toplantı salonlarını içeren bir devlet binası olması amaçlanmıştır. Vasari'nin stratejik planı, Medici Ailesi'nin koleksiyonunun korunması ve sergilenmesi amacıyla uygun olarak halefi olan Buontalenti tarafından tamamlanır.

1737 yılına gelindiğinde Medici Ailesi'nin hanedanlığının Floransa'da sona ermekte olduğunu biliyoruz. Bu tarih Uffizi Müzesi ve bir bakıma da hem müzenin hem de müzecilik tarihinin bir dönüm noktasıdır. Şöyle ki ailenin son varisi Anna Maria Luisa de Medici (1667–1743) Lorena Kralı ile evlenmek üzere Fransa'ya taşınırken tüm koleksiyonu “Patto di Famiglia (Aile Paktı)” anlaşmasıyla kamuya mal etmiş oldu. Medici Ailesi'nin Floransa şehrine, yani “kamuya” armağan ettiği koleksiyonu, Uffizi Galerisi'nin 1765 yılında resmi olarak halka açılarak “kamusal alanda” Avrupa'nın ilk modern müzesinin kurulması gerçekleşmiştir. Kentin merkezine bir sanat eseri olarak inşa edilen galeri, Medici Ailesi'nin yönetim (iktidarını) ve ekonomik gücünü temsil eder. Her ziyarete gelen ile ailenin gücünü meşrulaştıran bir ritüelin gerekleri yerine getirilmiştir.

Uffizi Galerisi'nin kamusal alanda halkla karşı karşıya gelişi ve kültürün eğitimsel işlevinin duyumsanmasıyla birlikte diyebiliriz ki XVIII. yüzyılda Avrupa'daki müze sayısı giderek artmış ve soylu sınıfla başlayan biriktirme merakı müzeciliğin temelini atmıştır. Londra British Museum (1759), Paris-Louvre Müzesi (1793), Madrid-Prado Müzesi (1819), Almanya- Berlin'de Altes Müzesi (1830), Neues Müzesi (1859), Eski Ulusal Galeri (1876), Rusya'da ise 1764 yılında kurulan ve kamu hizmetine 1852'de açılan St. Petersburg Müzesi, Avusturya- Belvedere Sarayı (1668–1745) başta olmak üzere Avrupa'yı kuşatan müzelerin “modern uygarlık tasavvurunun cisimleştiği ve belletildiği” ortamları yarattığını söyleyebiliriz. Avrupa'da durum böyleyken Amerika için neler söyleyebiliriz? XVIII. yüzyılın sonuna gelindiğinde Amerika'nın da Avrupa'dan geri kalmadığı söylenebilir. Güney Carolina'da 1773 yılında kurulan ve 1824'de ise halka açılan Charleston Müzesi en

eski müze olmakla bilinir. Görüldüğü üzere XVII. yüzyıl sonundan başlayarak Avrupa ve Amerika müzelerle kuşatılmıştır. 1785 yılında Philadelphia Müzesi ve sonrasında 1790'larla birlikte New York Müzeleri ulusların manevi değerlerini ve zenginliklerini göstermek amacıyla ülkede önemli bir yer edinmiştir. Ulusal müzeler, evrensel müzeler ve sergiler, dünya sergileri, belediye müzeleri Avrupa ve Amerika'ya dalga dalga yayılır. Yukarıda özetlemeye çalıştığımız süreç dünyadaki müze deneyimlerinin “eşya biriktirme” eylemi, krallıkların ve soylu sınıf kültürünün “iktidar stratejileri” doğrultusunda koleksiyona dönüşmesi ve daha sonra da kamusal alanda halka sunulması bakımından “modern müze çağı”nın bayraktarları olarak değerlendirmek mümkündür. Yapılan araştırmalar yazılara dayalı olarak da bize söylediği önemli bir sonucun altını çizmekte fayda vardır: “Medeni seviyesi yükselmiş uluslarda müze teşkili en ileri giden ihtiyaçlardan biri olmuştur.” Türkiye'de ise ilk müze fikrinin gelişmesinde ve müzeciliğin temelini atılmasında Osman Hamdi önemli bir kişiliktir. Tanzimat'la birlikte başlayan Osmanlı aydınlanması, Avrupa'daki aydınlanmaya benzer biçimde bilim,

sanat ve müzecilik alanında önemli atılımlar gerçekleştirir. Türk Müzeciliği'nde “Asar-ı Atika Nizamnamesi” (Eski Eserler Tüzüğü) 1874 yılında yürürlüğe girer. Arkeoloji ve müzecilik eğitimi yapacak bir okul açılması fikri oluşur ve “Müze Komisyonu” kurulur. Komisyon üyeleri arasında Osman Hamdi Bey de vardır. Osman Hamdi Bey müze müdürlüğünün yanı sıra kurulması kararlaştırılan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin de müdürlüğünü üstlenir. Arkeolog kimliği ile katıldığı kazılardan çıkarılan eserler İstanbul'a getirilir. Türkiye müzelerindeki koleksiyonları meydana getiren yapıtların büyük çoğunluğu 1935'lerden itibaren başlayan

yapacak bir okul açılması fikri oluşur ve “Müze Komisyonu” kurulur. Komisyon üyeleri arasında Osman Hamdi Bey de vardır. Osman Hamdi Bey müze müdürlüğünün yanı sıra kurulması kararlaştırılan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin de müdürlüğünü üstlenir. Arkeolog kimliği ile katıldığı kazılardan çıkarılan eserler İstanbul'a getirilir. Türkiye müzelerindeki koleksiyonları meydana getiren yapıtların büyük çoğunluğu 1935'lerden itibaren başlayan arkeolojik kazılar sonucu çıkarılmıştır ve genellikle Anadolu'daki uygarlık çağlarına aittir. Tarih öncesi devirlerin buluntularıyla, Antik Çağ ürünlerinin oluşturduğu arkeoloji ağırlıklı koleksiyonlarının yanında; Doğu Sanatı ve Türk- İslam dönemlerinin yapıtları ikinci büyük kümeyi oluşturur. Bu nitelikleriyle Türkiye müzeleri arkeoloji-etnografya ağırlıklıdır.

Güzel Sanatlar Müzeleri'nin Türkiye'deki süreci ise XX. yüzyılın başlarında şekillenmeye başlar. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan resim ve heykel müzelerinin ilki, 1937'de Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle Dolmabahçe Sarayı Velihaht Dairesi'nde hizmete girmiştir. Cumhuriyet'in ilk on yılı kapsamında gerçekleşen bu girişimin daha sonraki halkaları ise 1980'li yıllarda eklenmeye başlar. Kurulma amaçlarının başında plastik sanatlar alanındaki yapıtların bir araya getirilmesi, sergilenmesi ve korunup gelecek kuşaklara aktarılması görevlerini üstlenen sanat müzelerinin sayısı, ülke nüfusu ve il sayısı düşünüldüğünde minimum ölçekte kalmıştır. Bununla birlikte işlevlerinin yerine getirilip getirilmediği, ne kadar izleyici/araştırmacıya ulaştıkları ve hepsinden önemlisi yeni kuşakların ilgisini çekip çekemedikleri gibi sorunlar bulunmaktadır. Diğer önemli bir sorun ise tüm bu müzelerdeki yapıtların detaylı envanter çalışması bağlamında modernleşme sürecindeki Türkiye resim ve heykel birikiminin bugünlere ulaşabilen sayısal sonuçları ile ilgili kesin bilgiye ulaşmak mümkün olmamaktadır. Envanter sayısıyla birlikte bir diğer husus ise ilk müzenin kuruluşundan sonraki süreçte ancak 43 yıl sonrasında Devlet Resim ve Heykel Müzeleri yeni açılımlara gitmiştir.

Hal böyleyken zamanın özel ve üniversite müzelerinin kurulmasından yana işlediğini ve Türkiye müzelerinin günümüzde artık post-modern müze kavramını tartışarak, kamu (halk) ile birlikte kurdukları iletişim ve ilişki üzerinden etkileşim dinamiklerine mekânlarında açtıkları alan, düzenledikleri etkinliklerin farklılığı ve çeşitliliği ile ele alınmaktadır. Bununla birlikte 1980'li yıllar Türkiye'de yeni bir dönemin başlangıcını temsil eder. Resim ve Heykel Müzelerinin kurulduğu süreç ve devamlarının olup olmadığı gibi bir tartışmanın içinde “yeni müze/yeni müzecilik” anlayışının yükselen anakentine, yani İstanbul'a dönüp baktığımızda ekonomik sermaye ve kültürel

İstanbul'a dönüp baktığımızda ekonomik sermaye ve kültürel sermaye arasındaki ilişkiden yola çıkarak özel müzecilik anlayışının Türkiye'de hızla yerleştiğini söylemek mümkündür. Devlet Resim ve Heykel müzeleri değişen yönetim süreçlerine rağmen yine de varlıklarını sürdürmek için direnç göstermiştir. Fakat direnç her ne kadar dinamik ve yapıcı olmasına rağmen yine de devlet müzeciliğini geleneksel yapıdan kurtarmaya yetmemiştir. Bunun nedenlerinin üzerinde durulması, tartışılması ve soruların cevaplanmasının zamanı gelmiştir.

Yukarıda değindiğimiz dünya ve Türkiye ölçeğindeki kısa tarihsel özetle birlikte her zaman aklımda olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki müzecilik tarihine dair sorular ve sorunlar bu yazıyla birlikte yeniden belirmiştir. KKTC'deki müze ve müzecilik anlayışı ne durumdadır? Adadan uzak olmak beraberinde gönülden de uzak durmayı tabii ki getirmiyor. Günümüz müzeleri belleğin korunduğu, yaşandığın ve paylaşımına sunulduğu mekânlar olarak yeniden ele alınmakta ve tanımlanmaktadır. Müze/müzecilik bir uzmanlık alanıdır. Herkesin el atıp da "Müze yapabilirim." gibi bir hayali dünyada yaşamayı doğru bulmuyorum.

Günümüz müzeciliği kamuya iletişim halindedir. Müzeler daha girişinden/bahçesinden başlayarak ziyarete gelenlerle iletişime geçen bir yapıya sahiptir. Bu düşünceler ve bilgiler içindeyken açık söylemek gerekirse 2014 yılının Ekim ayında ziyarete gittiğim Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nin o dönemde içinde bulunduğu durumu ciddi gönül kırıklığı ile karşıladım. Biraz düşündükçe de "neden, niçin nasıl" sorularıyla boğuşurken kendimi bulduğumu anımsıyorum. Kıbrıslı Türklerin belleğinin var olduğu bir mekân nasıl olurdu da bu kadar yalnız kalırdı? Soruyu buraya bırakıyorum ve müzeyi ziyaret etme sebepimi paylaşmak istiyorum. Dönemin KKTC Cumhuriyet Meclisi Başkanı Sayın Sibel Siber'i

2015 yılında Ankara'da küratörlüğünü yaptığım bir sergiye davet için ziyaret etmiştim. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nin durumundan bu ziyaretle haberim oldu. O günden başlayarak da müzenin ve tarihi kişiliğinin değerini, önemini ve her şeyden önemlisi KKTC'nin müzecilik tarihine geleceğe dair bir not düşmek bağlamında teklif edilen müze küratörlüğü görevini kabul ettim. 2014-2016 sürecinde bugün hatırladıkça hala daha önce kendime şaşıyorum, sonra da aslında mucize yaratmak için aynı dili konuşan ve bir

birine inanan bir avuç insanın yeterli olduğuna da bir kez daha inancım büyüyor. Gerçekten de bir avuç insanın gönülden ve tüm insani fizik koşullarını zorlayarak yeniden inşa ettiği bir müzedir bugün ziyarete açık olan Dr. Fazıl Küçük Müzesi. Bu bir avuç insanın değerli katkılarını bir kez daha yürekten teşekkür ederek burada isimlerini yazmak istiyorum: Nesligül Onurel, Gökhan Okur, Altay Sayıl, Ayfer Arslan, Nejat Gökkasap. Tüm müze malzemesinin, özellikle mobilyaların onarımında, grafik tasarımların ve fotoğrafların üretilmesinde de yine bir avuç insan çalıştı. Bu önemli belleğe katkı koyan herkes benim gözümde bir kahramandır. Neden mi? İşlerin ve özellikle de bürokrasinin oldukça yavaş işlediği bir yerde tüm gücüyle çalışan herkes yoktan var ettikleri bir müzenin kahramanı olmayı hak etmektedir.

Yaşam boyu öğrenme ilkesinden hareketle herkesin her yaşta eşit olanak ve sunumlarla her koşulda öğrenim görebileceği yerler müzelerdir. Müze kavramına dair alan ile ilgili kaynaklarda birçok tanım yer almaktadır. Uluslararası Müze Konseyi (ICOM - International Council of Museums) 2007 yılında müze kavramı için

yapmış olduğu tanımları güncellemiştir. Buna göre müze "toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerine araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur." Amerika Sanat Müzeleri Birliği'ne göre müzeler "eğitsel ya da estetik amaçla, profesyonel uzman kadro ile nesnelere toplayan, yorumlayan ve topluma düzenli bir programla sergileyen kurumlar" olarak tanımlanmaktadır. Amerikan Müzeler Birliği (AAM) ise "müzelerin halka hizmet görevinin içinde eğitimin bulunduğu" ve bunun daha yaygın olarak uygulandığını belirtmektedir. 1984 yılında Amerikan Ulusal Sanat Eğitimcileri Topluluğu toplantısında müze eğitimi ile ilgili olarak görsel algılamayı iletme, sanat ve sanat müzeleri hakkında olumlu duygular yaratma, sanatı değerlendirme, kültürel şartları öğretebilme gibi amaçlardan bahsedilmiştir. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak bugünkü durumundan önceki Dr. Fazıl Küçük Müzesi'ne gittiğimizde birçok şeyin eksik kaldığını ve ele alınarak

yeni bir müzenin yapılması gerçeğini görmekteyiz. Dönemin Cumhuriyet Meclis Başkanı Sibel Siber'in himayelerinde öncelikle binanın restorasyonu süreci başladı. Bu süreci yöneten kurum KKTC Eski Eşreler ve Müzeler Dairesi'dir. Bina restorasyon süreci tamamlanınca KKTC Cumhuriyet Meclisi yeniden müzenin sergi alanlarının düzenlenmesi ve Dr. Fazıl Küçük'ün gerek kişisel gerekse Kıbrıs Tarihi'ne ışık tutacak, belge, eşya vb. malzemenin değerlendirilmesi, sınıflandırılması ve sergilemeye uygun hale getirilmesi için yeniden devreye girdi. Önümüzde binanın restorasyon çalışmasının uzamasından dolayı oldukça kısa bir zaman vardı. Hal böyleyken zamanı iyi değerlendirmek ve gerekli tüm işlerin programlanarak yürütülmesi aşamaları çok zorlu geçmiştir. Geriye dönüp baktığımızda "İyi ki yapmışız." demek

hepimiz için büyük bir armağandır. Daha iyi olabilir miydi? Her zaman daha iyi vardır. Fakat bilindiği üzere müze inşa etmek ciddi bir ekonomik birikimi ve harcamayı gerektirir. Bu nedenle elimizdeki imkânlar doğrultusunda her şeyi ekonomik kullanarak Dr. Fazıl Küçük'e bir saygı duruşu gerçekleştirdiğimize inanıyorum. Önemli olan müzenin sürdürülebilirliği ve sahip çıkılarak eksiklerinin daha da çağdaş sunumlarla yeni baştan ele alınmasıdır. Hala daha müzeyi ziyarete etmeyen özellikle de

toplum önünde görünürlülüğü (belki de popülerliği demeliyim) önde olan dostlara da buradan selam olsun. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nin ilk müzeye dönüştürülmesi 14 Mart 1997 tarihinde oldu. 14 Mart Tıp Bayramı'nda Dr. Fazıl Küçük'ün esas mesleğine bir saygı göstergesi olarak bu tarihte ilk kez müzenin açılması önemliydi. 16 Ekim 2002 tarihinde ise müze devlet tarafından kamulaştırıldı. Dr. Fazıl Küçük Müzesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilk özel müze olma özelliğini taşımaktadır. Müze binası 1920'li yılında şimdiki şeklinde, iki katlı, orijinalinde cumbalı olarak inşa edilmiş, Dr. Fazıl Küçük tarafından uzun süre klinik, çalışma mekânı ve konut olarak kullanılmıştır. 1942 yılında yayın hayatına başlayan Halkın Sesi gazetesine de ev sahipliği yapan binada restorasyon projesi kapsamında eski Halkın Sesi gazetesi girişi de yer alıyor. Girişin üzerindeki Halkın Sesi yazısı Gökhan Okur'un tasarımıyla yenilenmiştir. Müze binasının tarihçesi tıpkı bulunduğu caddenin tarihi kimliği kadar değerlidir. Dr. Fazıl Küçük ve ailesinin uzun yıllar yaşadığı Lefkoşa'da Girne Caddesi, numara 172/A'da bulunan konut, düzgün kesme sarı taştan inşa edilmiştir. Bina kapı alınlığında 1920 tarihi

tarihçesi tıpkı bulunduğu caddenin tarihi kimliği kadar değerlidir. Dr. Fazıl Küçük ve ailesinin uzun yıllar yaşadığı Lefkoşa'da Girne Caddesi, numara 172/A'da bulunan konut, düzgün kesme sarı taştan inşa edilmiştir.

Binanın kapı alınlığında 1920 tarihi kayıtlıdır. 1937 yılının Mart ayında Kıbrıs'a dönen Dr. Fazıl Küçük, 1938-1959 arasında binada hem doktorluk mesleğini sürdürmüş, hem de Kıbrıs Türk mücadele tarihinin önemli siyasi gelişmelerinin temellerini atmıştır.

Dr. Fazıl Küçük'ün babası Mehmet Hüseyin Küçük Bey tarafından satın alınan ev, "Filozof" olarak tanınan Necmi Sagıp Bodamyalızade'ye kiralandı. Necmi Bey binayı İngilizce öğretilen okula dönüştürdü. Necmi Sagıp Bodamyalızade'nin evden çıkmasıyla birlikte Dr. Fazıl Küçük 1938 yılında kliniği için gerekli tadilatları yaptırarak eve yerleşti. Binanın zemin katında 1938-1959 arasında Dr. Fazıl Küçük'ün mesleğini sürdürdüğü hasta muayene odası, bekleme salonu ve çalışma odası bulunmaktaydı. Üst katın bazı odaları önceleri yatılı hastaların kaldığı klinik, 1946

yılı Aralık ayından itibaren de Küçük ailesinin yaşadığı konut olarak kullanıldı. Üst kata mutfak kısmı eklendi. Dr. Fazıl Küçük ve ailesi 1960 yılında Başkanlık konutuna taşındı ve 1973'e kadar orada yaşadılar. Dr. Fazıl Küçük 1973 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 1973-1978 arasında Dr. Küçük ve ailesi yeniden bu evde yaşadı. 1978-1984 arasında da Dr. Küçük tarafından ev, çalışma mekânı olarak kullanıldı. 17 Ocak 1984 tarihinde Dr. Küçük aramızdan ayrıldı. 1996 yılında ailesi tarafından binanın müzeye dönüştürülme çalışmaları başlatıldı. Bina, 14 Mart 1997 tarihinde Sayın Süheyla Küçük tarafından "Dr. Fazıl Küçük Müzesi" olarak açıldı. 2015 yılında KKTC Meclis Başkanlığı tarafından başlatılan müzenin yeniden yapılandırılması çalışmaları 2016 yılında

ailesinin yaşadığı konut olarak kullanıldı. Üst kata mutfak kısmı eklendi. Dr. Fazıl Küçük ve ailesi 1960 yılında Başkanlık konutuna taşındı ve 1973'e kadar orada yaşadılar. Dr. Fazıl Küçük 1973 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 1973-1978 arasında Dr. Küçük ve ailesi yeniden bu evde yaşadı. 1978-1984 arasında da Dr. Küçük tarafından ev, çalışma mekânı olarak kullanıldı. 17 Ocak 1984 tarihinde Dr. Küçük aramızdan ayrıldı. 1996 yılında ailesi tarafından binanın müzeye dönüştürülme çalışmaları başlatıldı. Bina, 14 Mart 1997 tarihinde Sayın Süheyla Küçük tarafından "Dr. Fazıl Küçük Müzesi" olarak açıldı. 2015 yılında KKTC Meclis Başkanlığı tarafından başlatılan müzenin yeniden yapılandırılması çalışmaları 2016 yılında tamamlanmış ve bina bugünkü durumuna dönüştürülmüştür. 20 Nisan 2016'da yeniden açılan müze, 11 odadan oluşmaktadır. Alt katta bir salon, çalışma odası, muayene odası, laboratuvar ve danışma odası bulunmaktadır. Üst kat, bir salon, mutfak, 1973 sonrası kullanılan yemek odası, misafir odası ve aile fertlerinin yatak odalarından oluşmaktadır. Kısaca özetlemeye çalıştığımız binanın hem kendi fiziksel durumuna hem de içinde yaşanan anılara ait bu bilgiler bizler için çok değerlidir. Tüm bu bilginin derlenmesinde Sayın Süheyla Küçük'ün ve Altay Sayıl'ın değerli katkıları ve anılarını bizlere aktardıkları zamanları önemsiyorum. Tarihi belleklerde yaşayan bir adanın geçmişine yolculukla sondaj yapmamız için yaşayan kişiliklerimize sahip çıktıkça ve onları dinledikçe daha da anlam kazanacaktır. Bu yapıldığı sürece birçok değer müzesini adımıza kazandırmak ve geleceğe bırakmak bizlerin elinde! Bugün Dr. Fazıl Küçük'e ait özel eşyalar, (mobilya, kıyafet, takı, el yazısı mektuplar, kitaplar, tablolar vb. objeler), Almanya, Hindistan ve Türkiye'den gönderilen değerli ve ilginç hediyeler, nişanlar ve plaketter, tıp tarihine dâhil edilebilecek ve 1940'lı yıllara kadar tarihlmesi yapılabilecek çeşitli ilaçlar, muayene ve ameliyat gereçleri, Halkın Sesi'nin tarihçesine ait kurşun harfler, tahta klişeler (el yapımı), mobilyalar müzede yer alıyor. Müzenin restorasyonu sırasında tüm bu eserlerin uygun ve hasar görmeyecek koşullarda paketlenip, belgelenerek koruma altına alındı. Birçok obje ve belgenin itina ile korunmasıyla birlikte özellikle müzenin sergileme çalışmaları sırasında bazı eksiklerin tamamlanması için de iğne ile kuyu kazmak gerekmişti. Bu süreçte en büyük mutluluğumuz Süheyla Hanım'ın müzeyi görebileceğine dair umutlarımız oldu.

Planlı çalışmak ve adımlarınızı iyi hesaplamak böylesi büyük ve sorumluluk gerektiren işlerde en önemli dayanaktır. Otuz yılı aşkın süredir Ankara'da yaşıyorum ve bir devlet memuruyum. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nin sergileme çalışmaları için ne kadar çok gelip gittiğime dair ve kaç hafta sonunu müzede geçirdiğime,

hatta sabahladığımı bugün anımsamıyorum. Sayısını unuttum ama yaptığımız işin geri dönüşlerine baktıkça ve insanların gülümsemelerini, olumlu görüşlerini okudukça mutlu olmamak mümkün değil. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'ni dünyanın kabul ettiği, çağdaş ölçekte bir kent müzesi veya daha doğru bir deyişle "Anı Müzesi'ne", kısaca yaşayan müze haline dönüşmesi için çok çalıştık. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nin Lefkoşa'ya yeniden kazandırılması, kentte yaşayanların ve süreli nüfusun (kenti ziyaret edenler veya turistlerin), yararlanabilmesi için yenilenmenin dayanak noktalarının belirlenmesi çok önemliydi. Gelecek kuşaklara iz bırakabilmenin en önemli yolu müzelerden geçer. Kendi doğduğum topraklarda daha çok müze inşa edilmesi, var olanın bilinçle korunması, müzelerimize sahip çıkmak geleceğimize sahip çıkmak anlamına geliyor benim için. Lefkoşa bir başkent ve böylesi bir sığfata sahip kentin kültürel zenginliği müzelerdir. Bu aşamada önemli bir soru karşımıza çıkıyor: Lefkoşa'da (kuzey) kaç müze bulunuyor? Biraz daha özellikli de sorabiliriz aynı soruyu. Lefkoşa'da kaç resmi müze bulunuyor? Peki, özel müze sayısı kaç ya da var mı? Eğer bir toplumda gelecek kuşaklara iz bırakmak veya tarih yazmak gibi istemler varsa öncelikli olarak bu soruların cevabını vermekle, eğer cevabı verilemiyorsa cevaplarını aramak, bulmak ve de çok geç olmadan müzelerine sahip çıkmak, yeni müze binaları inşa edip yaşatmakla işe başlamak gerekiyor.

Dr. Fazıl Küçük'ün yaşamından, çalışmalarından, bugüne kadar gelen tıp kitaplarından ve aletlerinden, kullandığı özel eşyalarından, fotoğraflarından, yazdıklarından, güncelerinden, binanın her odasından, öğrenilecek çok şey olduğuna inanıyorum. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'ni ziyarete gelen birçok kişi Türk toplumunun belleğine dair birçok anıyı, düşüncüyü ve en önemlisi de yaşanmışlığı beraberinde getirecektir. İşte bu noktada geçmiş, bugün ve geleceğin ara noktasının müzeyle birlikte oluşacağına ve tarihin öyküsünün müzede ki obje, fotoğraflar ve gerçek

konularında korunmaya çalışılan Dr. Fazıl Küçük'ün çalışma odası, hasta kabul ve muayene odasıyla yeni baştan canlanıp, sorularla, sorunlarla birçok kişinin belleğini tazeleyeceği bir gerçektir. Müzenin varlığının kent için önemini hatırlayarak kültürel değerlerin korunması, değerlerinin anlaşılması ve bugünden geleceğe aktarılmasıyla toplumsal farkındalığın artacağı inancını taşımaktayız. Tarih, müzelerde saklıdır. Dr. Fazıl Küçük Müzesi'nde emeği geçen herkesi bir kez daha buradan selamlıyorum. Oğlum Emre Umut Şener ve biricik yeğenim Elif Arzu Karaaziz'le birlikte adanın çocuklarına bir gelecek inşa etmekten mutluyum.

Dr. Yeşim Örek Gümüşdağ Osman Örek'e Ait Efemera Derleyicisi

arşiv, kayıt altına alma anlayışı gerekmektedir. Babam Osman Örek bütün hayatı boyunca, Kıbrıs Türk toplum tarihinin çeşitli dönemlerine tanıklık ve liderlik etmişti ve ayrıca bir hukuk adamı olarak belge, bilgi ve arşivlemenin hayati önem arz ettiğini bildiğinden geniş bir arşive sahipti. Yalnızca siyasi hayattaki belgelemeyi kastetmiyorum, sosyal ve toplum içinde günlük yaşamın da belgelenmesi onun için çok önemliydi. 24 Mart 1999 tarihinde aramızdan ayrıldığı zaman geride bizlere odalar dolusu belge, bilgi, görüş notu, fotoğraf, gazete, dergi ve kişisel eşyalarını emanet bıraktı. Önceleri bunları ne yapacağımızı bilemedik. Daha sonraları elimizde neler var diye bu dipsiz kuyunun içine bir daldım ve elime geçen belgeleri, gazeteleri, dergileri okumaya başladım.

Okudukça bunların Kıbrıs Türk tarihinin belgeleri olduklarını gördüm. 10 yılın sonunda okuduklarımızı 'Belgelerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Tarihi Gerçekleri' adlı belgesel kitapta toplayıp yayımladım. Aradan 20 küsur yıl geçmesine rağmen

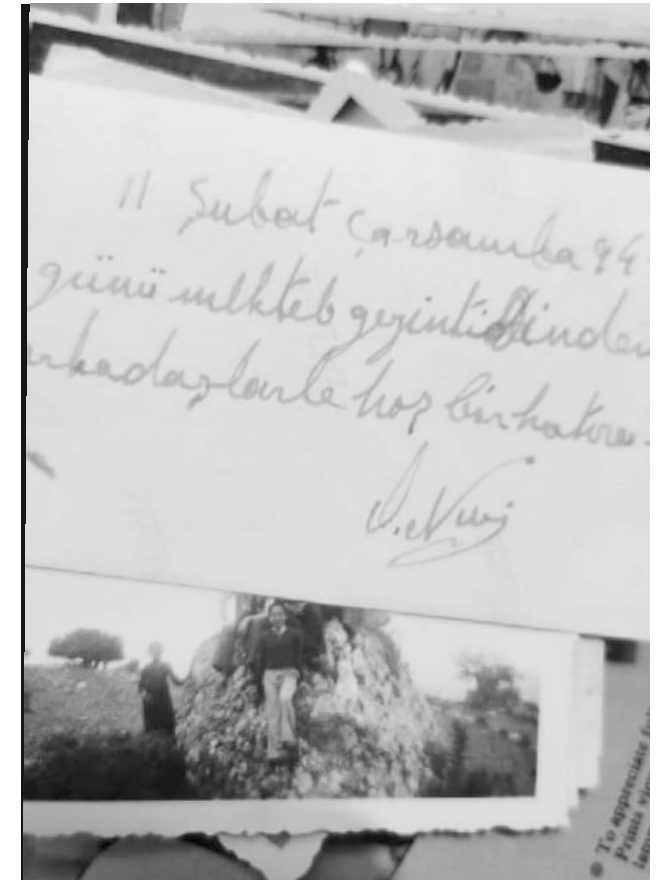
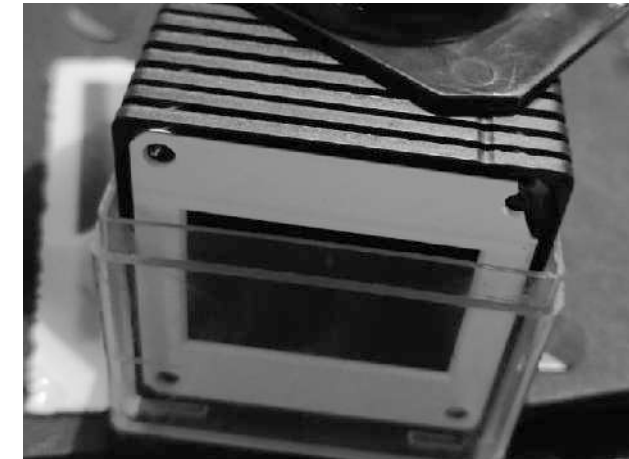

babamın arşivinde hala bakamadığım, okuyamadığım, görmediğim belgeler, fotoğraflar bulunmakta. Kendimce saklamaya çalıştığım bu arşivin içinde yalnızca yazılı tutanaklar, bilgi ve belgeler yok. Bunların arasında çekmeceler dolusu neredeyse her bir fotoğrafın arkasında ne zaman nerede kimlerle çekildiği kendi el yazısı ile yazılı binlerce fotoğraf da mevcut. 1926 yılında kendi çocukluğu, ailesinin fotoğraflarından tutun da lise yılları ki o dönemde İslam Lisesi yaşanan iç karışıklıklar nedeni ile Lapta'ya taşınmıştı. Ayrıca üniversiteye Larnaka'dan kalkan vapurla gidişin belgeleri, üniversite yılları, ardından ilk siyasi yaşam, 1956 yılında Türkiye'ye ziyarete giden ilk heyet, Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde yapılan resmi ziyaretler, 1974 Barış Harekâtı vs. belgelemeyi sevdiğinden babamın sine kamerası

(bugünkü video kamera) vardı. Bu kamera ile birçok tarihi olayı kaydetmiştir. Örneğin 1960 yılında Türk Alayı'nın resmi olarak Kıbrıs'a gelişi ve Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük ile yapılan Hindistan ziyareti gibi. Elimizde orijinal 8 mm.lik kayıtlar mevcuttur. Yine her zaman yanında bulunan daktilosu da bizdedir. Bu daktilo ile 1963 olaylarından sonra BM Güvenlik Konseyi'nde yaptığı temaslara notlarını tutmuş, yine bu tarihi bilgileri aynı daktilo ile Kıbrıs'a bilgi notu olarak yazıp göndermiştir. Arşivciliğinin yanında koleksiyoner kişiliği de olan babamın başka koleksiyonları yanında geniş bir

pul koleksiyonu vardır. Bu koleksiyon içerisinde 20 Temmuz 1974 anısına basılan 9 yıllık ilk gün zarfları da mevcuttur. Burada anlatamadığım ve gösteremediğim birçok belge, bilgi ve yaşamışlıkların kanıtı yalnızca babamın ya da bizim ailemizin çok değerli hazinesi değil, tüm bunlar Kıbrıs Türk toplumunun yaşamış gerçekleridir. Dilerim ki bu arşiv profesyonel bir biçimde, hak ettiği şekilde saklanıp, sergilenir ve Kıbrıs Türk toplum tarihinde hak ettiği yeri alır.

Osman Örek Arşivi ve Toplumsal Hafıza

Yeni ülkeler, yeni toplumlar, yeni devletler ile karşılaştığımız zaman onları tanımak için ilk yaptığımız şey tarihlerine, geçmişlerine, kültürlerine bakmak olur. Bunun için belki tarih kitapları karıştırır, belki müzeleri gezeriz. Tarih kitaplarında yazan genellikle akademik araştırmalar ile ortaya konan bilgi ve belgelerdir. Buna akademik tarih de diyebiliriz. Bir de bir toplumun geçmişiyle ilgili yaşamışlık, bilgi ve birikimlerden oluşan bir tarih vardır ki bu toplumsal hafızanın en önemli

parçasıdır. Bu toplumsal hafıza da genellikle müzelerde sergilenmeye çalışılır, ya da sergilenmelidir. Hafıza, birey için ne kadar önemli ve varoluşsal ise toplumlar için de bir o kadar önemlidir. Bu nedenle toplumsal hafızanın güçlü ve güvenilir olması hayati önem taşımaktadır. Elbette bunun için çok ciddi bir

Emine Pili Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Müdürü

Günümüzde Müzecilik ve İleriye Yönelik Projeler

1975 yılında kurulmuş olan Eski Eserler ve Müzeler Dairesi müzecilik konusundaki çalışmalarında birçok güçlükle karşılaşmaktadır. Personel sayısının yeterli olmaması ve ülkemizin ekonomik durumu bu zorlukların başında yer almaktadır.

Müdürlüğümüzün uzun yıllardan bu yana en büyük arzusu KKTC'de tam donanımlı, modern bir merkezi arkeoloji müzesinin oluşturulmasıdır. Kültür Varlıklarını Koruma-Onarım Merkezi oluşturma çalışmaları öncelikle bu amaca hizmet etmek üzere planlanmış ve açılmıştır. 2017 yılında da personel istihdamı yapılarak çalışır hale getirilmiştir. Bu hizmetler çerçevesinde depo ve müzelerimizde bulunan eserlerin bakım ve onarımı yapılmaktadır.

Ülkemizde yer alan mevcut müzelerimizi çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda yenileyerek, dünya standartlarına ulaştırma çabamız devam etmektedir. Bu nedenle bazı müzelerimiz yeri geldikçe geçici olarak kapatılarak hem restorasyon hem de iç düzenleme çalışmaları tamamlandıktan sonra yeniden ziyarete açılmaktadır.

Ayrıca Devlet Müzelerinin yanı sıra 60/94 sayılı Eski Eserler Yasası altında çıkarılan "Devlet ve Özel Müzelerin Kuruluş Esasları Tüzüğü"ne uygun olarak Müdürlüğümüzün izni ile açılan Özel Müze sayısının son yıllarda artış göstermiş olması oldukça memnuniyet vericidir. Bu bağlamda Bayrak Radyo Televizyon Kurumu tarafından açılan Yayıncılık Tarihi Müzesi'nin ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Kıbrıs Türk Müzeciliği ve Eski Eserler ve Müzeler Dairesi'nin Kuruluşu

Kıbrıs'ta ilk Türk Müzesi 30 Nisan 1963 tarihinde Mevlevihane binalarının tamir edilerek ziyarete açılmasıyla gerçekleşmiştir. 1 Ocak 1966 tarihinde Barbarlık Müzesi, bu müzeyi takiben 1 Ağustos 1968'de Canbulat Müzesi ziyarete açılmıştır. Bununla birlikte Türk Etnoğrafyasına yönelik olarak başlatılan müzecilik çalışmaları arkeolojialanına kaydırılmamıştır.

1975 yılına kadar Müzelerle ilgili yasal mevzuat Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Eski Eserler Yasası olan Fasıl 31'dir.

Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulması ile 17 Ekim 1975 günü kabul edilen 35/75 sayılı Eski Eserler Yasası ile Eski Eserler ve Müzeler Dairesi kurulmuş ve ilk Müdürlük binası Kumarcılar Hanı'nda hizmet vermiştir.

Dairenin kurulmasının amacı antik kent ve yüzlerce eski eseri kontrol altına almak, terk edilen bölgelerdeki taşınabilir eski eserleri, kiliselerdeki kutsal malzemeleri koruma altına almaktır. Bununla birlikte kısa sürede yeni Müzeler oluşturulmuştur. 1975 yılında Salamis Harabeleri, Kral Mezarları, Enkomi, Ay.Trias Bazilikası, Soli ve Vıını Ören Yerleri düzenlenerek hizmete açılmıştır. Bunlara ek olarak Taş Eserler Müzesi, St. Hilarion Kalesi, Othello Kalesi, Antiphonitis Manastırı ve Girne Halk Sanatları Müzesi oluşturulmuştur. Buna göre 1975 yılında Kuzey Kıbrıs'ta 14 müze ve ören yeri ziyarete hazır hale getirilmiştir. 2020 yılı itibarı ile günümüzde ise 32 adet müze ve ören yeri ziyaretçilere hizmet vermektedir. Bu müzeler, milli müze, ikon müzesi, kilise ve manastır, ören yerleri(harabe), etnoğrafik müze, ortaçağ ve taş eserler müzesi, arkeoloji müzesi, kale ve doğa müzelerinden oluşmaktadır.

İsmail Bozkurt Araştırmacı Yazar

Muhabet), 1897'de ilk öykümüz (Ahmet Tevfik- Bir Manzara-, Dil Guşa) görüldü. 1875'teki ilk eserden başlayarak günümüze kadar yazınsal türlerde sayısı binlere varan eser basıldı. Kıbrıs Türkleri olarak, yaklaşık 450 yıldır var olduğumuz, Türkçe konuşup Türk diliyle edebiyat yarattığımız Kıbrıs adasında yazınsal kitap yayımlayan yazar/şairlerin sayısı 500'ün üzerindedir. Aslında bu sayı daha yüksektir çünkü çok sayıda başka yazarımız/şairimiz ürünlerini kitaplaştırmayıp yalnızca gazete ve dergilerde yayımlayabildi.

1571-2007 tarih aralığının esas alındığı çalışmada konu yazınsal türler (şiir, roman, öykü, tiyatro, anı, gezi, deneme) bağlamında ele alındı. Her yazınsal türde ele alınacak ürünler için tek ölçüt kitaplaşmış olması idi. Daha çok anonim nitelik taşıyan Halk Edebiyatı'nda kendi özgün ve geleneksel türlerine göre (masal, halk hikâyesi, fıkra, bilmece, tekerleme, türkü, mani, ninni, ağıt, bilmece, atasözü, deyim) çalışma yapıldı. Yayımlanan Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi (1571-2017), bir bakıma Kıbrıs Türk Edebiyatı Envanteri çalışmasıdır. Yaklaşık 4000 sayfa tutan A4-ansiklopedi boyutundaki 5 ciltlik bu envanterin olağan boyutta (yaklaşık) 6000 kitap sayfasını aştığını, bunun olağan boyutta 500 sayfalık 12 kitap demek olduğunu belirtelim. Bu envanter, Kıbrıs Türk halkının toplumsal belleğini inanılmayacak boyutta besleyen; bilim adamları ve araştırmacılar için hazine değerinde zengin kaynak niteliğindedir. Projeye yaklaşık 100 araştırmacı katkı koydu. Sayın Oğuz Karakartal'la birlikte yürüttüğümüz çalışmanın tek elemanı, editör yardımcımız Nihal Solak'tı. Tanıtımın, 6 Şubat 2020 Perşembe günü saat 11.00'de Lefkoşa'da BRTK Oval Stüdyosu'nda yapılmış olması çalışmamıza ayrı bir anlam kazandırdı. Katkısı olan herkese, bu arada BRTK'ye ve müdiresi Meryem Özkurt'a teşekkür ederken; projeyi birlikte başlattığımız rahmetli Harid Fedai ile Ali Nesim'i saygı ile anıyorum.

Beş Ciltlik Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi'nin Kısa Öyküsü

Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi'nin yazılması, yaklaşık kırk yıllık hayalimdi. 1995-2002 arasında DAÜ-KAM Başkanlığı'nı yürütürken rahmetli Harid Fedai ile konuşmalarımızda da değişmeyen konulardan biri buydu. Yıllarca önce Lefkoşa'da Prof. Dr. Oğuz Karakartal'ın evinde Sayın Karakartal, rahmetli Harid Fedai ile Ali Nesim ve ben bu konuda çalışma başlatma kararı almıştık. Ne yazık ki hemen sonrasında Harid Fedai ile Ali Nesim'i yitirdik, başka sorunlar da yaşandı ve çalışmayı sürdüremedik. Dört yıl önce ise başkanı olduğum KIBATEK Vakfı ile Prof. Dr. Mustafa Tümer'in o dönem rektörlüğü'nü yürüttüğü Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi'nin ortak bir projesi olarak hayata geçirilip 2020'de sonuçlandırılabilirdik. Küçümsenmeyecek bir edebiyatımız var. Halk edebiyatımız çok zengin! Atalarımız, bu zenginliğe 1571'den sonra Anadolu'dan gelirken birlikte getirdikleri kültürel ve yazınsal birikime, adada ürettikleri söz değerleri de katarak ulaştılar.

Adamızda zengin bir Divan Edebiyatı da yaratıldı. Bu alandaki zenginlik, tüm Osmanlı tarihinde Osmanlı padişahlarına verilen "sultan üs şuara (şairler sultanı)" unvanını taşıyan yalnızca dört kişiden birinin Kıbrıslı Müftü Hilmi Efendi olmasından bellidir. 19. yüzyılda Osmanlı'da Tanzimat'la başlayan batılılaşma, bu arada her yazınsal hareket/gelişme, kısa süre sonra adaya da geldi. Ziya Paşa ve daha çok Namık Kemal'in Mağusa sürgünlüğü de buna katkı yaptı ve Kıbrıs Türklerinde batılı tarzda ilk edebiyat ürünü bir tiyatro oyunu olarak 1875'te (Hasan Nefi-Felâket) yayımlandı. 1894'te ilk romanımız (Kaytazzade Mehmet- Yedigâr-ı

Özer Turan Araştırmacı Gazeteci

karşısında verilen ortak tepkiler bireyler arasında bir bağ yaratır. Bu bağın sembolik anlamda en görünür olduğu yerlerse aile albümleridir. Birçok aile için bir araya gelinen zamanlarda aile albümlerinin ortaya çıkıp eski zamanların fotoğraflarla yeniden canlandırılmasının sebebi de budur. Çünkü eski fotoğraflar, aile bireyleri ve ortak hatıraları arasında bir köprü kurar.

Aile olmanın bir diğer yönü ise ortak bir gelecek kurma hayalidir. İşte gerçek bir aileyi yaratan şey, ortak geçmişin oluşturduğu bağlarla ortak geleceğe yürüme umudu ve çabasıdır. Bu durum toplumlar ve milletler için de geçerlidir. İşte bu bakışla toplumların fotoğraf albümleri de müzelerdir. Söyle aktarılan tarihin sergilenen nesnelere bugüne aktarıldığı sihirli mekânlardır müzeler. Yine bugün üretilen eserlerin sergilenmesi ve toplumda bir sanat sevgisi yaratması ise ortak bir kültür yaratımının devam etmesi, bugünün geleceğe aktarılmasını ifade eder. YDÜ Kurucu Rektörü Dr. Suat İrfan Günsel "Eğitim kurumları toplum dokuma tezgâhlarıdır" der. YDÜ de bu yaklaşımla 42 yıla

ulaşan bir birikimle sadece Türk öğrencilerine değil 138 ülkeden gelen öğrencilerine verdiği çağdaş eğitimle çok kültürlü ama kendi kültürüne de sahip çıkan, dünya vatandaşı bireyler yetiştirmeyi hedefliyor. Yani YDÜ sadece Kıbrıs Türk toplumunun değil dünya toplumlarının da "dokuma tezgâhı" olarak eğitim hayatına devam ediyor.

Bu hedefe yürürken en büyük ilhamı ise var olduğu toplumdan ve coğrafyadan alıyor; ancak bu vizyonun sadece çağın gereklerini yerine getiren yüksek kalite ve donanımda bir eğitim vererek gerçekleştirilemeyeceğinin de farkında. Bu nedenle akademik, teknolojik ve sosyal yönden dünyanın en donanımlı üniversitelerinden birine dönüşürken, diğer yandan kurduğu

müzelerle canlı, üretken ve toplumu besleyen bir sanat ve kültür ortamı yaratmaya devam ediyor. YDÜ'yu ziyaret edenler bilirler. Üniversite kampüsü dış mekânları süsleyen onlarca heykel ve iç mekânların duvarlarını süsleyen tablolarıyla başlı başına yaşayan bir müze görünümündedir; ancak bu eserler YDÜ'nün bütünlüklü bir müzecilik vizyonunun sadece küçük bir yansıması.. Zira YDÜ kampüsü Kıbrıs'ın en önemli özel müzelerine de ev sahipliği yapıyor. Kurduğu Kıbrıs Modern Sanat Müzesi ile KKTC kültür ve sanat yaşamına büyük bir hareketlilik kazandıran YDÜ, Kıbrıs Araba, Günsel Ofis, Surlarıçi Şehir Müzesi, Günsel Sanat Müzesi, Herbarium ve Doğa Tarihi Müzesi, Denizcilik Müzesi, Bıçak ve Kılıç ve Kıbrıs Türk Milli Tarih Müzesi ile tarihi ve sanatı, toplum hayatının vazgeçilmez parçalarından biri haline getirmeyi amaçlıyor. YDÜ bünyesinde kurulan müzeler çağdaş sanatın her alanından eserleri ile geleceğe yön verecek önemli bir kültürel birikim yaratıyor. Diğer yandan klasik otomobiller, KKTC'nin milli kültürünü yansıtan tarihi eserler, binlerce çeşit bitki ve canlı türü Kıbrıs'ın jeolojisine ışık tutan fosil ve kalıntılara kadar çok geniş bir yelpazeye yayılan koleksiyonlarıyla Kıbrıs ve dünya tarihini bugüne taşıyarak toplumun geçmişleriyle olan bağlarını güçlendiriyor.

Çağdaş Sanatın Kalbi

27 Eylül 2018'de açılışı yapılan Kıbrıs Modern Sanat Müzesi bugün ulaştığı 30 binin üzerindeki sanat eseriyle sadece Kıbrıs'ın değil, bölgenin de en büyük çağdaş sanat müzesi olma özelliği taşıyor. Kıbrıs Modern Sanat Müzesi, 14 Türk devletine mensup sanatçıların eserlerinden oluşan zengin bir resim ve heykel koleksiyonuna sahip. KKTC başta olmak üzere Türkiye, Azerbaycan,

Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Gagavuzya, Tataristan, Başkurdistan, Dağıstan, Altay Cumhuriyeti, Tuva Cumhuriyeti ressamlarının değişik dönemlerini yansıtmaya birlikte ekol, tarz ve üslup bakımından geniş bir yelpaze oluşturuyor.

Bugüne kadar iki bine yakın sanatçının eserlerine ev sahipliği yapan Kıbrıs Modern Sanat Müzesi, Türk kültürünün dünya ile buluştuğu bir merkez olma özelliği taşıyor ve çok geniş bir yelpazeye yayılan eserlere ev sahipliği yapıyor. Akrilik, yağlı boya, sprey boya, airbrush, karışık teknik ile çizim tekniklerinden oluşan tablolar ve resimlerin yer aldığı müzede, ahşap-tahta oyma, mermer-seramik heykel, kil şekillendirme, metal heykel ve el yapımı av bıçağı yapım aşamaları da sergileniyor. Özellikle müze girişinin tavanındaki Türk devletlerine ait tarihsel ve kültürel detayların anlatıldığı akrilik el yapımı görsel de dikkatleri çekiyor. Düzenli olarak sergilenen eserlerin yanı sıra müzede düzenlenen sergi, seminer ve sanat atölyeleri, çağdaş sanatı toplumun günlük hayatının bir parçası haline getiriyor. Bu yönüyle müze geçmişle geleceğe bağlayarak büyük bir kültür birikimi yaratıyor. Kıbrıs Türk sanatının ülke ve dünyaya tanıtılmasında da etkin bir rol oynayan müze ülkemiz sanatçılarına kendi yarattıkları sanat eserlerini sergileme imkânı da sunuyor.

Kıbrıs Modern Sanat Müzesi, şimdilerde Kıbrıs Araba Müzesi'nin tam karşısında yer alan binasında hizmet veriyor. Özgün ve modern bir mimariyle inşa edilen, kendisi de adeta bir sanat eseri gibi yükselen yeni müze binası da müzenin kuruluş felsefesini yansıtıyor. Müzenin yeni binası YDÜ'nün tarihi rektörlük binasını

Geçmişle Gelecek Arasındaki Köprü

Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) kuruculuğunu yaptığı Kıbrıs Modern Sanat, Surlarıçi Şehir, Kıbrıs Araba, Herbarium ve Doğa Tarihi, Günsel Sanat, Günsel Ofis, Kıbrıs Sanat, Kıbrıs Türk Milli Tarih, Denizcilik ve Bıçak ve Kılıç Müzesi ile geçmişle gelecek arasında sarsılmaz bir köprü kuruyor. Modern toplumu bir arada tutan en önemli öge kültürdür. Peki, kültürün toplumla ilişkisinin sürekliliğini sağlayan nedir?? Bu sorunun cevabı sanatın ve müzeciliğin gerçek anlamını kavramamızı sağlar. Ulus tanımında

en önemli koşul ortak bir tarih ve kültüre sahip olmaktır. Bu değerlere sahip olabilmenin anahtarı ise ortak bir hafıza yaratabilmektir. Daha iyi anlamlandırmak için ölçeği küçültüp bir aileyi ele alalım. Aile bireylerinin arasında bağı kuran en önemli şeylerden biri ortak hatıralardır. Yaşanan olaylar ve bunlar

yansıtıyor. Müzenin yeni binası YDÜ'nün tarihi rektörlük binasını çevreleyen bir el şeklinde inşa ediliyor. Binanın kendisi bugünü ve geleceği simgelerken, merkezine aldığı rektörlük binası ise geçmişe olan saygıyı sembolize ediyor.

Otomobilin Dünü ve Bugünü

Ülkenin tek klasik otomobil müzesi olan Kıbrıs Araba Müzesi, YDÜ'de en çok ilgi çeken müzelerden birisi ve sahip olduğu zengin koleksiyonu ile modern dünyanın gelişimini ve tarihini otomobillerin dönüşümü üzerinden gözler önüne seriyor. 100'ün üzerinde otomobilin sergilendiği müzenin en eski aracı 1899 model Crest Mobile. Dünyada tek olma özelliğine sahip bu aracın yanı sıra 1900'lerin başından 2000'lere kadar uzanan 100 yıllık tarihin her döneminden otomobiller ziyaretçileri bir zaman tünelinin içine çekiyor. Otomobil dünyasının demirbaşları olan Mercedes, Ford, BMW gibi markaların ilk modellerinden günümüze kadarki yolculuklarını izlemenin mümkün olduğu müzede dünyada ilk üretilenlerin son kalan örnekleri de sergileniyor. 1899 Model Crestmobil, 1903 model Wolseley ve 1909 model Buick gibi klasik araçların yanında 300 km hız sınırını aşan ilk seri üretim otomobil Jaguar, Lamborghini Murcielago Roadster, Dodge Viper SRT10 Final Edition gibi efsane olmuş pek çok spor arabanın dikkati çektiği müzede maket araba koleksiyonu da ilgi görüyor. Kıbrıs Araba Müzesi'nin en özel eserlerinden biri de Kıbrıs Türk toplumu lideri merhum Dr. Fazıl Küçük'ün Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcılığı yaptığı dönemde İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth tarafından kendisine hediye edilen makam aracı. YDÜ Kurucu Rektörü Dr. Suat İrfan Günsel'in ilk arabası da müzede sergilenen eserler arasında yer alıyor.

20 Binden Fazla Bitki ve Canlı Örneği ile Adanın Doğa Tarihi

Toplumun kültürünü ve geleneklerini şekillendiren en önemli etkenlerden biri de yaşadığı coğrafyanın özellikleridir. Bu özellikleri bilmek, görmek, yaşadığı değişimi dönüşümü takip etmek ve özgünlüklerinin farkında olmak yaşayan bir kültürün en önemli gerekliliklerindedir. YDÜ kampüsünde ziyarete açık olan Herbarium ve Doğa Tarihi Müzesi de Kıbrıs'ın doğa tarihini cisimleştirerek gözle görülür bir hale getiriyor. YDÜ'nün 42 yıllık bilimsel birikiminin yansıması da olan müzede Kıbrıs'ta mevcut olan bin 600'e yakın bitki türünden 11 bin farklı bitki örneği, mantar çeşitleri, böcek ve sürüngen türleri, deniz canlıları ve Kıbrıs jeolojisi ile ilgili fosil ve kayaçlar sergileniyor. YDÜ Eczacılık Fakültesi binasında bulunan Herbarium ve Doğa Tarihi Müzesi'nde Kıbrıs'a özgü 140, KKTC'ye özgü ve Beşparmak Dağları'nda yetişen 19 çeşit bitki türü de yer alıyor. Üç farklı gruba ait 106 çeşit mantar grubu, 250 su yosunu, 23

sürüngen canlı türü örneği, farklı taksonomik takımlara ait olan böcek koleksiyonları ile Beşparmak sıradağlarının 250 milyon yıllık kireç taşları ve 220 milyonluk fosilleşmiş ağaçlarından örnekler de müzede yer alıyor. Müze, biyoloji, eczacılık, tıp, farmakoloji, ormanlık, besin mühendisliği alanlarında yapılacak bilimsel çalışmalara da yeni imkân ve görüş açıları sağlıyor. Herbarium ve Doğa Tarihi Müzesi araştırmacıları Kıbrıs'a özgü türlerin dünya literatüründe yer alması için de çalışmalar yürütüyor. Ekim 2020'de Beşparmak Dağlarında yer alan ormanlık ve çalılık alanlarda yapılan arazi çalışması sırasında yeni bir örümcek türü keşfedildi.

"Araneae" takımının "Zodariidae" familyasına ait yeni örümcek türüne, "Lachesanabayramgocmeni" ismi verildi. Daha önce

2018'de de "Araneae" takımının "Dysderidae" familyasına ait yine Kıbrıs'a özgü bir örümcek keşfedilmiş ve böylece son keşifle birlikte Kıbrıs Herbarium ve Doğa Tarihi Müzesi araştırmacıları Kıbrıs'a özgü iki örümcek türü keşfi yaparak dünya literatüründe yer almalarını sağladı.

Sanat Şehirde!

YdÜ kampüsü, müzeleri, ev sahipliği yaptığı sergi ve seminerlerle büyük bir sanatsal çekim merkezi haline gelmiş durumda. Sanat aracılığıyla oluşturduğu kültür ortamının, toplumun geçmişi ve geleceği arasında güçlü bir köprü kuracağına inanan YDÜ, Lefkoşa Surlarıçi'nde açtığı Surlarıçi Şehir Müzesi ile sanatı Lefkoşa'nın merkezine taşıdı. Günsel Ailesi'nin girişimi ile restore edilen Girne Kapısı'ndaki Ziraat Bankası'nın eski binasında hizmet veren Surlarıçi Şehir Müzesi (Walled City Museum) 15 Kasım Cumhuriyet Bayramı haftasında ziyarete açıldı. Surlarıçi Şehir Müzesi, YDÜ'nün Şubat 2020'de açılışını yaptığı Mehmet Akif Caddesi'ndeki Günsel Sanat Müzesi'nin ardından Lefkoşa merkezinde açtığı ikinci müze oldu. Surlarıçi Şehir Müzesi'nin başkentte yarattığı sanat ve kültür ortamı, Kıbrıs'ın kültürel kimliğinin ulusal ve uluslararası sanat ortamıyla buluşmasına aracılık edecek. Surlarıçi Şehir Müzesi'nde sergilenecek eserler, görsel sanatların her dalını kapsayan çok geniş bir yelpaze sunuyor. Müzede yağlı boya ve akrilik resimler, özgün baskı, gravür, linolyum, serigrafi, litografi, ağaç baskı resimler, heykel, büst, silikon heykeller fotoğraf, film ve seramik eserler sanatseverlerin beğenisine sunuluyor. Ayrıca Lefkoşa'nın sosyal, kültürel ve siyasi geçmişine ait birçok materyal de müzede

sergileniyor. Düzenlenen süreli ve sürekli sergilerle yaşayan bir müze olarak tasarlanan Surlarıçi Şehir Müzesi sanatseverlerin ve kültür meraklılarının değişmez adreslerinden biri haline gelmeyi amaçlıyor. İç tasarımı da eşsiz bir görsel şölene sahip olan müzenin tavanlarına altın varak kullanılarak Osmanlı İmparatorluğu'nun Lefkoşa'yı fethi, İngilizlerin Larnaka'ya gelişi ve 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı ve sonrası çeşitli şekillerde resmedildi. Ülkemizin yerli ve milli otomobili "Günsel" adına kurulan Günsel Sanat Müzesi'nde ise ödüllü sanatçıların yağlı boya ve akrilik resimleri, özgün baskı, gravür, linolyum, serigrafi, litografi, ağaç baskı resimleri, ayrıca heykel ve seramik eserler yer alıyor.

Yeni Müzeler Geliyor

YDÜ'nün kuruluşunu yaptığı Kıbrıs Modern Sanat, Kıbrıs Araba, Herbarium ve Doğa Tarihi, Günsel Sanat ve Surlarıçi Şehir Müzesi hâlihazırda ziyaretçilerini ağırlamaya devam ediyor. Eser toplama aşamasında olan Denizcilik, Kıbrıs Türk Milli Tarih, Bıçak ve Kılıç, Günsel Ofis ve Kıbrıs Sanat Müzesi ise yakın zamanda ziyaretçileriyle buluşacak. Denizcilik Müzesi ve Türk Kıbrıs Milli Tarih Müzesi'nde de milli kültürü ve bilinci yükseltmeyi amaçlayan eserler sergilenecek. Bıçak ve Kılıç Müzesi ise özel bir alanda tarih bilinci oluşturmayı amaçlayacak. YDÜ'nün kurduğu müzeler ülkemizin dünyanın bugününde ve geleceğinde kalıcı bir iz bırakmasını sağlayacak, evrensel geçerliliği olan bir sanat ve kültür ortamı yaratıyor. Toplumun, özellikle genç nesillerin günlük hayatlarını sanatla iç içe geçirmeleri ise sanatın toplumumuzun kalıcı değerlerinden birine dönüştürecek. Bu müzeler ayrıca tarih, kültür ve sanatla bir çekim merkezi yaratarak ülkemizi ziyaret eden

YDÜ Müzeler Daire Başkanlığı tarafından Dr. Suat İrfan Günsel Altın Madalya Ödülü, Gümüş Anahtar Ödülü, Günsel Sanat Müzesi Onur Ödülü ve Alasya ödülleri yanında 9. ve 12. yüzyıllarda.

gelen turist sayısını da artırarak ülkemiz ekonomisine de büyük bir katkı sağlayacak potansiyele sahipler. YDÜ müzeleri aracılığıyla çok boyutlu kültürel zemin hazırlama ve faaliyetlerde bulunmayı görev olarak görüyor. Bu bakışla kalıcı eser tanımını hemen akla getiren, sanat anlayışında dünü bugüne bağlama ağırlığı gösteren, yarına da güzide sanat eserleri olarak taşınacağı aşikâr olan eserlerin sahiplerine yaşamış İslam ve Türk bilginlerinden esinlenilerek Alasya Ödülleri yedi kategoride usta sanatçılara takdim ediliyor. Ayrıca Resim sanatçılarında Fergani, baskı resim sanatçılarında İbn Harizmi, heykel sanatçılarında İbn Tufeyl, seramik sanatçılarında el Biruni, fotoğraf sanatçılarında İbn Heysem, uluslararası resim ustalarına Uluğ Beg ve gelecek vaat eden genç sanatçılara Dogdurbek Nurgaziev ödülleri veriliyor. YDÜ müzeleri tarafından yapılan çalıştaylar sonrasında şu ana kadar birçok usta sanatçıya da çeşitli ödüller verildi.

Derya Pektaş Restoratör

yerine bilinçli bir şekilde sergi amaçlı biriktirilmiştir. Koleksiyonun kökü aileden kalan parçalardır. Babam Ergün Pektaş, Lefkoşa doğumlu olmasına rağmen köy hayatını nene ve dedesinden görmüş ve tanıdığı biri olarak böyle bir müzeyi kurmayı ihtiyaç hissetti. 1944 doğumlu olan babam Kıbrıs'taki birçok değişikliğe tanık oldu. Üstelik 1996'da ülkedeki olumsuz durumların sonucunda 70'lerde kurduğu eldiven fabrikasını kapatmak zorunda kaldı. Ambarında gerçekleştirdiği müze o dönem daha dört duvar ve beton yerlerden oluşmaktaydı. Fabrika ambarı müzeye dönüştürülebilmesi için 10 senelik bir planlama ve tadilat aşamasından geçti ve içine eklenen ahşap konstrüksiyonla beraber üç kata bölünerek taş mermerlerle 2012 yılında tarafımızdan hizmete sunuldu. Kıbrıs'ta son 150 seneyi konu alan müzemizde burada yaşayan halkların günlük hayatlarında kullandıkları nesnelere ziyaretçilerimize gösteriyoruz. Sergilemenin arkasındaki ana amaç Kıbrıs halklarının üretken kimliklerini göstermek, bu ortak unsurun sergilenenlerle altını

çizmek ve özellikle genç nesli yaşadıkları ülke hakkında bilinçlendirmektir. Bugün okullarımızın müfredatları doğrultusunda müzemizi daha kapsamlı ziyaret etmelerinin teşviki konusunda Eğitim Bakanlığı ile çalışmalar içerisine girdik. Bizi diğer müzelerden farklı kılsan rehber eşliğinde anlatarak ziyaretçilerimizi gezdirmemizdir. Bugün tüm dünyada kullanılan Tripadvisor ve Lonely Planet gibi turistik web sitelerinde Kıbrıs Özel Etnografya Müzesi de yer almaktadır. Devletimiz tarafından tıpkı Avrupa'da olduğu gibi kar gütmeyen ve kültürel alanda çalışan müesseselerin destek görmelerinin önemini altını çizmek isterim. Bu yönde devlet kurumlarında çalışanların bilincinin bir hayli artması gerekmektedir ki müzelerimizin (sadece özel olanlar değil) verdiği hizmetlerin kaliteleri artsın, ziyaretçiye daha fazla hitap edebilsinler ve temel görevlerini tam anlamıyla yerine

getirebilsinler. Bu temel görevler sadece ilk akla gelen sergilemenin yanında muhafaza etmekle beraber, obje bakımını, gerektiğinde restorasyonunu ve profesyonel bir şekilde depolanmasını, envanterin çıkarılmasını, araştırma ve bilgilendirmeyi, hatta yayımlamayı ve müze pedagojisini içermektedir. Toplum olarak müzeciliğin ne kadar kapsamlı bir çalışma gerektirdiğinin ve ortak belleğin korunması açısından özellikle de etnografik müzelerin ne kadar büyük önemi olduğunun henüz farkında değiliz. Bir gerçektir ki yalnız kültürünü bilen ve bu kültürü yaşayabilen toplumlar gelişebilecek ve bir gelecekle olacaktır.

Ben 2011 yılında uzmanlık alanım "tuval üzerine resim ve boyalı ahşap" olmak üzere eski eserin konservasyon ve restorasyon bölümünü bitirdim ve Almanya/Thüringen eyaletinde bulunan Erfurt Teknik Üniversite'sinden mezun oldum. Diplomamı Almanya çapında tanınmış büyük bir müze olan ve aynı zamanda "Güzel Sanatlar Tekniği ve Konservasyonu Enstitüsü" bulunan, Nürnberg şehrindeki Germanisches National Museum'da aldım. Bu enstitüdeki çalışma sürecimde edindiğim deneyimler bugün babam Ergün Pektaş tarafından kurulmuş olan Kıbrıs Özel Etnografya Müzesi'nde sergilenen kapsamlı materyallerin (ahşap, tekstil, cam, metal, kâğıt vs.) muhafazasında ve gerektiğinde

restorasyonunda yol göstericidir. 2014 yılından beridir Almanya'da kendi uzmanlık alanım üzerine restorasyon atölyemi (www.restaurierung-pektas.de) yürütmekteyim. Aileme ait olan Kıbrıs Özel Etnografya Müzesi'nde sergilenen objelerin bakımından, orada olduğum sürece ziyaretçilerimizi rehber olarak gezdirmekten ve envanterden ben sorumluyum. Bu konularda diğer müzelerle de el birliğine ve karşılıklı bilgi alışverişine her zaman açığım.

Geçmişe Işık Tutan Müze; Kıbrıs Özel Etnografya Müzesi

"Bu kadar eşyayı nasıl topladınız?" sorusu babama müzemizi gelip ziyaret eden Kıbrıslı Türklerden en sık sorulan sorudur. Avrupa ülkelerinden gelen misafirlerimiz sormaz bu soruyu babama. Herhalde bulunduğu ülkede birçok müze ve de içinde kendi kültürünü tanıtan objeler vardır. O yüzden müzemizde sergilenen bine aşkın etnografik objeyi bir arada görünce garipsemezler hiç. Bu sorunun cevabı "toplanan" bir şeyin olmayışıdır. Onun

yerine bilinçli bir şekilde sergi amaçlı biriktirilmiştir. Koleksiyonun kökü aileden kalan parçalardır. Babam Ergün Pektaş, Lefkoşa doğumlu olmasına rağmen köy hayatını nene ve dedesinden görmüş ve tanıdığı biri olarak böyle bir müzeyi kurmayı ihtiyaç hissetti. 1944 doğumlu olan babam Kıbrıs'taki birçok değişikliğe tanık oldu. Üstelik 1996'da ülkedeki olumsuz durumların

Foto - Nr. 1

Foto - Nr. 3

Foto - Nr. 2

Foto - Nr. 4

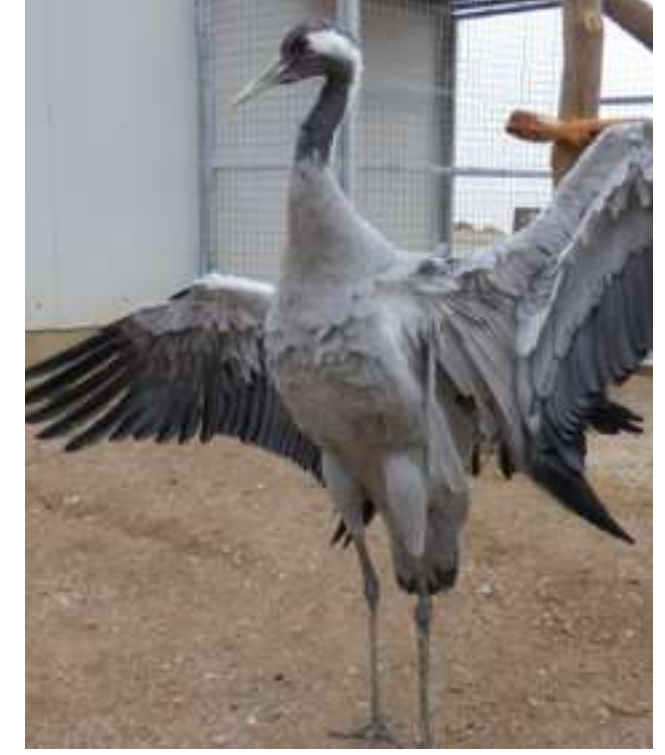

Tuğberk Emirzade Biyolog

Taşkent köyünün hemen üzerindeki alanda bulunmaktadır. Her yıl yüzlerce yaban hayvanı, Doğa Parkı tarafından tedavisi ve rehabilitasyonu yapıp tekrar doğaya kazandırılmaktadır. Çalışanlarımızın yanında gönüllülük esasıyla yardıma gelen, çevre ve doğa sevgisine, farkındalığına sahip bireyler hem yaban hayvanlarını iyi bir şekilde tanıma hem de manevi duygularını tatmin etme fırsatı yakalamaktadır. Doğa Parkı, tedavi ve rehabilitasyon yanında birçok farkındalık çalışmaları ve projeler yürütmektedir. Bu projelerin giderlerinin bir kısmı ise Taşkent Piknik Alanı, Selvi Restoran, Doğa Park Fidanlığı, Aktivite Merkezi gelirleri ve de duyarlı bireyler tarafından yapılan bağışlardan elde edilmektedir. Doğa Parkı çatısı altında birçok birim bulunmaktadır. 2018 yılında kurulan Kıbrıs Yaban Hayat Enstitüsü, Yaban Hayat Kurtarma ve Rehabilitasyon Merkezi, Kıbrıs Deniz Canlıları Merkezi, Yaban Hayat Hastahanesi ve Araştırma Laboratuvarı'ndan oluşmaktadır. Doğa Park'taki kurtarma, rehabilitasyon, doğaya geri bırakma ve araştırma faaliyetleri Turizm ve Çevre Bakanlığı'na bağlı Çevre Koruma Dairesi tarafından yetkilendirilmiştir.

Araba çarpması, ateşli silahlarla vurulma, zehirlenme gibi farklı sebeplerden dolayı ölen yaban hayvanları daha sonra araştırmalarda kullanılabilme üzere derin dondurucularda muhafaza edilmektedir. Bu hayvanlardan bazıları taksidermi uzmanı tarafından doldurularak Güzelyurt Doğa Tarihi Müzesi'ne bağışlanmıştır. Doğa Parkı olarak yardıma muhtaç yaban hayvanlarının yanında ülkemize yasadışı yollardan "pet" olarak getirilen egzotik hayvanlar da kurtarılmaktadır. Çoğu zaman bu hayvanlar sağlıksız şekilde beslenmekte ve uygun olmayan koşullarda hapsedilmektedirler. Doğa Park'ında monitor kertenkelesi, iguana, boa yılanı, devekuşu, emu, geyik, vervet maymunu, mirket gibi hayvanların bilimsel olarak tanımlanmış standartlardaki yaşam alanlarında özel diyetler hazırlanarak bakılmaktadır. Ne yazık ki bu hayvanların ülkelerine geri gönderilebilmeleri mümkün olmamaktadır. Yapım aşamasında olan Enstitü binasında laboratuvar, kütüphane ve ofis odaları yanında "canlı hayvan müzesi" yapılması ve bu egzotik hayvanların bu müzede yer alması planlanmaktadır.

Doğa Park'ına yardıma muhtaç olduğu için gelen birçok hayvan tedavi edilip rehabilitasyon sürecinden sonra başarılı bir şekilde doğaya salınmaktadır. Bazı durumlarda bu hayvanlar iyileşse bile doğada kendi başına hayatını sürdürmeyecek kadar kalıcı sağlık sorunu bulunmakta ve bu hayvanlar parktaki barınaklarda muhafaza edilmektedir. Parkta düzenlenen eğitimlerde bu hayvanlarla ilgili bilgi verilmekte, doğal hayata insan

faaliyetlerinin nasıl zarar verebileceği gösterilmektedir. Doğa Park'ındaki diğer bir projemiz ise Kıbrıs Ulusal Tohum Bankası'nı oluşturmaktır. Tohum Bankaları doğal ve kültürel bitkilerin sürdürülebilirliğini sağlayan müzeler gibidir. Altyapısını hazırlamakta olduğumuz bu projede amacımız kültürel bitkilerin ve doğada nadir bulunan bitki türlerinin tohumlarının yitirilmesini önlemek, tohum toplamak, muhafaza etmek ve yenilenebilmesi için düzenli olarak üretimini yapmaktır. Ayrıca ata tohumlarının üretimi ve yetiştiriciliği ile ilgili geleneksel bilgileri araştırmak, kayıt altına almak ve bilgileri mümkün olduğunca çok kişiye yaymak tohum bankasının önemli hizmetleri arasındadır. Kıbrıs Ulusal Tohum Bankası hem doğal hem de kültürel mirasın bir parçası olan bitki tohumlarının ve yetiştiricilik ile ilgili geleneklerin korunmasını sağlayacaktır.

Taşkent Doğa Parkı

Kıbrıs hem doğa hem de kültürel tarih açısından çok zengin bir adadır. Doğal mirasımız birçok endemik bitki ve hayvanı ile özel habitatları ile hem sağlıklı bir çevrede yaşamamıza olanak sağlar, hem de rekreasyon faaliyetlerine imkân tanıyarak ruhsal olarak dinlenmemizi ve dengelenmemizi sağlar. Doğayı korumak için yasal mevzuat bulunsa da doğayı korumanın en etkili yöntemi aslında halkın bilinçlenmesi ve doğa hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Günümüzde birçok insan faaliyeti doğa üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Bu olumsuz etkisi bulunan faaliyetleri azaltmak veya düzeltmek ancak insanların bilinçlenmesi ve davranışlarının doğa üzerindeki etkisini öğrenmesi ile gerçekleşebilir. Doğa Parkı olarak yaban hayatı korumak için yaptığımız birçok faaliyet arasında eğitim, bilinçlendirme ve farkındalık yaratma ile ilgili de çalışmalarımız bulunmaktadır. İnsanları doğa ile tanıştırmak, bir araya getirmek ve davranışlarının etkilerini gösterebilmek için eğitim seminerleri ve araştırmalar gibi birçok aktivite düzenlemekteyiz. Doğa Parkı, kâr amacı gütmeyen, doğa, çevre ve yaban hayatı yararına çalışan ve bu konularda eğitim veren bir kurumdur.

Uygur Erdim Görsel Hikaye Anlatıcısı - Yönetmen

Doğa Kayıtları

İnsan ve doğa söz konusu olduğunda aklıma hep daha önce görmüş olduğum bir illüstrasyon gelir. Bu görselde ormanlık bir alanda bir geyik yolun karşısına geçmektedir. Yolun kenarında ise "Dikkat! Geyik çıkabilir." levhası bulunmaktadır. Altta ise farklı bir mesaj yazmaktadır. "Aslında geyik yolun ortasından geçmiyor ama yolun kendisi geyiğin evinin ortasından geçiyor." Biz insanoğlu maalesef her konuda olduğu gibi yaban hayatı da sahiplenmişiz. Hayvanların ve bir sürü canlının yaşam alanlarını gasp edip üstüne onları gasp ettiğimiz yerlerden geçmemeleri konusunda eğitmeye çalışıyoruz. Hâlbuki asıl eğitim başka yaşamlara ve yaşam alanlarına saygı duyma konusunda en çok biz insanlar için gereklidir. Bir belgeselci olarak pek çok kez doğanın alışlagelmedik anlarına şahit oldum. Daha doğrusu günlük yaşantımızda biz insanların sürekli karşılaşmayacağı anlardan bahsediyorum. Bunlardan bazısına Taşkent Doğa Parkı'nın yaban hayatı kurtarma ve doğaya geri bırakma etkinliklerini kayıt altına alırken şahit oldum. Bir keresinde gri bir balıkçılı kurtarmak üzere Kukla Sulak Alanı'na gitmemiz gerekiyordu. Oraya varmamız en az yarım saatimizi alacaktı. Bir insan ambulansı veya itfaiyeyi aradığı zaman aşağı yukarı ne kadar sürede geleceklerine dair bir tahmini vardır ve bu az çok rahatlatıcı bir durumdur. Peki, yardıma muhtaç bir hayvanın yardımın ne zaman geleceğine dair bir tahmini var mıdır? Yardım için gelen insandan bile korkarken bir hayvanı kurtarmak ayrıca dikkat edilmesi gereken bir olaydır. Oraya ulaştığımızda balıkçıl, çamurluk bir alanda duruyordu. Bitkin durumdaydı ve zayıf düşmüştü. Alıp tedavi için hastaneye götürdük. Her şey vaktinde yapılmış olmasına rağmen maalesef geceyi sağ çıkaramamıştı. Benim nedense içimde yaşayacağına dair güçlü bir his vardı ama maalesef onu kaybetmiştik. Çoğu

zaman kendi gündelik dertlerimizin peşinde koşarken bir hayvanı kurtarmak için çabalamak size o dertleri unutturabiliyor veya önemsizleştirebiliyor. Doğada geçen günlerin en güzel ödülü, kurtarılan bir hayvanın hayata tutunduğunu görmektir. Bir doğum anına şahit olmaktır. Onları doğalarına geri bırakırken size şaşkın bir biçimde attıkları son bakıştır. Bir teşekkür bakışı... Doğa için kayıtlar tutarken bazı yazılı olmayan kurallara uymamız gerekmektedir. En başta sessizlik! Öyle ki artık siz de o anın bir parçası olursunuz. Avını uzaktan takip eden bir yırtıcı misali karşınıza çıkan görüntüleri yakalamaya çalışırsınız. Bunu yaparken de doğaya saygıyı elden bırakmadan yapmanız gerekmektedir. Ben belli bir süre sonra bulunduğum ortamla gizli bir saygı anlaşması çerçevesinde iş yaptığımı hissedirim. Botlarımla vadide yürüyorken bir yılan toprağı aşındırarak sürünür. Baykuş konduğu ağacın dalında kıpırdamadan durmak konusunda mutludur. Aniden çıkan rüzgâr çoğu hayvanın sesini bastırır, bir orkestra şefi gibi bazen ağaçların hışırtısını, bazen sarı başakları, bazen de dikenli otların seslerini öne çıkarır. Yeteri kadar sessizliğe konsantre olursanız birbirine çok benzeyen sesleri ayırt edip tek tek onları duymaya başlarsınız. Bu esnada sizin sadece gürlüğü çıkarmamak değil, aynı zamanda iç sesinizin de sessiz olması gerekmektedir. Doğanın müziğini iştmenin yöntemlerinden biridir bu ve meditasyon yapmaktan çok da farklı değildir. Bir başka gözlemim ise özgürlüğün her canlı için ne kadar değerli olduğudur. Doğaya geri bıraktığımız yılanlar, kaplumbağalar, kuşlar ile biz insanların özgürlüğe ilk sıçrayışları arasında hiçbir fark yoktur. Doğada aynı haklara sahibiz. Bir var oluşun parçası olduğunuzu ağaçların arasındayken, denizin içindeyken veya toprağın üzerine karın üstü uzanıp beklerken

daha iyi hissedersiniz. Neden şehirlerden, çalıştığımız ofislerden veya kalabalık insan gruplarından uzaklaşmak isterken hep aklımızdan bir dağa veya denize sığınmak gelir? Belli ki içimizdeki özü çağırın gizemli bir çekim gücü var. Bu çekim gücünün hayvanlar ve böceklerde daha yoğun bir frekansta titreştiğini düşünüyorum. Bir gün, bir tilkinin doğaya geri bırakılmasını çekmek için bir arkadaşla ormanlık bir alana gittik. Tilkiyi yine aynı arkadaşla yaralı bir halde gelen ihbar sonucu biz almıştık ama tilki hayata tutunmuştu. Artık onu evine geri göndereceğimiz zaman gelmişti. Bir müddet ormanın iç taraflarına doğru yürüdüktan sonra durduk. Kafesi bir kayanın üstüne bıraktık. Kapağını açıp biraz uzaklaştık. Hayvanın kendi başına, kendi isteğiyle çıkması gerekiyordu. Önce tereddütlü bir şekilde başını dışarı doğru uzattı. Sonra biraz daha çıkarak etrafı kolaçan etti. Sonra tamamen kafesten çıkıp bir süre etrafı seyretti. Çok şaşkın görünüyordu. Dönüp bize baktı. Uzun bir bakıştı... Nihayet arkasını dönüp seke seke sık ağaçların olduğu bölgeye doğru ilerledi. Aniden yine durdu. İlginç bir şekilde dönüp yine bize baktı. Bunun bir teşekkür veya samimiyet bakışı olduğuna inanıyorum. Artık bizden kaçmak için acele etmiyordu. Nereye gideceğine karar vermek için etrafına bakındı. Biz ise onu gözden kayboluncaya kadar arkasından izledik. O an belli etmesem de benim için duygu yüklü bir çekim anıydı. Çok iyi bir kayıt almıştım. Işık şartları ve pozlama tam anlamıyla sinematografik bir görüntü ortaya çıkarmıştı. Gölgeler, ışıklar, açık tonlardan derinlere gittikçe artan karanlık, başka tonlar, görüntüye hâkim oluyordu. Derinlik, özgürlüğün kendisi gibiydi. Hem davetkâr hem de asabi... Tilki kendisini çağırın müziğin derinliklerine doğru yol aldı. Ben ise özgürlüğe yol alışı seyreden bir gözlemci ve aynı zamanda bir yoldaştım. Her zamanki gibi kaydı durdurduktan sonra bir süre daha çıplak gözlerimle bakmak istedim manzaraya... Belki bir tür sinemacı geleneği...

Belki ilkel insanlık dönemlerimizden kalma bir miras... Duygularla baktım... Gözlerimi kapadığımda manzara yine önümdeydi.

Ruhiye Onurel Sanat Tarihçisi - Sanatçı

olan Ayai İrini köyü oldu. Birinci sempozyumun ve takip eden sempozyumların önemli özelliklerinden biri modern aletler kullanılmadan, arkaik dönemin koşullarıyla uygulanan üretim ve pişirim tekniğiydi. Kolektif bir çalışmanın ürünü olan replika eserlerin üretimi, birlikteliğin ve dayanışma ruhunun ortaya koyulduğu bir süreçte gerçekleşti.

Henüz yazının bulunmadığı döneme ait toplulukların arkeoloji müzelerinde sergilenen eserleri o kültürün tanımlanması, anlamlandırılması ve yaşantılarına dair bilgilerin yanı sıra inanç biçimlerini belirleyen imgeler ve sembollerini de içerir. Müzeler, aynı zamanda toplumsal hafızanın bellek depoları olma işlevini yerine getirirler. Ne var ki "Ayai İrini Açık hava Replika Müzesi" oluşum süresinin özünde toplamak/biriktirmek yerine yeniden üretmek, müzenin bir parçası olma şansını yakalamak var. Müzenin oluşumundaki üretim süreçlerini yakından takip eden Kıbrıslı bir sanat tarihçisi kimliğiyle tanıklık ettiğim anılardan birini sizlerle paylaşmak isterim.

Sene 2017, İstanbul TÜYAP Sanat Fuarı, D'Art Galeri standında Ateşin'in "Arkaik Gülümseme, Yaşanmış Bir Ütopya" adlı enstalasyonu ile birlikte 2017 Türksoy ödüllü "Alashia Yeniden Doğuyor Belgesel Filmi" gösterilmektedir; ancak Ateşin'in sergi paralelinde gerçekleştireceği sunum ve söyleşi, sağlık durumunun bozulması ve kısa süreli bir bellek kaybı yaşamasıyla benim payıma düşer. Hayal edilen bir müzenin uluslararası düzeyde katılımcılarla gerçeğe dönüşümünü, dört ay öncesinde müze mekânında yapılan röportajda olduğu gibi ilk sempozyumda duyduğum heyecanla aktarmaya çalıştım. Bugünden geriye bakınca dayanışmanın, üretimin ve tanıtımın bir parçası olmaktan duyduğum hazzı anlatamam. Köyün hemen girişinde 2017 yılında açılan müzede ziyaretçilerini bekleyen, yoldan geçenleri arkaik gülümsemeyle selamlayan her bir heykelin gelecek nesillere fısıldayacağı hikâyeler bilinmez ama bu topraklardan yükselen müzenin, kayıp mirası bulma yolunda atılacak yeni adımlara, araştırmalara öncülük edeceği kuşku götürmez bir gerçektir.

Kıbrıs'ta Topraktan Yükselen Bir Müze: Bir İlk, Ayai İrini Açık hava Replika Müzesi

Kıbrıs'ta doğup büyümüş her birey tarihin taşıyla tozuyla tanıştıdır, aşınadır, kanıksamıştır. Her köşesinden bir başka eserin göz kırptığını, adeta efsunlu bir açık hava müzesinde yaşadığını hisseder. Elbette bu söz ettiğim taşınamaz tarih varlıkları için geçerli. Peki ya taşınabilir olanlar? Onlar dünyanın farklı bölgelerindeki müzelerde sergilenmekte, ziyaretçilerine geçmişin sırlarını sessizce aktarmaktalar. Hititlerin deyimiyle Alashia'nın Kuzey Batı bölgesinde küçük bir köy; eski adıyla "Ayai İrini", yeni adıyla "Akdeniz." Binlerce yıl önce burada başlayan bir öyküyü anlatmak yerine bir müzenin oluşum sürecinden söz edeceğim.

Konumuz, Kıbrıs'ta bir ilk olma özelliğini taşıyan "Ayai İrini Açık hava Replika Müzesi". Sonradan sayısı 6'ya ulaşacak sempozyumların birincisinde replika üretimini üstlenen 41 katılımcıdan biri olarak müzeye doğru atılan ilk adımlardan duygularımı ve izlenimlerimi paylaşmak istiyorum. Yurt dışındaki müzelerde bulunan pişmiş toprak heykel replikalarının sergilendiği bu müzenin kurulmasına önderlik eden kişilerden saygıyla bahsetmek isterim. Bir sempozyumlar dizisinin doğuşuna giden yolda ilk olarak sempozyumların küratörlüğünü üstlenen seramik sanatçımız sevgili dostum Ayhatun Ateşin, ikinci olarak da adını burada tek tek saymadığım değerli sanatçılar ve bu işe gönül vermiş, emeğini esirgemeyen güzel insanlar var. 2014 Eylül ayında başlayan".

Uluslararası Akdeniz Pişmiş Toprak Sempozyumu" için seçilen mekân, arkaik dönem eserlerinin toprak altından çıkarıldığı bölge

“Ayrıca müzeler, toplumu aydınlatmak amacıyla insan soyunun gelişimi, doğa olaylarının oluşumu ve teknolojinin geçirdiği değişim gibi konularda araştırmalar yapan bilimsel merkezlerdir.”

BAYRAK VE RADYOCU KADINLAR

Ulvi KESER

Kıbrıs'ta özellikle 1 Nisan 1955 sonrasında ortaya çıkan toplumsal çatışmalar ve ardından yaşanan gerginlikler 16 Ağustos 1960'da Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmasına rağmen son bulmayacaktır. Cumhuriyetin silahlı Rumların Aralık ayında başlattıkları saldırılarla yıkılmasının ardından devletin resmi radyo istasyonu Cyprus Broadcasting Corporation'da çalışan Kıbrıslı Türk radyocular da buradan ayrılmak ve adanın güvenli bölgelerine göç etmek zorunda kalırlar. 25 Aralık 1963 günü radyocuların ifadesiyle "havaya çıkan" Bayrak Radyosu da bu anlamda bir dönüm noktası oluşturur. İkinci Dünya Savaşı sürecinde ilk defa gerçek anlamda radyoyla tanışan Kıbrıs'ta daha sonraki süreçte adada bulunan İngiliz askeri üsleri kanalıyla küçük çaplı da olsa radyo yayınları yapılmaya başlanır. 1950'li yıllara gelindiğinde bu radyo yayınları yerini İngilizlerin sivil radyo yayınlarına bırakacaktır. Bütün bu süreçte Kıbrıslı Türk kadın çalışanları teknisyen, yayıncı, programcı, spiker, haber yorumcu vb. olarak görmek mümkündür.

Aysel Süleyman

Sevilay Direkoğlu - Ayten Kılıç - Meral Ertürk

Birinci Dünya Savaşı sonrasında radyo yayınlarıyla tanışmaya başlayan insanlar arasında adada yaşayanlar ise ancak 1929 Ekonomik Krizi sonrasında dahil olacaklardır. Bu süreç yaklaşık 20 yıl daha devam edecek ve radyo gerçek anlamda 1930'lu yılların sonunda adada kendisini gösterecektir. Bununla birlikte 1926 senesinde Kıbrıs'ta Mehmet Nuri Özkan'ın sahip olduğu Söz gazetesinde Kıbrıs'ta "Mösyö Lang" isimli bir elektrik mühendisinin radyo-telsiz telefonu yaptığı konusunda bir haber vardır. Kıbrıs'a henüz radyo gelmeden önce Dr. Fikret Rassimise İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği süreçte Londra'da tıp eğitimi aldığı dönemde BBC'de görev yapmış ve radyo yayınına çıkmış ilk Kıbrıslı Türk'tür. 1930'lu yıllara gelindiğinde Kıbrıs'ta elektrikle de olsa çalışan kısıtlı sayıda radyo cihazı söz konusudur. Örneğin Çatoz/Serdarlı'da Ahmet Zaimoğlu isimli Kıbrıslı Türk 10 Kasım 1938 günü Atatürk'ün ebediyete intikaliyle alakalı radyo haberini radyodan duyanlar arasındadır. Emir Ali Başar ise anılarında radyonun adaya getirildiği ilk tarih olarak 1938'i işaret eder. İkinci Dünya Savaşı sonrasında sadece varlıklı aileler ve sonraki süreçte de bazı köylerde köylülerin ortak kullandıkları köy odası veya köy kahvesi gibi yerlerde radyo cihazı bulunmaktadır. Bugünkü teknolojiyle hiçbir şekilde mukayese edilemeyecek olsa da radyo almak için çabalayanlar arasında kaçınılmaz olarak Kıbrıslı Türkler de vardır.

Savaşın ağır hasarının tam anlamıyla hayatın her alanında gösterdiği bu dönemde Kıbrıs'ta sosyal hayat ise elektrik, radyo, televizyon yayınlarının olmaması nedeniyle düşünüldüğünden çok daha basittir. İletişim konusunda atılımlar yaşanmasına rağmen henüz insanların evlerinde yaygın bir şekilde radyo bulunması söz konusu değildir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı

Sözal Gürçınar - Ülkü Sarıkamış - Sevilay Direkoğlu

sonrasında Kıbrıs savaş ekonomisinin yarattığı yıkımla da uğraşmaktadır ve insanların radyo sahibi olabilmeleri tam bir ayrıcalıktır. Bununla birlikte adada resmi kayıtlara geçmiş ilk radyo savaşın hemen ardından Filistin cephesinden getirilerek Kıbrıs'ta bugün Agrotur ve Dikelya Özerk Askeri Üs bölgelerinde İngiliz askeri personeli için tesis edilen ve kısaca CFBS (Cyprus Forces Broadcasting Service/Kıbrıs Askeri Radyo Servisi) olarak bilinen, daha sonraki süreçte de FBS (Forces Broadcasting Service) şeklinde anılan radyo istasyonudur. Bu radyo istasyonu kısıtlı da olsa Türkler ve Rumların da gönülünü hoş etmek amacıyla yayınlar yapsa da asıl gaye İngiltere'nin bölgedeki psikolojik algı operasyonları ve çeşitli propaganda faaliyetlerine yönelik olarak Basın Bilgi Bürosu (Press Information Office) yanında intelijans unsurları tarafından hazırlanan programları da servis etmektedir. Bu servisler yayınlarına 16 Ağustos 1960 tarihine kadar devam etmekle birlikte bu tarihten sonra farklı kimliklerle de aynı şekilde faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Bu süreçte İngiltere tarafından Lefkoşa yakınlarındaki Lakademya köyünde faaliyete başlayan ve 1950 senesinde geçirdiği bir yangın sonrasında hizmet veremez hale geldiğinden Lefkoşa'ya taşınan istasyonda görev yapanlar arasında de Akile Işın da vardır. Bu radyoda çeşitli hizmetler veren Akile Işın 25 Aralık 1963 tarihinde Bayrak Radyosu'nun ilk yayınına başlamasının ardından burada çalışmaya başlayacaktır. Bu radyoda görev yapan, çeşitli temsiller gerçekleştiren, dinleyicilere masallar okuyup şiirler dinleten Feyziye Hulusi de radyoculuğu "... Radyoculuk çok heyecan verici. İnsanları masallarla uyuturduk, çocuklara eğitici programlar yaptık. Televizyonculuktan daha zevkli ve daha zor. Yaratıcılık

Süheyla Başaran

Ülkü Sarıkamış

gerektirir. Bugün niye televizyon tercih ediliyor hayret ediyorum...” diyerek ifade eder. Bayrak Radyosu'nda Üner Ulutuğ'la birlikte halkın moral ve motivasyon seviyesini yüksek tutacak şiirler okuyan Fevziye Hulusi'nin radyodaki en acı hatırası ise 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında ortaya çıkmıştır. Hulusi o anı “...1974 savaşında radyoda görev başındaydım. Canlı programlar yapıyorduk. Moral olsun diye müzik çalıyorum. Gelip uyardılar 'Şehitler gömülüyor, müzikleri biraz ağırlaştır.' dediler ve o şehitler arasında benim oğlumun (Ongun Hulusi) da olduğunu sonradan öğrendim...” sözleriyle ifade eder. Bu dönemde radyoya en büyük katkıyı verenlerden birisi de 1950'li yıllardan 1963 yılı Aralık ayına kadar Kıbrıs Radyo-Yayın Korporasyonu'nda hizmet veren Kamran Aziz olacaktır. Kamran Aziz şüphesiz Jale Derviş, Vecihi Turgay, Ahmet Alar ve Fikret Özgün gibi hafif batı müziği çalışmaları yapan sanatçılarla ilk etapta “Kamran Aziz ve Arkadaşları” ismiyle 1950-1963 sürecinde radyo ve televizyon programlarında fırtına gibi eser ve Kıbrıs sanat ve müzik anlayışına farklı bir ses getirir.

Kıbrıs Radyo-Yayın Korporasyonu Dönemi

1952 yılında radyonun isim değişikliğine gitmesi, isminin Kıbrıs Radyo-Yayın Korporasyonu olması, ardından “300 A sayılı Kıbrıs Yayıncılık Yasası gereği 4 Ekim 1953 günü Türkçe, Rumca ve İngilizce deneme yayınlarına başlamasının ardından burada görev yapmak üzere yetenekli Kıbrıslı Türk kızları da burada görev yapmaya başlarlar. Radyonun ilk Kıbrıslı Türk çalışanları arasında daha sonraki süreçte Bayrak Radyosu'nda da göreve devam edecek olan ve radyoya 1954 senesinde önce teknik operatör olarak giren

Ayşe Olay

Sevilay Direkoğlu - Meral Ertürk - Kubilay Tarıman

Güzide Tunç da vardır. Güzide Tunç kaderin bir cilvesi olarak Bayrak Radyosu'nun son derece kısıtlı imkânlarla ve ilk etapta sadece 5 dakikalığına ve ancak 50 metre mesafeye yayınladığı 25 Aralık 1963 tarihli ilk yayında “Bayrak Bayrak Bayrak. Burası Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi” anonsunu yapan Kemal Tunç'un da hayat arkadaşı olacaktır. Bu dönemde radyoda program yapanlar arasında Kıbrıslı Türk ses ve saz sanatçıları da bulunmaktadır. Böylece İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ve tamamen İngiliz resmi radyo kanalı BBC örnek alınarak kurulan ve Cyprus Broadcasting Service (CBS) olarak adlandırılan radyoda anonsör ya da spiker olarak görevlendirilecek olanlar ciddi anlamda bir eleme ve tecrübe sürecinin ardından mikrofon başına alınmaktadır. Bu radyoda ilk göreve başlayan Kıbrıslı Türkler arasında Şule Örfi (Süha) de bulunmaktadır;

“...Şansıma o dönem Kıbrıs'ta radyo kuruldu CBS adında. Zaten radyo dinlerken radyoculuğa ilgi duymaya başlamıştım. Münhaller açıldığında hemen başvurduğum ve kabul edildim. Böylelikle adanın ilk yapımcı ve sunucu kadınlarından biri oldum. Radyonun Türkçe bölümünde ağırlıklı olarak kadın programları olmak üzere birçok farklı program yaptım. O dönem radyoculuk şimdiki kadar kolay değildi. Benim zamanımda teknolojik olarak pek bir şey yoktu. Kendimi geliştirmek için sürekli yabancı kanalları dinlerdim. Lisan bilgim bu gibi noktalarda çok işime yaradı. Hatta bu sayede BBC'de eğitim görme şansım da olmuştur. Radyonun benim hayatımda çok özel bir yeri vardır çünkü eşim Hakkı Süha ile de orada tanıştım. Maalesef o dönem çocuklarıma bakmak için radyodan ayrılmak zorunda kaldım ama tam olarak da koptuğum söylenemez çünkü evde program metni yazmaya devam ettim. Zaten 1955 yılında EOKA faaliyetlerine başlamıştı. O halimle evimizden kaçmak, daha güvenli bir bölgeye göç etmek zorunda kalmıştık. İlk göçmenlerden olmuştuk böylelikle...”

Kıbrıs Radyosu Süreci

1952 yılından itibaren Kıbrıs Radyosu Türkçe Bölümü tarafından hazırlanan çeşitli çocuk programlarında, temsil ve skeçlerledramalarda görev alanlardan birisi de tiyatro sanatçısı ve “Bayrak Radyosu'nun en tatlı sesi” Hatice Söğüt olacaktır ve o günlerde Viktorya Ortaokulu'nda okuyan 13 yaşında bir öğrencidir. Hatice Söğüt daha sonraki süreçte de radyo programları dışında televizyon yayınlarıyla da seyircilerin karşısına çıkacak, radyoda program sunuculuğu yanında çeşitli plak derlemeleriyle şarkılar ve müzikalleri seyirci ve dinleyiciyle buluşturacaktır. 21 Aralık 1963 tarihinde başlayan Rum saldırılarının ardından bu radyo istasyonundaki programlarına ara vermek zorunda kalan ve radyoda görevli bütün Kıbrıslı Türk personelle birlikte bir daha geri dönmek üzere radyodan ayrılan Hatice Söğüt hemen ardından Bayrak Radyosu'nda program yapımcılığı, tiyatro oyunculuğu, ses

Güzide Tunç

Hatice Tunga

Firdevs Kaşif Kanlısoy

sanatkârlığı ve haber sunuculuğu gibi farklı alanlarda çalışmaya başlar ve Temmuz 1985 tarihinde emekli oluncaya kadar da buradaki görevine devam eder. Aynı günlerde CBC'de çalışmaya başlayanlardan birisi de ilkokul sınırlarındayken radyo için okuduğu bir şiirin ardından radyo macerası başlayan, ardından ortaokul yıllarında da Çocuk Saati gibi programlarda yer alan Sevil Emirzade olacaktır.CBC'de görev yapmaya başlayacak olanlar arasındaki Sevilay Direkoğlu'nun 6 aylık kısa bir eğitim sürecinin ardından yeni görevine başlaması tam anlamıyla bir tesadüf sonucudur;

“...Feyziye Hulusi ve Güzide Tunç CBC'deydi. Bir gün Lefkoşa'da gezerken Feyziye Hanım'la karşılaştık. Onu hayranlıkla dinlerdim. Çok beğenirdim. CBC'deki münhali kazanınca çok mutlu oldum. Hayranı olduğum Güzide Hanım CBC'de beni eğitti...”

1937 Lefkoşa doğumlu olan Sevilay Direkoğlu 1957 yılında CBC Türkçe Servisi'nde yayın spikeri olarak çalışmaya başlar; ancak 21 Aralık 1963 tarihinde diğer bütün Kıbrıslı Türk radyo personeli gibi onun da buradaki radyoculuk hayatı sona erecek ve Bayrak Radyosu'nda yeni bir hayat başlayacaktır.Dönemin TV programları konusunda da Sevilay Direkoğlu “...Salı günleri Rumların, Cuma günleri de Türklerin programları vardı. Yayınlanacak programların takdimini yapardım. Bilgi verirdim. O yıllarda yayınlar (evlerde) vitrinlerdeki televizyonlardan izlenirdi. Özellikle de (Lefkoşa'da) Uzunyol'dakidükkan önlerinde (izlenirdi.)” der. Peyker Tefvik de aynı şekilde Sevil Emirzade ve Hatice Söğüt gibi radyo hayatına Kıbrıs Radyosu'nda başlayanlardandır ve buradaki Türkçe programlarda masallar okumaktadır. Çeşitli temsiller, okul programları, masallar anlatılan çocuk programları, Fatih Sultan Mehmet gibi Osmanlı komutanlarının anlatıldığı programların ardından Mevhibe Şefik ve Orhan Avkıran gibi ustalarla çalışmak ve 1963 Aralık ayında gerilim iyiden iyiye artmasına rağmen programlara devam etme arzusu olan radyocu Kıbrıslı Türk Peyker Tefvik; ancak bu uzun süreli olmayacak ve radyo Rum işgaline uğrayacaktır.

1 Nisan 1955 tarihinde başlayan Yunanistan destekli EOKA tedhiş örgütünün kan gölüne çevirdiği Kıbrıs'ta 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulur ve söz konusu bu radyo istasyonu da yeni kurulan devletin Kıbrıs Yayın Korporasyonu CYBC olarak hizmet vermeye başlar. 21 Aralık 1963 gününden itibaren Kıbrıslı Türk personelin görev yapamadığı ve can güvenliğinin olmadığı bir ortam oluşur ve Rumların işgaline giren radyo istasyonu da doğrudan Rum propagandası yapan bir istasyon haline gelir. 21 Aralık 1963 tarihine kadar devletin bu radyo istasyonunda çalışan Kıbrıslı Türk radyocular arasında istihbarat görevi de üstlenmiş olan Meral Ertürk de vardır;

“...Viktorya Kız Lisesi'nde artık son sınıfa geldim. Rahmetli Dr. Küçük beni çağırır. 'Sana bir görevde ihtiyacımız var.

Şengül Üstüner

Şermin Kotak

Güvenç Ergezen

CBS'ye görevli göndereceğiz.' dedi. 'Görevim nedir?' dedim. Çünkü radyodaki Rum müdürlerin ve birçok ileri gelen yöneticilerin çoğu EOKA'cıydı. 'Sen santrale gideceksin. Onların konuşmalarını alacaksın.' dedi. Ben çok iyi Rumca biliyordum. Çünkü seçmeli derslerimiz o zamanlar Rumcaydı. Ben Rumcayı seçmiş, Rumca dersleri de almıştım. 'Peki' dedim ve imtihana gittim. Orada da birinci geldim. Rumca, Türkçe ve İngilizce üzerine test ettiler. 'Hemen yarın gel, göreve başla.' dediler. Ben de bitirme imtihanlarındaydım okulda. Okul müdürüne söyledim. 'Nasıl olsa sen diplomanı alacaksın. Dışarıdan girersin imtihanlara.' dedi. Ben diplomamı aldığım gün ilk maaşımı da almıştım CBC'den. Santralde konuşmaları takip ediyordum 1959 yılında...”

21 Aralık 1963 Kanlı Noel Süreci ve Radyolar

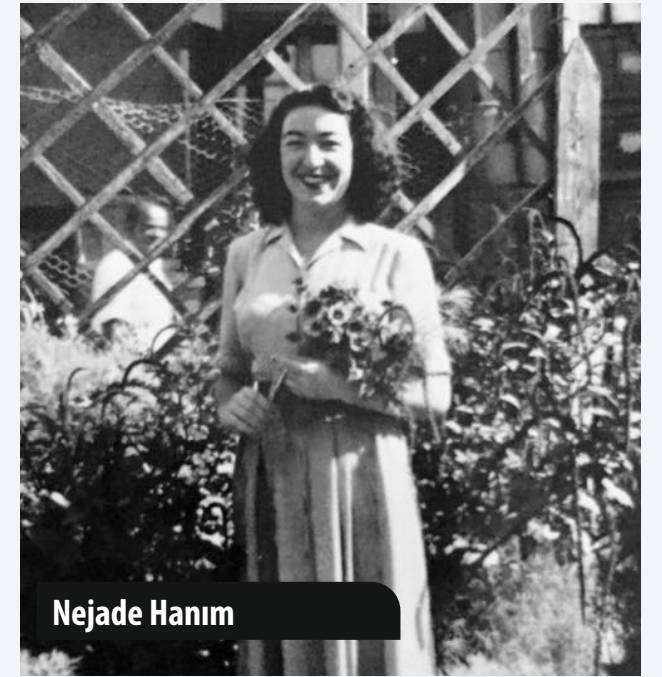
Silahlı Rumların 21 Aralık 1963 gecesi Lefkoşa'nın Tahtakala semtinde iki Kıbrıslı Türk'ü öldürmeleri ve hemen ardından adanın dört bir yanında yoğunlaşan saldırılar nedeniyle can, mal ve namus güvenliği kalmayan radyo çalışan Kıbrıslı Türkler ise artık radyodaki görevlerine gidememektedirler;

“...63'te biz yine bu bölgede otururuz. Burası Rum bölgesiydi. Son günümüz 21 Aralık 1963 ve benim üstelik bir de her Pazar yaptığım bir istek programım var 09-10 arası. Giderim ben ve Kemal (Tunç) de gelir beni 'Yalnız bırakmamak için.' derdive o gün 'Taksiyle gidelim. Ortalık çok karışık.' dedi. Taksiyle gittik geldik ve son gidişimiz oldu bu. Zaten o Girne Kapısı'nda indi. Ben arabamı Girne Kapısı'nda bıraktım. Aldım arabamı geldim. Gece olaylar oldu 21 Aralık'ta. Kemal'i ben 5 gün görmedim...Tellerle örülüydü Girne Kapısı girilmezdi. Bizi görünce açtılar girdik. Heykelin etrafında dikenli teller örülüydü. Girdik Girne Kapısı'ndan. Bayraklar böyle hep yerde galiba koymuşlar Türkiye gelecekmiş, uçaklar görsünmüş falan. Açtılar bize telleri. Orada bir kalabalık ama şimdi bir normal kalabalık var durur, normal bir kalabalık daha var bir şey dinler ve kalkar ya alkışlar ya gözünden yaşlar gelir. Orada radyo var Aralık ayının 25'inde. 'Bu insanlar niçin dışarda dinler de kahvenin içinde değil?' dedim. Dedim anneme '5 dakika ben de gideceğim bu insanların arasına bakayım nedir?' Baktım 'Bayrak, Bayrak, Bayrak.' Kemal'in sesi bu. Allah, Allah Nasıl oldu bu? Ne zaman Bayrak kuruldu? Tabii çok duygulandım o gün. Dedim 'Demek ki o gün ölmedi Kemal. Üstelik bir de Bayrak'a spiker oldu...’”

Rum saldırılarının başladığı 21 Aralık 1963 günü 17 Kıbrıslı Türk arkadaşıyla birlikte müşterek radyo istasyonunda program yapmaya çalışan fakat saldırıların gittikçe yoğunlaşması nedeniyle bu görevine devam etmesi imkansız hale gelen Kıbrıslı Türk radyo

Nuray Osman

Nejade Hanım

Tuncay Çağatay

Şenel Kalfa

personeli arasında Sevilay Direkoğluda vardır,

“...63 olaylarına kadar ben part-time televizyona gittim. Radyoda da seslendirme vardı ve giderdim ama daha çok televizyona giderdim. 63'ün (21 Aralık) başladığı gece ben görevliydim. Gitmem lazım, kuaförüm de evime yakındı. O zaman böyle sponsor falan yoktu ve her şeyimizi kendimiz karşıladık. Kıyafetlerimizi ona göre seçerdik. Hatta siyah-beyaz giyilmezdi. Kuaföre gittim, saçlarım ve üstüm hazır. Eve gittim bizim Köşklüçiftlik'teki ve bütün akrabalarım bize geldi. Beş çocuklu dayım bize geldi polis komutanıydı diye. Eşim de zaten mücahit, çocuklar küçük. Oğlum vardı bir tek o zaman, kızım da yeni doğmuştu. Saat 2-2,5 sularıydı. Müdürüm bana telefon açtı Sevilay diye. 'Bilir misin?' dedi bana. Rumcam da iyidir benim. 'Bu akşam anonsersin.' dedi. Ben de 'Bilirim. Kuaföre de gittim.' dedim. Korku düştü içime, 'Hiç korkma, çık gel. Al arabanı

gel.' dedi. 'Eşime sormam gerekiyor.' dedim. Bu arada ne olacağını bilemem tabii ki. Türk müdür vardı televizyonun, Mehmet Fehmi Bey'di. Eşi de İngilizce spikerlerden biriydi. Mehmet Bey'e telefon açtım. 'Müdür Mitsidis bana telefon açıyor. Gideyim mi, gitmemeyim mi?' dedim. 'Fikri Bey'e sor sen. Git derse git. Gitme derse gitme.' dedi. Ondan o yetkiyi alınca zaten eşim 'Gitme.' diyecek. Tekrar arandığımda (saat) 4 civarında 'Sana helikopter verelim. Hisarüstü'nde alarabani, onlar eşliğinde gel.' dedi. Tekrar ben ona telefon açtım. 'Sorry, yok, ben gelemeyeceğim.' Hakikaten cesaret edemedim. Nitekim o gün radyoda çalışan arkadaşların, bilirsiniz Köşklüçiftlik'in oraya girdiğinizde Şehitler Abidesi'nden Doktor Küçük'ün bahçesiydi orası. Bizim ev onların karşısındaydı ve arkadaşlarım sürünerek geçti o bahçeyi kurşun seslerinden. Ben de 'İyi ki gitmedim.' dedim. Bunlar 21 Aralık 1963'de oldu... Sonra bir daha hiç gitmedim...”

Sancak Radyoları ve Kadın İletişimciler

Yunanistan'ın Megali İdea ve Rumların Enosis hayalleri nedeniyle ömrü maalesef kısa süreli olan Kıbrıs Cumhuriyeti böylece fiilen 21 Aralık 1963 gecesi başlayan Rum saldırılarıyla tarihe karışır ve bu kaosu yaşayanlar arasında şüphesiz Kıbrıs Cumhuriyeti'nin müşterek radyo istasyonu olan CBC'de görev yapmakta olan Kıbrıslı Türk radyo elemanları için de geçerlidir ve böylece radyo istasyonu doğrudan bir Rum radyosu haline gelirken Lefkoşa yakınlarındaki Atalasa'da bulunan radyoya artık gidemeyen Türk personel ise Lefkoşa'nın güvenli bölgelerine kaçmış ve Bayrak Radyosu'nun kuruluş sürecine destek vermeye başlamıştır;

“...1963 olaylarının başlamasıyla kısa bir sürede Bayrak Radyosu'nda çok ilkel şartlarda da olsa 25 Aralık'ta ses çıkmaya başladı. Gerek telefon ahizeleriyle, gerek araba aküleriyle oluşturulan o sistem, o mekanik, çok kısa kısa cümleler halinde havaya çıkışlar ama halkımıza müthiş bir

moral olmuştu. Biz 22 Aralık gecesi Çağlayan bölgesinden 'Bölge düştü.' diye haber gelince, 'Herkes evini boşaltıp şehir içine, Tekke Bahçesi'ne.' denildiği gece bin bir korku içinde, kurşun yağmuru altında kaçtık. En soğuk geceler kış gecesi. Ne yapacağız? Açık havada tir tir titriyoruz. Arkadaşımızın biri 'Karakaş Apartmanı'nda boş bir daire var.' dedi. 'Gidelim çocuklar.' (dedik ve) küçük (bebeğimiz de) elimiz de, eteğimizde. Ablamın bebeği 1.5 yaşında (ve) uyurken kaptık aldık. Ayakkabılarını bile giydiremedik o şekilde. Ne çanta alma, ne cüzdan alma, ne mücevher alma gibi hiç düşünemedik öyle bir şeyi. Komşunun ikizlerinden birini ben kaptım. İkizlerden biri kucağımda falan. Karakaş Apartmanı'nda o dairenin kapısı açıldı, kilidi söküldü (ve) oraya yerleştik. Bayrak Radyosu'nun kurulacağını Erdoğan Naim Bey ve ondan öğrendik. Eşi de bizimle birlikteydi, kaçanlar arasındaydı, Necla Hanım. 'Size bir şey söyleyeceğim. Biliyor musunuz radyomuz kuruluyor.' dedi. Allah Allah Nasıl olur?' Çünkü her şeyle bağlantımız kesildi. 'Radyomuzla her şey duyurulacak her tarafa.' dedi. Mevlevi Müzesi ve onun arka tarafında bir odada başlanmıştır yayına. Ablam Sevgi Can da profesyonel spikerdi CBC'de. Daha sonra yavaş yavaş gelişmeye başladı (Bayrak Radyosu). Gelişmeler Mahkemeler binasında devam etti. Ben işte oradayken başladım. Bu sefer milli, tarihsel programlar, milli şiirler falan (ve) o şekilde çağırılmaya başladılar beni. Kız Lisesi zaten çok yakın ama okullar kapanmıştı. 6-7 ay okullar kapalı kalmıştı. Daha sonra ben lise 1'de hadiseler çıkınca lise 2 ve lise 1'i birleştirdiler. O şekilde okuduk. Lise 2-3'de aynı şekilde sürdü benim gönüllü çalışmalarım...”

Meşru müdafaa derdine düşmüş Kıbrıslı Türkleri “resmi hükümete isyan eden Kıbrıslı Türkler” şeklinde dünya kamuoyuna aktaran Rumlar kendilerini korumaya çabalayan masum Kıbrıslı Türkleri de “Türk tedhişçiler devletin resmi makamlarına karşı silahlı isyan etti.

Devlet güçleri isyanı bastırmaktadır...”kara propagandasıyla psikolojik algı operasyonlarına devam etmektedirler.Böylece “yanıltıcı ve telaşa düşürücü haberler arasında” Kıbrıslı Türkler kötülenirken Kıbrıs'ta İçişleri Bakanı PolikarpusYorgacis'e bağlı silahlı grupların masum insanlara yönelik saldırıları örtbas edilmeye, dünya kamuoyu da etkilenmeye çalışılmaktadır. Bu süreçte İngiliz döneminden başlayarak Kıbrıs Cumhuriyeti radyo istasyonunda görev yapan ve 21 Aralık 1963 sonrasında bu görevlerine devam edemeyen ve Bayrak Radyosu'nun ortaya çıkmasında isimleri geçen ve tespit edilebilen spiker, programcı, yönetmen ve idareci Kıbrıslı kadınlar arasında Meral Ertürk, eşi Kemal Tunç'la birlikte görev yapan “radyolu günlerimizde nice sözel programı, radyofonik skeci, reklâmı renklendiren ve unutulmaz semboller arasına giren bir ses” olan Güzide Tunç, Muazzez Yalın, “Ben Bayrak Radyosu'nu çocuğum gibi görürüm.” şeklinde ifade eden diyen Sevilay Direkoğlu, Ayten Kılıç, Olcay Okur, Aysel Suphi Tilki, Ayten Kamuran, Hatice Söğüt ve Ayşe Başar, Feyziye Huluside vardır. Güzide Tunç inanılmaz fedakarlıklar, cansiperane çabalar sonrasında tesis edilen Bayrak Radyosu'ndaki hizmetleri konusunda “Zaman mevhumu gözetmeksizin bize verilen görevleri yapmaya çalışıyorduk. Örneğin fazla mesai ödenmesi gibi bir şey söz konusu değildi. Herkes işini en iyi şekilde yapmaya çalışırdı. Disiplin ve saygı vardı ama en önemlisi personelin onore edilmesine verilen önemdi...” der. Mücahitlerle aynı kaderi paylaşan, Kızılay yardımlarıyla ayakta kalmaya çabalayan ve mücahit karavanasından getirilen yemeklerle karınlarını doyuran ve 1964 yılında başlarına yıkılan tarihi surların altında, 1974 yılında çatıya düşen havan mermisinin yanı başında hizmet vermeye çabalayanlar arasında Meral Ertürk de vardır;

“...Ondan sonra Bayrak Radyosu kurulmaya başladı, hemen 24-48 saat sonra ama daha çok erkekleri toparlıyorlardı; teknisyenleri, mühendisleri falan. Bana bir gün Bayraktarıktan haber gönderdiler. Beni istiyorlardı. Gene Teşkilat'la bağlantılı bir şeydi. Daha sonra Bayrak Radyosu'nun personelinin hepsini çağırdılar. Her şey

Lefke Sancak Radyosu

Lefke Sancak Radyosu

rayına oturdu. Ben de gittim. İlk Mücahitler Sitesi'nin altında bir yerdeydi. Köstebek yuvası gibi bir yuva. Boyumuzu bile sığmazdı eğilip girerdik içeriye. Şimdi bina nerede? Mücahitler Sitesi var ya. Mücahitler Sitesi'nin altında giriş yeri gibi bir şey kazdılar. Onun altında küçük bir stüdyo. Mücahitler nöbet değiştiğinde yukarıdan altından hep topraklar üstümüze yağardı. Ondandır bir süre orada çalıştık. Ortalık düzeldi derken postane üstüne geçtik. Neler yaşamadık ki orada. Saat mevhumu yoktu. Vazifeye gittiğimizde ne zaman döneceğimiz belli değildi. Sağda solda çatışmalar oluyordu. Dolayısıyla erkekleri hep mücahit olarak topluyorlardı. Bayanlar çalışırdı daha çok. 1-2 tane de haber okuyucumuz falan vardı. Mustafa Sami, Hüseyin Kanatlı, rahmetli Özkan Uygur haber okuyucularımızdan, Sevilay Direkoğlu, Ayşe Başar, Ayşe Can, Sevil Emirzade bunlar hep spiker ya da haber okuyucu arkadaşlarımızdı. Teknisyen arkadaşlarımızdan da Erdoğan Naim, Hasan Bey vardı rahmetlik oldu, Reşat Bey vardı. Postanenin üzerine çıktık. Yavaş yavaş TMT'nin emrinden çıktık. Ahmet Atamsoy'du orada ilk müdür rahmetlik. Ben onunla çalışmadım. Hakkı Süha Bey gelince, idareyi alınca tüm personeli topladı. Çıktık postanenin üstüne, gene stüdyolarımız kurulmuştu..."

Bu süreçte radyonun yayınlarına program desteği evlerdeki yuvarlak bant kayıtları, eskilerin Long Play denilen plakları ve Kıbrıslı Türklerin kendi kişisel arşivleridir. Bu arada yavaş yavaş da olsa Türkiye'den ve özellikle TRT'den de bazı yardımlar gelmeye

başlamıştır. Bayrak Radyosu'nda 25 Aralık 1963 sonrasında görev alanlar kendi alanlarında imkânsız başarılar ve maddi hiçbir beklenti içine girmeden gayret gösteren insanlardır. Durum böyle olunca eldeki son derece kısıtlı imkânlarla en iyiyi yapabilmek için birbirleriyle yarışmaktadırlar ve dinleyiciye inanılmaz bir saygı söz konusudur;

"... Milli şiirler çok önemliydi. Ben de severdim milli şiirler okumayı. Sürekli halkımıza milli şiirler okuyorduk. Çocuk Saati yeniden başlamıştı. Onlarda seslendirmelerde rol almaktaydım. Gidip canlı yayın yapılmazdı. Katiyen öyle bir şey yoktu. Daha sonra o Mahkeme koridorları, salonlar çok ilginçti. Bizim klasik yayıncılıkta sessizlik çok önemliydi. Şimdi farklı bir radyo anlayışı var. Gelip burada mesela çekimler yapılır, herkes bağırır çağırır, çocuk sesleri olur ama bizim zamanımızda tamamen böyle konsantre olması için dinleyicinin radyo programında hiç dikkatini dağıtacak bir şeyin olmaması lazımdı. Mahkeme salonlarında da o tahtalar çok gıcırdamaktaydı. Bir mikrofonun başına 15 kişi böyle yaklaşip uzaklaşmak (uzaklaşmaktan) aklımız giderdi. Tahtalar gıcırdamasın diye veyahut öyle bir ses olursa hemen bir kat yapardı. Yani durulur, temizlenirdi. Eski bantlar biliyorsunuz onlar zaten derme çatmaydı ve evlerden bulunmuştu eski taperecorderler. Bozulurdu ve tekrar teknik arkadaşlar gelir tamir ederdi ya da kopardı bantlar ve yapıstırılırdı ya da dil sürçmeleri falan yaparsak katiyen kabul edilmezdi bizim klasik yayıncılıkta. Bir daha, bir daha diliniz

sürçtükçe temizlenir, tekrar yapılır. Bazen alttan müzik efekt olarak giderse bazen bir sayfayı yeni baştan başlardınız. O bir sayfa altında müzik koparılamazdı. Çıplak ses olduğu zaman konuştuklarınızı, o yanlış okuduğunuz cümle olmaz, yeni baştan olurdu. Onu tekrarlayabilirdik ama efekt varsa, heyecanlı bir sahneyse, alttan müzik, marş giderse siz o 1-2 sayfada hiç hata yapmadan okumanız lazımdı defalarca..."

Bayrak Radyosu bu süreçte tamamen güvenlik amaçlı olarak son derece zor şartlarda Lefkoşa'daki Posta Dairesi'nin üst katına taşınırken burada Bimal denilen ve psikolojik algı operasyonları için de kullanılacak telsiz verici cihazlarının imalarına da başlanmıştır. Bu arada Mağusa'da ise TMT üyesi Ali Eyüp'ün yanında telsizci-radyocu olarak görev yapan Kıbrıslı kızlar da bulunmaktadır;

"... Benim 10 kızım vardı mücahide. Mesela Hicran, Şengül, Fatma, Peyman, Yüksel, Bihter Hanım ve Latife. Onları sonra eğitime de gönderdim. Liseden çıkanlar vardı. Bu kız TMT'cilerin görevleri neydi? Bunlar istihbarata faydalıydılar. Sabah kahveleri vardı eskiden. Her gün birinde kahve içerlerdi. Bize çok haber getirirlerdi. 8 kişi genç kız, 2 kadın sadece Mağusa teşkilatındaydı. Bu kızları haber işinde ve ikmal işinde de kullandık. Ben TMT zamanında çağırıldım Lefkoşa'dan gelen emirle. Kaya Bey bana izah etti gidip Lefkoşa'da bir kızı telsizci yetiştirecem diye. Bir doktorun evinde çalıştırdım. Damda çıkıp anten yapardık. Kimsenin ruhu sezmemesi lazımdı. Haftada 2-3 defa giderdim. Dikengil doktorun evinde çalıştırdım. Bu kızın adı Perihan'dı. Sonra Lefkoşa'da Bayraktarlık telsiz bölümünde Başkan Vefa Bey'in yanındaydı. Ben de Mağusa'da Dal 5 sorumlusu iletişim sorumlusuydum. Canbulat Radyosu kurulacağına bana teklif ettiler kurayım diye. Benim elimde iki lamba vardı. Zordu. Halil diye bir arkadaş vardı. O bu işlere meraklıydı. Halil bu işi kabul etti hemen ve bunu başarı ile gerçekleştirdi."

25 Aralık 1963 tarihinde Lefkoşa'da ilk defa havaya çıkan Bayrak Radyosu'nun ardından adanın farklı noktalarında çok daha zor şartlar ve imkânsızlıklarla yeni sancak radyoları kurulmaya başlandı. Gazi Baf'ın Sesi Radyosu'nda Feriha (Coşkun) Çürükoğlu, Hülya Salih, Pervin Cemal, Nurten Ulubatlı, Seniha Arif, Gülay Çelik ve Şansel Faik, Aysel Süleyman, Lefke Sancak Radyosu'nda Ayşe Olay, her şehit için radyoda ayrı bir ağrı okuyan Jale Deniz, Larnaka'da Ülkü Sankamış, Süheyla Başaran, Neyran Yahyalar, Tümer Kamil Hasan, Nejade Hilmi, Ülkü İsmail, Anamur'un Sesi Radyosu'nda Yasemin Salcı ve Zerrin Sümer, Mağusa Canbulat Radyosu'nda Şermin Kotak, Firdevs Kinalısoy, Ünal ve Ceylan Hanım, ayrıca başta Hicran Güçver ve Seher Vasıf, Gülper Zorlu, Bihter Naim, Latife Bilgen olmak üzere Namık Kemal Lisesi öğrenci ve öğretmenleri, Türkan Aytaç, Elvan Mehmet, Hanife Sermet, Hanife Koruk, Feriha Arel, Limasol Sancak Radyosu'nda Tuncay Çağatay ve Perihan Halit Toygan'ın özellikle 1963-1974 sürecinde yaşadıkları imkânsızlıklar ve çaresizlikler yanında Rum baskıları ve savaş ortamında yarattıkları fedakârlıklar da ayrıca kayda değerdir.

“Yayıncılık, kültürel çeşitliliğimizi hatırlamamıza yardımcı olan ve farklı kültürler arasındaki saygı ve diyalogu geliştiren çok önemli bir unsurdur.”

KIBRIS'TA BELLEK TOPLAYICILIĞI VE EMEK SARFEDENLER

Betül Arslan AKKUŞ

Bir ülkenin, bir milletin hüviyetidir arşivler. Çünkü arşivsel değere sahip belgeler geçmişle gelecek arasında köprü kurar. Yakın ve uzak geçmişe ışık tutar. Ait olduğu dönemin sosyal yapısını, geleneklerini, göreneklerini, adetlerini, yaşam biçimini ve kültürünü ortaya koyar. Kültürün tanıtılmasına katkıda bulunup kişilerin ve devletlerin haklarını koruyup geriye dönük denetim imkânı sağlar. Araştırmalara kaynaklık eder ve bilimin ilerlemesine yol açar. Bu küçücük ada bu yönleriyle adeta bir hazine. Çünkü bir kültür beşiğinin tam da orta yerinde yaşıyoruz. Nereye el atarsak bir tarih, bir obje, bir mekân, bir insan, bir fotoğraf, bir belge bizlere geçmişimizle ilgili bir şeyler fısıldıyor. Ve işte orada bizim belleğimiz yatıyor. Bu küçücük adanın sınırları aşan belleği. İçinde yetiştiğimiz bu küçücük coğrafyada o kadar zengin bir kültürel varlığa sahibiz ki! Ancak toplumumuza yabancı ve yaşadığımız toplumun ritüellerine ve toplumsal belleğimize uzak olmamak için toplumsal hafızamızı ve belleğimizi önemsemeli ve korumalıyız. Peki, yeterince önemsiyor ve koruyor muyuz? Galiba orası biraz tartışmalı. Bizler Bayrak Ailesi olarak ülkemizin tarihi geçmişine sahip çıkan ve geleceğine ışık tutup koruma altına alan bazı isimleri bu röportajda bir araya getirdik. Hakkı Atun, Olgun Beyoğlu, Ejdan Sadrazam, Halil Duranay, Nazif Bozatl, Nuri Ünüçök, Cevdet Alparlan, Burçin Aliusta, Prof. Dr. Ulvi Keser ve Ayhatun Ateşin'den iğneyle kuyu kazarcasına nasıl çalıştıklarını ve geçmişimize nasıl sahip çıktıklarını öğrendik.

HAKKI ATUN – Şehirci – mimar-

Hakkı Atun kimdir, bize biraz kendinizi anlatır mısınız?

ATUN: 1935 yılında Ergazi köyünde doğdum. 1959'da İTÜ'den yüksek mühendis mimar olarak mezun oldum. Manchester ve Nottingham Üniversitelerinde kent planlama ihtisası yaptım. 1963 yılında Limasol-Baf Planlama Bölge Müdürü, 1967'de Planlama İnşaat Dairesi Müdürü, 1975'te İskân Müsteşarı oldum. 1976, 1981, 1985, 1990 genel seçimlerinde UBP'den Lefkoşa milletvekili seçildim ve İskân ve Rehabilitasyon, Ekonomi ve Maliye ve Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Bakanlığı görevlerinde bulundum. 1983 yılında oluşturulan Kurucu Mecliste üyelik yaptım ve kurulan ilk Cumhuriyet Hükümetinde İskân Bakanlığı yaptım. 1985-1993 yıllarında Meclis Başkanlığı görevini yürüttüm. 1993 seçimlerinde DP'den Lefkoşa milletvekili seçildim ve DP-CTP koalisyon hükümetlerinde 16 Ağustos 1996 tarihine kadar başbakan olarak görev yaptım. 4 Ekim 1996 tarihinde

yeniden Cumhuriyet Meclisi Başkanlığına seçildim. Daha sonra mecliste yer almadım.

Bellek neden önemli?

Kanımcı “Görmek neden önemlidir?” sorusu kadar can alıcı bir soru! Ne demek istediğimi anlamanız için Allah göstermesin, hiç görmediğinizi düşünün! Anında yaşamınızın nasıl olacağını anlarsınız. Kapkaranlık bir dünyada yaşamaya mahkûmsunuz! İşte belleğin önemi de aynı derecede! Zamanımızın en çaresiz rahatsızlıklarından birisi, özellikle yaşlılıkta başa gelen Alzheimer; eskilerin tabiriyle bunama. Hiç bir şey bilememek ve hatırlamamak, ne kötü ve ümitsiz bir durum? Böyle bir durumda olmak, yaşamdan tamamıyla kopmak değil mi? Yaşamın, kalbin atışından öteye bir anlamı kalır mı? Ancak bu yaşamsal önemdeki duyunun da bir zaafı vardır. “Hafıza-i beşer, nisyan ile maluldür.” En yeni ve muhteşem örnek Urfa yakınlarında bulunan Göbekli Tepe. Bizi 12 bin yıl öncesine taşıyor. İşte belleğin önemini, ancak aynı zamanda zafiyetini de fark eden insanoğlu, olayları kaydetmek ihtiyacı duydu ve o yola gitti. Böylece her topluluğun, her ulusun tarihine kaynak teşkil eden kayıtlar ortaya kondu. O zaman tarih nedir sorusu akla gelir. Belleksiz insan olamayacağı gibi, belleksiz ulus da olamaz! Geçmişimizi bilmek zorundayız. Çünkü geçmişimizi bilmeden geleceğimize hazırlanamayız. Ünlü İspanyol asıllı Amerikalı filozof Santayana der ki “Geçmiş hatırlamayanlar onu bir kere daha yaşamak zorunda kalırlar.”

Konumuzu kendi ülkemize dönerek biraz daha açmak gerekirse Kurucu Cumhurbaşkanı Denktaş Bey'in bizlere yaptığı tavsiye ve telkinleri hatırlamalıyız. Hepimize hayat hikâyemizi, başımızdan geçenleri yazmamızı salık verirdi. Çünkü ömrü hep mücadele içinde geçen halkımızın 50-60 yıllık yaşamında hemen herkesin başından bu şeylerin geçtiğini bilirdi. Zaman zaman toplantı aralarında, sohbetlerde kendi anılarını anlatmaktan büyük keyif alır, aynı oranda bizleri de eğlendirir, bilgilendirirdi. Onu özlemle ve rahmetle anıyorum! Ne kadar memnuniyet vericidir ki onun bu tavsiyeleri halkımız tarafından benimsenmiş, eli kalem tutan birçok insanımız edebi düzeyde veya sade bir anlatımla anılarını, sosyo-kültürel yaşamımızı anlatan binlerce kitap üretti. Bellek denen olağanüstü beyin olayı hayatı sürekli kılan ve tamamlayan bir duygudur. Ne diyoruz zaman zaman: “Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer.” Yani geçmişimiz, yaşamımızın diğer yarısıdır. Onunla da yaşamı sürdürür, geçmişte olanları hatırlayarak mutlu oluruz veya kendimize çeki düzen veririz. Belleği canlı yaşayan bir organizma olan şehirler için teşmil etmek mümkün! Asurların meydana getirdiği şehirler için ünlü bir söz vardır. Polonya asıllı

ünlü Şehir Plancısı Konrad Smigielski şöyle der: “Geçmiş dokusunu korumayan şehirler, belleğini kaybetmiş insana benzer.” Çünkü şehir her adımda insana mesaj veren bir bellek deposudur. İçinde dolaştıkça tarihi okumuş oluruz.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kıbrıs'ta 1571'den itibaren yaşananlar KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı açısından yaşamsal önem taşır. Günümüzde yaşamakta olan en önemli sorun, kanımcı toplumda, özellikle 1974 sonrası doğan kuşaklarda görülen bellek zayıflamasıdır. Kanı ve teri ile elli yıllık amansız bir mücadeleden sonar bu devleti kuran halkımızın bir kısmı, az da olsa bütün çekilenleri unutup, devleti yaşatıp yaşatmamakta tereddüt göstermektedir! Kanlı Noel gecesi, Akritas İmha Planı'nı, 11 yıl çekilen ve işkenceye varan Rum mezalimini unutmak mümkün müdür? Kıbrıs'taki dört yüz yıllık varlığımızı ve bu ada üzerindeki hakkımızı kanıtlamak ve dünyaya göstermek yönünden, bu miras yaşamsal önem taşır. Halklar, uluslar geçmişleri ile ve kültürleri ile yaşarlar ve övünürler. Kıbrıs Türk halkı da bu mirası ve kültürü koruyarak ada üzerindeki benliğini bunca sene sürdürmüştür. İşte Kıbrıs'ta yarattığımız ayrı bir kültürü yansıtan tarihi mirasımızı bilmek, hatırlamak, canlı tutmak, bu bilim ve iletişim çağında dosta düşmana göstermek ve tanıtmak yaşamsal önem taşır. Hatta milli bir görevdir. 1878 yılında Kıbrıs'ın İngilizlere kiralınmasından sonraki dönemde, haklarımızı koruma ve savunma yönünde İngiliz Koloni İdaresi'ne kafa tutan ve çeke çeke haklarımızı elde etmeye çalışan atalarımızı ve ortaya koydukları mücadeleyi bilmemiz ve hatırlamamız gerekir. Şimdiki kuşaklara bu olanağı sağlayan merhum Harid Fedai'ye minnet ve şükran borçluyuz. Harid Bey Söz, Hakikat ve Masum Millet'i ve diğer gazeteleri eski Türkçeden tercüme ederek tarihimize ışık tutmuştur.

Sizin bu toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmektedir?

1968 yılında Kıbrıs'ta Makarios İdaresi, ayrı ayrı kantonlara sığınmış, halkımız üzerindeki ablukayı gevşetmiş, ada sathı üzerinde hareket serbestisi tanımıştı. Kıbrıs Sorunu'na bir çözüm bulmak amacıyla Denktaş'la Klerides arasında da ilk kez görüşmeler başlamıştı. Dolayısıyla toplumlararası ilişkilerde bir yumuşama ve iyileşme yoluna gidilmişti. İşte bu ortamda Cumhurbaşkanı Makarios'un himayesinde Lefkoşa Hilton Oteli'nde bir “Kıbrıs İlimleri- Kipriyoloji” semineri düzenlenmişti. Seminere Türkiye'den ünlü tarihçi Prof. Dr. Halil İnalçık başkanlığında 15 kişilik bir bilim heyeti katılmıştı. Kıbrıs Türk Yönetimi'ni temsilen bu seminere katılan dört kişiden biri de bendim. Diğerleri Baş Hâkim Mehmet Zekâ Bey, Eğitimci Ali Süha Bey ve Evkaf Murahhası Kemâl Bey'di. Seminerde sunduğum

tebliğ “Osmanlı Mirasının Kıbrıs'taki Etkileri” idi. Büyük bir ilgi uyandırmıştı. Halil İnalçık'ın da beğenisini kazanmıştı. Bu çalışmamdan sonra iki yıl süreyle 1969-1971 yıllarında Nottingham Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak bulunduğum dönemde ODTÜ'de düzenlenen Uluslararası Şehirleşme Konferansı'na davet edilmiş, bu konferansta da “Şehirlerin Korunması-Conservation-Lefkoşa ve Mağusa Kasabaları” hakkında bir tebliğ sunmuştum. Politikadan sonra kazandığım bu akademik formasyonla Kıbrıs'ta üniversitelerde 10 yıl mimarlık ve şehircilik üzerine ders verme olanağı buldum. Yaşım nedeniyle hocalıktan ayrıldıktan sonra BRT'de on yıldan beri “Şehrin Gölgesi” isimli Kıbrıs'ta Osmanlı- Türk mimarisi üzerine programlar yapmaktayım. Bu programların bir kısmını kitaplaştırdım. Ayrıca 25 yıllık siyasi yaşamımı anlatan iki ana kitabı yayımladım. Siyasal anı kitaplarımdan önce “Bir Öz Yaşam Öyküsü” isimli biyografi kitabımı yayımlanmıştı.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Devletimizin bilinçli bir uygulama ve çaba içinde olduğunu söyleyemem. Hâlbuki bellek toplayıcılığı her devletin en ileri bilimsel yöntemler ve yetkili uzamanlar eli ile üzerinde durması, geçmişini incelemesi ve tarihini aydınlatması gerekir. Neden mi? Kıbrıs'ta görev yapmış, değerli diplomatlarımızdan büyükelçi Onur Öymen “Silahsız Savaş” isimli kitabında “İleride neler olabileceğini tahmin edebilmek için de geçmişte neler olduğunu, uluslararası ilişkilere hangi görüşlerin, yaklaşımların etki yaptığını, en önemlisi devletler arasındaki çıkar çatışmalarının dünya politikasını nasıl etkilediğini dikkatle incelemek gerekiyor.” diyor. Devlet yönetmek, yaşamsal derecede sorumluluk, bilgi, öngörü ve vizyon gerektiren ciddi bir iştir. Her yönden donanımlı,

devlet adamlığını şiar edinmiş bir kişi olmayı gerektirir. Devletimizde, kuruluşundan itibaren milli günlerimizin kutlanması, başta büyük Atatürk olmak üzere kendi liderlerimizin anılması dışında sistemli bir çalışma içinde olduğumuz söylenemez. Tarihimiz ve kültürümüzle ilgili zaman zaman bazı çalışmalar yapıldığına şahit oluyoruz. Örneğin cumhuriyetimizin ilanından sonra kurulan Nejat Konuk Hükümeti'nin mücadele lideri Dr. Fazıl Küçük'ün hayatını içeren iki ciltlik bir çalışma yaptığını biliyorum. Bu alanda gerek ülkemizde gerekse Türkiye'de çok değerli bireysel çalışmalar yapıldığını ve eserler üretildiğini memnuniyetle müşahade ediyoruz!

En kayda değer isimlerin başında Sayın İsmail Bozkurt'u, Prof. Dr. Ulvi Keser'i zikretmek mümkün. Son aylarda TC Büyükelçiliğinin desteği ile İsmail Bozkurt ve Prof. Dr. Oğuz Karakartal ikilisinin derlediği 5 ciltlik "Kıbrıs Türk Edebiyatı Ansiklopedisi" kutlanmayı hak eden değerli bir çalışmadır. Diğer bir isim, araştırmacı yazar arkeolog Tuncer Bağışkan'dır. Bu değerli kardeşimiz Kıbrıs'ta Osmanlı-Türk mirası ile ilgili eserler üretmiştir. Yaptığı araştırma ve çalışmalar her türlü takdire değer! Bu saydığım, bilinçli olarak yapılmış çalışmalar dışında her kesimden yüzlerce insanımız gerek bilimsel ve edebi düzeyde gerekse amatörcü yazdıkları kitaplarla tarihimize, mücadelemize ve sosyo-kültürel yaşamımıza ışık tutmaktadır. Toplumumuz açısından bu gurur duyulacak bir durumdur. Devletin bu yöndeki rolü ve katılımı ise; yazılan bu kitaplardan belli sayıda satın alması ve maliyetlere katkıda bulunmasıdır.

Bellek toplayıcılığında en önemli ve etkili kurum olan eğitimimiz, bu yönde maalesef sınıfta kalmaktadır. Özellikle yakın tarihimiz okullarımızda öğretilmemektedir. Devlet irademizin diğer kanadı olan özerk denilebilecek yetkilere sahip olan Belediyelerimiz bu durumda bilgisiz, duyarsız! Şehirlerimiz başta başkent Lefkoşa olmak üzere derin bir geçmişe sahiptir. Daha önce kentlerin bir nevi "Bellek Deposu" olduğuna değinmiştim. Tarihimize şahitlik edecek, belleğimizi günlük yaşamda canlı tutacak, daha önemlisi, ülkemize gelen ziyaretçilere varlığımızı haykırarak, heykel, tarihi belge, müze gibi kent elemanlarıyla, kentlerimizi süslemeğe, zenginleştirmeye hemen hemen hiç el atma yok! Yüksek Mahkeme'nin girişine Mehmet Zekâ Bey gibi Avrupa çapında bir hukuk adamının büstünü bile yaptırmadık. Ve daha nice tarihi simalar!

BURÇIN ALIUSTA –Efemera Toplayıcısı

Kendi yaşam öykünüze dair neler söylemek istersiniz? Kimdir Burçin Aliusta?

ALIUSTA: 26 Ağustos 1975, Lefkoşa doğumluyum. İlk, orta ve lise eğitimimi Lefkoşa'da tamamladım. YDÜ İşletme Bölümü mezunuyum. Lefkoşa'nın Göçmenköy bölgesinde 1983 yılında aile şirketi olarak kurulan mutfak ve banyo aksesuarları satışı yapan

Faik Aliusta Ticaret'in yöneticilerinden biriyim. Aile işletmemizdeki görevimin yanı sıra 12 yıldır üyesi olduğum ve yönetimin her kademesinde görev yaptığım Kıbrıs Türk Klasik Otomobil Derneği'nin iki dönemdir başkanlığını yürütüyorum. Bir klasik sever olarak başladığım klasik otomobil tutkum sırasında iki kez KKTC Klasik Otomobil Ralli şampiyonu oldum. Evimde yarışlardan ve organizasyonlarda kazandığım 200'den fazla kupa ve plaket mevcut. Bir dönem kurucuları arasında olduğum KKTC Fenerbahçeliler Derneği'nin Genel Sekreteri olarak da görev yaptım. En büyük tutkum ise antika eşyalar ve klasik arabalar. Uzun yıllardır topladığım antika ve klasik obje ürünlerini muhafaza ediyorum.

Bellek neden önemli?

Bilgi birikiminin başkalarına aktarılması büyük önem taşır. Tarihimizi, geçmişimizi ve yaşamışlıklarımızı genç nesillere anlattığımız takdirde unutulmaz olmayı başarırız. Yaşanmış veya öğrenilmiş anıların, bellekte saklı kalması kimseye bir şey kazandırmaz ama zihinde saklı kalan bu anı ve bilgiler paylaşırsa, işte o zaman yaşamışlıklar yeniden değer bulur, daha da anlam kazanır.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kültürel mirasımız, geçmişle olan bağımızı temsil eder. Kültürel mirasımızı, bugüne taşıyabilmek, yaşamışlıklara ve geçmişe sahip çıkmamızı sağlar hatta yol gösterici olur. Kültürel miras, geçmişin aydınlatılmasına, geleceğin de planlanmasına yardımcıdır. Önemli olan bunun devamlılığının sağlanması, belgelenmesi ve korunmasıdır. Kıbrıs'ın çok geniş ve değerli bir kültürel mirası olduğunu biliyoruz. Tarihi yerlerimizin, mekânlarımızın, geleneklerimizin daha çok bilinir kılınması, özellikle gençlere bunların aktarılması gerekiyor. Ülkemizdeki kültürel miras zenginliği, turizme kazandırılmalı ve Kıbrıs'ın tarihi dünyaya da duyurulmalıdır.

Sizin bu toplayıcılığınız/koleksiyonerliğiniz ne zamandan beridir devam ediyor?

Çocuk yaştan gelen bir merak. Annemin gençliğinde çizgi romanlarını ve gazete arşivlerini karıştırır oradaki önemli haberleri okurdum. 'Teksas', 'Tommiks', 'Zagor' gibi unutulmaz çizgi romanları ve gazeteleri biriktirmiş. Özellikle 1950 ve 1960'lı yılların gazetelerindeki fotoğraflar annemin çok ilgisini çekirdi. Evin bir köşesinde ciltlenmiş ve iyi korunur halde duran bu değerli eserlerin hepsini okudum. Çocukluk ve gençlik yılları geçtikten sonra askere gittim, Kapalı Maraş'ı 1996-1998 yıllarında vatani görevim döneminde gezdim, gördüm. Yıkık, dökük, harabe kalmış binaların üzerindeki eski tabelalar, bakkaliye malzemeleri,

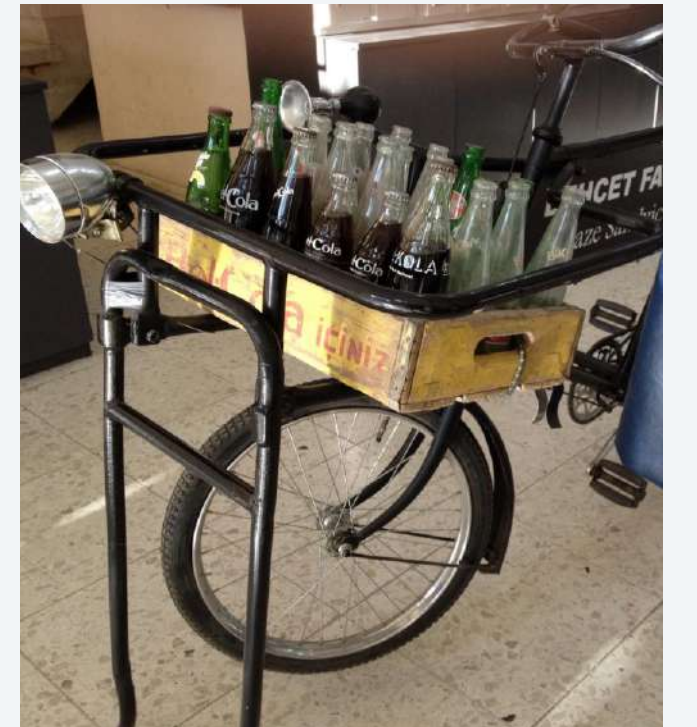

unutulmuş birçok marka ürünü orada görmek içimdeki antika merakını uyandırdı; ancak okul, iş derken bu merakımı geliştiremedim. Annemin koleksiyonuyla başlayan merakımı ilk klasik arabamla taçlandırdım. Önce biriktiricilik yapmaya başladım; ancak bu hobi öyle büyük bir alandır ki ne zamanın yeter ne de maddi gücünüz. Bu nedenle ilgi alanımı daraltmayı ve bazı antikalara yönelmeyi tercih ettim. Sahip olacağım antikanın bir markayı tarif etmesi, tarihsel bir dönemi anlatması, Kıbrıs tarihini anımsatması gerekiyor. Çocukluğumu ve gençliğimi anımsatan eşyaları toplamaya başladım. Ardından plak merakı geldi. Çok sayıda çeşit çeşit plakçalarım, 5 binden fazla da plağım var. Plakçalarlardan kimisi longplay, kimisi de 45'lik plakları alıyor. Koleksiyonumun en değerli parçalarından bir kısmı da Kıbrıs'a özel. Kola şişesi koleksiyonum var. Kıbrıs Türk kültürüne ait meşrubatların şişelerinin hepsi bende mevcut. Coca-Cola, Kıbrıs'a 1950'li yıllarda gelmiş. O dönem reklam tabelaları yuvarlaklı, kola kapağı gibiydi. Emaye kaplamalı ve farklı boyutları vardı. Hepsini zamanla bulup koleksiyonuma kattım. Tabelanın altında Rumca 'Soğuk içiniz.' yazıyor. Bu yazı da tabelanın Kıbrıs'a ait olduğunu gösteriyor. Dönemin kolası Bel-Cola'nın reklam tabelaları da Coca-Cola'ninkine benzerdi. Bir de Bixi Kola vardı. Hepsinin reklam tabelalarını ve şişelerini bulup koleksiyonuma kattım. Bubble-Up, Bixi, Yedigün, Bel-Cola kasalarını ve şişelerini buldum. Koleksiyonumdaki değerli şişe ise Kıbrıs'ta ilk çıkan kola olan Taksim kolasına ait. Şişesinin üzerindeki ay ve yıldız terstir. Kıbrıs Türk kültürünü, geçmişini yaşatan bir şişedir. Hurdacıdan bulduğum eski soğutma buzlukları da koleksiyonu tamamlayan parçalardan. Ciddi sayıda emaye tabela da koleksiyondadır. Geçtiğim her yerde gözüm evlerin bahçelerinde. İlgimi çeken ne varsa almaya devam ediyorum. Koleksiyonumda sayıları 20'ye ulaşan bisikletim var. Dedem "Sandviççi Behçet" olarak tanınıyormuş. Bisikletin aynısını buldum ve restore edip içine eski kola kasası koydum. Üzerine de 'Sandviççi Behçet Faik' yazdık. Bu bisikleti ve içindekileri görenleri geçmişe götürdüklerine, anılarını tekrar tazelediklerine şahit olmak ve buna vesile olmak kadar mutluluk verici bir duygu olamaz. Efemera merakım var. Dönem gazeteleri ilgimi çekiyor. Tarihi bir günü ve olayı anlatan gazeteleri merak ediyorum. Yerli-yabancı eski sinema filmlerinin

afişlerinden oluşan koleksiyonumda 500'den fazla afiş var. 1970-1980 yıllarına ait film afişleri ağırlıkta. Oyun konsolları, Nazi Almanyası ve Hitler'e ait eşyalar, koleksiyonlarımın parçalarından.

Klasik otomobil hobisi nedir, neden yapılır ve nasıl yapılmalıdır?

Klasik otomobil bir tutkudur. Her insanın bir tutkusu vardır. Kimi eski filmleri izler, kimi motosiklet, kimi ise klasik araba sahibi olmak ister. Klasik araba öyle bir tutku ki bir tanesiyle yetinmek mümkün değil. Birçok kişide bu tutku koleksiyonerliğe dönüşmüş. Estetik tasarımları, ruhları ve yaşadıkları yılları anlatan tarzlarıyla klasik otomobiller pek çok kişinin tutkusudur. Ülkemizde ve dünyada binlerce klasik otomobil tutkunu tercihlerini bu tarihi otomobillerden yana kullanıyor. Bu hobiyeye sahip insanların birçok gerekçesi var. Çocukken seyrettiği bir filmin etkisi de onu bu meraka sürüklemiş olabilir. Hayatımızın bir döneminde eski

otomobiller vardı. Gençlik çağıma gelmeden evvel mahallede gördüğüm arabalar ilgimi çekti. "Vay be ne büyük araba!" demeyi de ihmal etmezdim içimden. Yeni çevrilen filmlerin de etkisi büyük bu ilgiye. Bu otomobiller hangi dönemin olursa olsun artık dönülemeyen geçmiş kadar kıymetlidir. İnsanoğlu otomobili icat edene kadar pek çok aşamadan geçti. Daha teknoloji diye bir olgunun var olmadığı, insanların doğayla mücadele içinde oldukları bir dönemde yaşamlarını kolaylaştırmak için binek hayvanları kullanılıyordu. Ardından belki de insanlık tarihinin en önemli buluşlarından olan tekerlek icat edildi. Bu yeni icadın yardımı ile at arabaları ve tarımda kullanılabilecek çeşitli araçlar imal edildi. Artık insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan tarım, taşımacılık, göç gibi ihtiyaçlarını gerçekleştirmek daha kolay hâle geldi. Üç yıldır başkanlığını yürüttüğüm Kıbrıs Türk Klasik Otomobil Derneği'nde en büyük amaçlarımızdan biri de Biz klasik severlerin dilekleri, maneviyatı güçlü olan araçların tekrar hayat bulup yollara çıkması, geçmişin izlerini tekrardan bizlere yansıtmasını sağlamaktır. 12 yıllık klasik otomobil hobi sürecimde 4 tane klasik otomobil 11 tane de klasik motosiklet sahibi oldum. Geçmiş gelecekte, gelecek geçmişte saklıdır. Geçmiş unutarak geleceğe yön veremezsiniz.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendirirsiniz?

Koleksiyonerliğe bilinçli ve kontrollü olarak devam ediyorum. Aldığım, bulduğum veya hediye edilen tüm antika eşyalarının değeri birbirinden farklıdır, özeldir. Ben koleksiyonuma kattığım her parçada en büyük hayalim olan "kafe müzeyi" kafamda canlandırarak, onu mekâna konumlandırarak seçiyorum. Kafe müze tarzında bir mekân açıp antika eşyalarımı burada sergilemek, insanları geçmişe götürmek istiyorum. Bunu yapabilmek için mekâna ihtiyacım var ama ne yazık ki yer bulamıyorum. Birkaç kez devlet kurumlarımıza da başvurdum ama sonuçsuz kaldı. Yıllarca topladığım ve muhafaza ettiğim bu değerli eşyaları artık başkalarıyla da paylaşma zamanım geldi de

geçiyor bile. Geçmiş tarihimizi hem ülkemizin hem de insanoğlunun yıllar içerisindeki sürecini gençlerimizle, çocuklarımızla paylaşmak, geçmişimizi unutturmamaya özen göstermek adına koleksiyonumu uygun bir mekânda sergilemek, gelen herkesi geçmişe götürmek ve bunu gözlerinden okumak en büyük hayalim. Ülkemizdeki sınırlı sayıdaki müzemiz haricinde kültürümüzü yaşatan, anlatan mekânlarımız yok. Antika eşyalara merak son dönemlerde arttı, insanlar yaşamışlıkların gizlendiği eşyalara, annelerinin, babalarının ya da kendilerinin geçmişinde yer bulan eşyalara daha çok sahip çıkmaya başladı; ancak bu yeterli değildir. Devletin bu konuda daha fazla proje üretip benim gibi koleksiyonerlik yapan insanlarımıza, onların elinde bulunan paha biçilmez eşyalara sahip çıkmalıdır.

CEVDET ALPARSLAN – Yönetmen-Sanat insanı

Cevdet Alparslan kimdir?

ALPARSLAN: Baf doğumluyum. Üniversite eğitimimi Ankara'da tamamladıktan sonra Londra'da plastik ve görsel sanatların değişik disiplinlerinde eğitim aldım. Özel atölye ve eğitim merkezlerinde bilgimi pekiştirdim. Kıbrıs'a döndükten sonra başta BRT, Kıbrıs Medya, ART (Avrasya TV) ve günlük gazetelerde çalıştım. Sanat bienallerine ve sergilere katıldım.

Toplumsal belleğimize dair çalışmalarınız ne idi, yol haritamız ne olmalıdır?

Toplumsal bellek, "Geçmiş - Dün ve Bugün"dür. "İleriye atılacak adımlar; bu günün atılan adımların izidir. Yalnız, dün atılan adımların izleri silinmemişse, geçmişin izleri duruyordur. Bu izler, yön belirleyici izler olmuştur. Diyorum ki, geçmişin izleri yön belirliyor ve dün bu belirleyici izler ile bugün yürünen yolun belirleyici nedeni oluyor. Bugüne yürünecek olana dün yanlış, eksik, sönük iz bırakacaktır. Bırakacağı bu sönük izler, yarın atılacak adımların doğruluğu tartışılır olacak. Söylemek, anlatmak istediğin geçmişte bırakılan kurallar ve ilerisi için aydınlatıcı olacak birikimler derlenip toplanmaz ise bir yerde, yarın için korunmaz ise, bu günü bırakın yarın için dün bilinmez olur. Bu bütün disiplinler için geçerli bir nedendir. Geçmiş, dünü dün, bugünü ileriye götürmek için! Bunun adı "arşivdir." 1980'lerde zamanın sanatçıları ile görüntülü biyografik belgeler çektim. Kendi seslerinden dünden bugüne iz bırakmak için. Cevdet Çağdaş, Şinasi Tekman, Fikret Demirağ ve sekiz sanatçı yazar daha. Yanı sıra arkeolojik ve tarihi yerlerin belgeleri ve yarım kalan projeler üzerinden nerdeyse kırk yıl geçti. Geçen bu kırk yıl içerisinde Kıbrıs Türk sanat ve edebiyatına yön veren hakka yürümüş saygın sanatçıların kırk yıl önceki görüntüleri tarihi mekân ve seslerin yarını bırakın bu güne kaldı mı? Hayır! Kalmamasına neden olan hiç bir mazeret kabul edilmez. Yarın dün, dün ise geçmişin ayak izleri ile yürünür. Yalnız bugün

yürünen yolda yarının bilgileri eklenip pekiştirilmez yeni öğrenilen dünün bilgileri yeni bilgileriyle yeniden bütüne dönüşür. Her bir küçük geçmiş ve dün bilgisi yarının bütünü ile geleceğin yeni bilinenlerini pekiştirecek. Bu birikimlerin toplandığı, ayrıştırıldığı ve sınıflandığı her bağımsız özel ve kamu kuruluşu yarını kendi sahasında yolunun bulmayı yeni bir sayfa açmayı ve tartışmayı beraberinde getirecek yeni yollardan ve araştırmalardan yönünü belirleyecek, yapılan çalışmalarını yeni disiplinlerin oluşmasına, yeni oluşan disiplinlerin birlikte birikimleri yarına ulaştırılmasını sağlayacaktır. Söylemek istediğim yarına (geleceğe) ışık tutacak yarın her sahada pekiştirip yeni bilgiler üretecek noktaya yükseltmek, geçmişin güne dünün geleceğe ulaşmasını sağlayacak her şeyi tam, eksik, kırık, parça ve bütün saklamak ve korumak gerekli. Varsa varsın, yoksa yoksun. Yoksa sorarsın kendi kendine "Kimim?"

OLGUN BEYOĞLU – Ekonomist-Efemera toplayıcısı

Kendi yaşam öykünüze dair kısaca neler söylemek istersiniz? Olgun Beyoğlu kimdir?

BEYOĞLU: 1946 yılında Lapta'da doğdum. Mücahitlik görevi sonrasında Ankara'da işletme lisansı, bankacılık dalında lisansüstü eğitimimi tamamladım. 1973 yılında Maliye Bakanlığı'nda bürokrat olarak göreve başladım. 1984 yılında Birlik Gazetesi'nde haftalık yazılar, Kıbrıs Gazetesi'nde günlük uzun bir süre yazdım ve ekonomi sayfasını hazırladım. Halen Kıbrıs Gazetesi ekonomi ekinde haftalık yazılar yazmaya devam etmekteyim.

Bellek nedir ve neden önemlidir?

Bellek günlük hayatta sıkça kullandığımız sözcüklerden biridir. Uzun yıllardan beri dilimizde var olan bu sözcük gerek günlük hayatta gerekse sosyal medya tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bellek; yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini zihinde saklama gücü ve yeteneğidir. Diğer bir ifade ile bellek, yani hafıza; kazandığımız deneyim ve bilgilerin depolanmasını ve daha sonra geri çağırılmasını sağlar. Bellek yerine akıl, hafıza, zihin ve dağarcık sözcüklerini de kullanabiliriz. Bir diğer anlamı bilgisayar programında değişmeyen verileri, yapılacak iş için gerekli olan ara sonuçları toplayan bölümdür. Çevremizle etkileşimimizdeki tüm yaşantılar; göz, kulak, burun, dil ve deri olarak beş duyumuzla algıladığımız tüm veriler beyninizde bir iz halinde kayda geçer. Bu iz, bir uyarana ya da deneyimle güçlendirilmediği, yenilenmediği ya da tekrarlanmadığı sürece zamanla silinip yok olur. Bazı insanlar güzel fıkra anlatır; ancak dinleyen insanların çoğu bunu aynı güzellikte anlatamaz. Nedeni ise fıkranın dinleyen kişinin beyinde iz bırakmamış olmasıdır. Kişi dinlediği fıkrayı birkaç kez tekrar edecek olursa o da fıkrayı anlatan kadar güzel anlatabilecektir. Bir gerçek olarak bilginin tekrar tekrar kullanılması öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırır. Bellek, kısa ve uzun süreli olarak iki şekilde çalışır; kısa süreli bellek; gereksinim duyduğumuz şeyleri

kısa sürede kullanmamızı sağlar. Eğer bu bilgi tekrar kullanacağımız bir bilgi ise uzun süreli belleğe kaydedilir. Yaşadığımız ve öğrendiğimiz her şey belleğimizin bir köşesinde saklanır ve gereksinim duyduğumuzda bilincimize gelir. Bilinç ise insanın kendisi ve çevresini tanıma yeteneğidir. Günlük yaşamınızı sürdürebildiğimiz ve gereksinimlerimizi karşılayabildiğimiz sürece bazı bilgileri ya da olayları unutmak ciddi bir sorun yaratmaz. Eğer günlük yaşamımızın gereklerini eskisi gibi yerine getiremiyorsak belleğimizde bir sorun ver demektir. Hafızada depolanan bu bilgilerin ve deneyimlerin geri çağırılmasında yaşanan güçlükler unutkanlık olarak ifade edilir.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Bellek toplayıcılığı yapılacak iş için gerekli olan ara sonuçların toplanmasıdır. Aslında herkes bir bellek toplayıcısıdır. Toplumsal bellek ya da eski dildeki kullanımı ile kolektif hafıza kültür karşılığı olarak düşünülebilecek bir kavram olup kültür de uygarlık ile birlikte, bir ulusun o güne kadar oluşturmuş olduğu ulusal bilincinin ismidir. Kültürel bağlar toplum üyelerinin birbirine uyumunu sağlayan, toplumsal belleğin oluşmasında köşe taşıdır. Kültür ise insan topluluklarına kimliklerini veren ve onları birbirlerinden ayırt eden özelliklerin toplamı ya da, insanların simgeler ve eşyalar yaratması ve kullanması biçiminde tanımlanabilir. Özü itibarıyla kültürü toplumda insanların bütün öğrendikleri ve paylaştıklarını kapsayan bir kavram olarak görmek gerekmektedir. Bir topluluğu ya da ulusu temsil eden dil, din, bayrak, toprak, gelenek, örf, adet, tarih gibi kavramların toplamı kültürünü oluşturur. Kültürel miras, atalarımızdan bize kalan ve

torunlarımıza nesilden nesile aktaracağımız; sözlü gelenekleri, gösteri sanatlarını, ayinleri, şölenleri, toplumsal uygulamaları, doğa ve evrenle ilgili uygulamalar ya da el sanatları, bunları üretmek için kullanılan beceriler vb. gelenekler ya da yaşayan anlatımlardır. Geçmişle var olan bir toplum hatırlar, ortak bir söylem, ortak bir bilinç ve bellek oluşturur. Yeri gelir geçmişle övünerek, yeri gelir geçmişle hesaplaşarak küllerinden yeniden doğmayı bile başarabilir. Geçmişle olan etkileşim bugünü anlamada ve geleceği yapılandırmada sürekli olarak devrededir. Kültür aslında değişime uğramaz. Çağdaş dönem öncesi kültürün aktarımı, ritüellerle sağlanırken, günümüzde radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla yapılmaktadır. Bilişim çağında artık bilgilere ulaşmak hem çok kolay hem de çok hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Sayfa çevirir gibi bir kıtadan öteki kıtaya atlar konuma gelinmiştir. Sanal da olsa dünya ayaklarımızın altındadır. Toplumsal belleğin oluşumu geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bir köprü kurar, insanın zamanda kök salmasını sağlar, kimliğinin oluşmasında zaman döngüsü içerisinde insanın varoluşu için kurucu, özel bir nitelik taşır.

Toplumun temel yapı taşı insandır. İnsanlık tarihiyle birlikte kültürler, gelenekler, uygulamaları, insan varlığı sayesinde vücut bulmuş, bunun doğal sonucu olarak da geçmiş oluşmuştur. İnsanları, toplumları, uygarlıkları ayakta tutan öge onları meydana getiren geçmişleridir. Toplumlarda meydana gelen değişim, gelişim, ilerleme, savaş, afet, göç gibi toplumsal olayların birikmesi geçmişin oluşmasına katkıda bulunur. İşte toplumlar da geçmişlerini ayakta tutabilmek amacıyla bir noktada toplumsal yani sosyal belleklerine başvurma gereksinimi hissederler. Toplumların bellekleri dil, din, edebiyat, sanat, hukuk, gelenek, görenek, bilim vs. gibi öğelerle şekillenir. Herhangi bir zamanda yaşanan bir olay toplumların tarihlerinde yer eder. İnsan dünyayı bir yandan tıp, coğrafya, fizik, kimya gibi bilimlerle anlamaya çalışırken diğer taraftan da törel ve toplumsal ölçütler bakımından insanlık tarihi ve ait olduğu ulusal tarih içerisinde anlamlandırmaya çalışır. İnsan, bedeni ile doğanın bir parçası, tinsel yönü ile de tarihin içindedir. Tarihin bağlarından kopamayan insan yetiştiği değer yargılarına göre olan biteni anlamlandırmaya çalışır. Toplumsal bellek, geçmiş birebir deneyimlemiş bireysel hafızalara dayanmaz ancak, kütüphaneler, müzeler, anıtlar, yer adları, tarih kitapları gibi sosyal olarak üretilmiş hafıza oluşturma öğelerine ya da mekânlarına dayanabilir. Resimler, heykeller, arkeolojik eserler, kitabeler ya da doğal yollarla oluşmuş siltler gibi eserler, adetler, törenler, bilimsel ya da sanatsal olan universal değerlere sahip olan her şeye denir.

Ulusal kültürel değerlerimize gelince; KKTC'nin toprak bütünlüğü ulusal değerlerimizin başında gelir. Devletimizin ve ulusumuzun bağımsızlığı, KKTC ve TC bayrakları, İstiklal Marşı, ulusal bayramlarımız, KKTC'nin ve Kıbrıs Türk'ünün tarihi geçmişi, KKTC'deki tarihi, coğrafik öğeler ve bunların önemi ve güzellikleri, Güney Kıbrıs'taki camilerimiz, yeme içme ve beslenme

alışkanlıklarımız, eğitim biçimi ve düzeyi, KKTC'yi yurtdışında çeşitli etkinliklerde temsil eden/temsil etmiş bilim insanlarımız (Prof. Dr. Vamık Volkan, Prof. Dr. Erol Baysal vb.), sanatçılar (Osman Türkay, Rüya Taner vb.) ve sporcular, tinsel kültürel değerlerimiz, İslam dini ve manevi değerimiz, dini bayramlarımız, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim.

Sizin bu toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmektedir?

Bellek toplayıcılığım 1984 yılında başladı. O tarihten beri de sürmektedir. Bellek toplayıcılığım o tarihte yayın hayatında olan Birlik isimli gazetede başladı. Her hafta Cuma günleri ekonomik konuları yazdım. 1964 yılında başladığım kitap alıp okuma alışkanlığım nedeniyle kütüphanemde önemli miktarda kitap biriktirdim. Üniversite yıllarımda aldığım burstan biriktirebildiğim para ile her ay kitap satın aldım. Bu alışkanlığım çocuklarıma da geçti. Bunlar kütüphanemin raflarında da durmasını diye 3000 civarındaki kitabı bir üniversiteye, 1500 civarındaki kitabı da başka bir üniversiteye bağışladım.

Devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ortak toplumsal bellek, diğer insanlarla ve kültürel söylemlerle diyalog içinde olan insan bilinci anlayışına dayalıdır. Devletler yeri geldiğinde toplumsal birlik ve bütünlüğünü koruma amacıyla ideolojik olarak bu anıları kullanarak dirliği sağlamaya çalışmış ve başarılı olunmuştur. Anılar gelecekteki olayları anlama ve yönetme yolunda etkili olmaktadır. İnsanlar birlikte yaşadıkları sürece elbette birtakım sıkıntılar olacaktır. Tartışmanın da toplumsal yaşamın bir parçası olduğu göz önüne alınırsa toplumun dönem dönem yaşadığı ayrışmalar bizi hatırlamaya götürmelidir. 5. Kol KKTC'yi istila etmiştir. Dün mevzilerde var olmak için birlikte direnç gösteren insanlar bugün söylemleri ile acımasızca birbirine saldırmakta. Bu nedenle bellek toplayıcılığına devletin daha sıkı sarılması ve özendirilmesi gerekmektedir. Çünkü bizi bugünlere getiren ortak geçmişimizdir. Tüm yaşanmışlıklar ve buna dair tüm anılar geçmişin yeniden yazılmasıdır. Bu ve ortak belleğin temeli bu anlatılardır.

NAZİF BOZATLI – Araştırmacı, koleksiyoner ve efemera toplayıcısı

Nazif Bozatlı kimdir, bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

BOZATLI: 1948 yılında Çanakkale'de doğdum. Ankara Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nden 1972 yılında mezun oldum ve Londra'da yüksek lisans yaptım. 1970'den bu yana Kıbrıs'la ilgili tarih, halkbilim ve halk kültürü, önemli

kişiler (her alan ve her kesimden) yerel dil özellikleri, yerel mutfak, adada iz bırakmış çeşitli uygarlıklara ait tarihi eserler gibi konularda arşiv oluşturdum. Deniz Temiz Derneği'nin kurucu üyelerindenim. İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca biliyorum. Profesyonel olarak İngilizce-Türkçe, Türkçe-İngilizce ve Osmanlıca-İngilizce çeviriler yapmaktayım.

Bellek neden önemli?

Bellek, insanların yaşadıkları ya da çeşitli yollardan öğrendikleri bilgileri akıllarında tutabilme becerisidir; çevre hakkında kazanılan deneyim ve bilgilerin depolanmasını ve daha sonra geri çağırılmasını sağlar. Belleğin duraksamadan kullanılması, öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırır. Toplumsal bellek, geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bireyin bağ kurmasını ve varoluş amaçlarını belirlemesini ve en önemlisi, gelecek nesillere aktarmasını sağlar.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kıbrıs, dünya ölçeğinde küçük bir coğrafya ve küçük bir nüfusa sahip olmasına karşın dev yüzölçümlerine ve aşırı kalabalık nüfuslara sahip ülkelerin bile kıskanacakları muhteşem bir tarihsel zenginlik ve bunun doğal sonucu olarak harika eserlere sahiptir. Çoğunu yitirdiğimiz harika eserlerin, ebediyete uğurladığımız çok asil ve çok değerli insan varlığımızın ve geleneklerimizi yansıtan objelerin fotoğraflarını ve onlara ilişkin efemera'yı (pul ve para dışında koleksiyonu ve arşivlemesi yapılabilecek tapu, bilet, adisyon fişi, karne, diploma gibi her türden basılı malzeme) korumak, arşivlemek ve gelecek kuşaklara aktarabilmek için bir şeyler yapmak zorundayız. Girne'deki Milli Arşiv ve Araştırma Merkezi'nde yer alan birikim şimdilerde emekli olmuş olan eski müdür Gökhan Şengör'ün fedakâr çabaları ile bir ölçüde korundu. KKTC Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlığı, ilgili bakanlıklar, sayısı her geçen artmakta olan üniversitelerimiz, okullar, dernekler, spor kulüpleri, şahsi arşivler vb. bir an önce konuya ilişkin yetkinlikle

oluşturulacak bir arşiv ile bu toplumsal kültür değerine sahip birikimi değerlendirebiliriz.

Sizin bu toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmekte?

1970'li yılların başından bu yana bu güzel ülkenin geçmiş kültürel birikimine duyduğum ilgi ve bununla ilgili fotoğraf ve efemera biriktirme gayretim beni yakından tanıyan kişilerce takdirle belirtiliyor ve ben bu iltifata layık olmaya çalışıyorum. Önemli miktarlara ulaşan fotoğraf, belge ve efemera'yı bir araya getirmeye ve tasnif etmeye çalışırken tümüyle kendi gayretimle topladığım malzeme üzerine adımlar yazmadım ve bunu yapanları her zaman ayıpladım. Adamızda ve dünyanın hangi köşesinde olursa olsun benden katkı isteyen araştırmacı ve arşivcilere hiçbir beklenti içinde olmaksızın yardım ettim. Çünkü paylaşılan her şeyin azalacağına ama paylaşılan bilgi ve sevginin her zaman çoğalacağına olan inancımı hiçbir zaman yitirmedim.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Adamızda toplumlararası çatışmalar sonucunda her iki toplumca yitirilen aile albümlerinin sayısının fazlalığı, yitirilen fotoğraflar ve belgeler, fotoğrafların arkasına yer ve tarih bilgileri yazma alışkanlığının bulunmaması vb. durumlar yüzünden büyük bir toplumsal bellek yitirildi. Devlet, arşivcilik konusu ve geleneğini, sözünü ettiğimiz konular açısından pek de önemli görmüyor. Her geçen sayısı artan ve meziyetlerini ortaya koymakta abartı sergileyen üniversitelerimiz ve Kültür Dairemiz de bu konuya gerekli ilgiyi göstermiyor. Sonuçta ben ve çabalarını ve paylaşımlarını her zaman çok büyük bir takdirle her zaman dile getirdiğim, benim gibi az sayıdaki bellek biriktiricisinin arşivleri de zamanla yok olursa gelecek kuşakların nerelere bakıp, neleri öğreneceklerini merak ediyorum.

HALİL DURANAY- Efemera Toplayıcısı, koleksiyoner

Kendi yaşam öykünüze dair neler söylemek istersiniz? Kimdir Halil Duranay?

DURANAY: 2012 yılında İstanbul merkezli kurulan bağımsız bir yayınevi olan Kült'ün kurucularındanım. 2013 yılından beri Kıbrıs'taki üniversitelerde Kültürel Çalışmalar, Semiyoloji, Sosyoloji gibi alanlarda dersler verdim. Son on yıldır antika ve sanat alım satımı ile uğraşıyorum. Bu bağlamda 2018'den beri Lefkoşa'nın en eski kitabevi olan Rüstem Kitabevi'nin renovasyon sürecinde yer almaya başladım ve Rüstem'in kültür ve sanat danışmanlığını yapıyorum.

Bellek neden önemli?

Bellek aslında bir alanın (mekân, toplum, insan) bilinçlidir. Geçmiş ve şimdiye birbirine bağlar ki aslında gelecek de büyük ölçüde bu ilişkiye bağlıdır. Bellek dendiğinde kültürden ekonomiye, politikadan tarihe büyük bir sermayeden bahsediyoruz. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası müzelerin sadece devlet inisiyatifinde olmaması, butik ve kişisel müzelerin artması, tematik müze inşaları bu belleğin korunması için çok özgün sahalara açtı. Öte taraftan koleksiyonerlerin de bellek konusundaki katkısı çok önemlidir. Çünkü koleksiyoner tutkuyla nesnelere toplar, onların varlık serüvenleri ile hemhal olur, nesnelere hikâyeleri ile birlikte koruyup bir sonraki seviyeye çıkartır. Şu an kültür ve sanat danışmanlığını yaptığım Rüstem bu konuda çok önemli bir durak noktası. 1937'de kurulmuş bu kurum. Kurulduğu andan itibaren kitabevi, 50'lerden sonra yayınevi ve daha sonralarında galeri ve kültür merkezi olarak onlarca yıldır aktif bir şekilde varlığını koruyor ve odaklandığı tek bir referans alanı oldu. O da kültür. Kurucumuz Kemal Rüstem'in başlattığı bu kurum şimdi Ali Rüstem'in gayretleri sayesinde üçüncü nesle aktarılmak üzere daha güçleniyor.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

KKTC'de çok özgün koleksiyonerler var. Bellek bu koleksiyonerlerin koleksiyon ve arşivleri sayesinde güçleniyor; ancak müzecilik konusunda katedilmesi gerek çok fazla yol var. Kişisel koleksiyonların ve özel sermayenin bu konuda kendilerini ön plana çıkarması lazım.

Öte yandan belki devlet kişisel koleksiyonlara daha fazla destek olup alan açarak onların koleksiyonlarının butik müzeler halinde kamuya paylaşılmasına olanak verebilir. Nitekim KKTC'de bu kalibrede iyi koleksiyonlara sahip ve koleksiyonlarının mahiyetlerinin entelektüel düzeyde farkında olan antika ve sanat koleksiyonları var. Örneğin şu an kültür ve sanat danışmanlığını yaptığım Rüstem'in geçirdiği 83 yıllık döneme ait birikmiş önemli bir koleksiyonu var: Dahası yüzyılı devirmiş binasının artık kendi başına dahi bir müze değeri var. Rüstem'de birkaç yıldır tüm bu mirası kamuya açacak butik bir müze projesi ile uğraşıyoruz ve elimizdeki Kıbrıs'ın farklı idare dönemlerine ait resmi yayın ve dokümanlardan oluşan koleksiyonu tasnifliyoruz ki bir arşive dönüşüp araştırmacıların hizmetine açılabilir. Aile tarafından korunmuş ve şimdi toplumla paylaşılmaya başlanan Kıbrıslı resamlara ait tablo koleksiyonumuz (İsmet Vehit Güney'den Aylin Örek'e uzanan eserler), nadir kitaplarımız ve kayıtlı özel arkeoloji koleksiyonumuz üzerine her gün yeni ve nitelikli parçalar dâhil etmeye gayret ediyoruz. Koleksiyonumuzu ise projesi tamamlanmak üzere olan müzemiz ve kamunun kullanımına açık olacak belge arşivimizde toplumla paylaşacağız.

Bellek dediğimiz olgunun devamlılığını sağlayalım. Bunun dışında bu bellek ve miras alanı çok sayıda kültür değerine de ev sahipliği yaptı. Picasso, Rodin, Cousteau, Chagall, Gooor, Metzger, Dino gibi değerli sanatçıların orijinal eserlerini Hidden Treasures in Cyprus sergisi içinde 5 hafta boyunca misafir ettik. Kuşbakışı Cobra sergisi dâhilinde bir adet Corneille Guillaume Beverloo'ya beklilik ettik. Müzayedeler ve sergiler aracılığı ile İsmet Vehit Güney, Sümer Ere ve Günay Güzelgün gibi kıymetli Kıbrıslı sanatçıların eserleri bir süre de olsa burada insanlarla buluştu. Bauhaus tasarım mobilyalarından, Kıbrıs etnografik eserlerine uzanan binlerce parça ve eser bu bellek alanı içinde sergilenip insanların ilgisine sunuldu. Tabii ki bu zor ve ekonomik olarak masraflı bir süreç dolayısı ile çözüm ortakları ve destekçiler olmadan bunların sadece öz sermaye ile gerçekleşmesi çok da mümkün olmuyor ve şüphesiz toplumun bu konudaki desteği çok önemli.

Sizin bu toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmekte?

Ben kişisel olarak koleksiyonerliğe lise döneminde İstanbul'da

sahafardan eski kitaplar toplayarak başladım. Aynı yıllar müzikle de uğraştığım için geniş ve hatırı sayılır bir metal müzik kaset ve CD koleksiyonum vardı ve bir de asla atmadığım 80'lere ait action figürlerim. Üniversite için Kıbrıs'a geldiğimde ise koleksiyonerlik sadece kitap üzerinden devam etti. Arada bir buldukça güzel efemera ve madalya da alıp istifliyordum. Sonra eşimin elindeki büyük plak koleksiyonu ile benim elimdekiler bir araya geldi, Türkiye'den oyuncak ve diğer değerli parçalarını taşıyıp hepsine nihai bir adres bulmuş oldum. Sonrası ise malum hikâye. Her şey kontrolden çıktı. Bit pazarları, antika fuarları, antikaclar, internet satış siteleri ve çok daha geniş bir sahaya yayıldı ilgi alanım. 2015'te eşim ve bir arkadaşımızla birlikte Hippo diye bir vintage dükkanı açtık. Sonra o dükkan Bandabulya'ya taşındı ve Fantastic World of Dr. Hippo diye bir koleksiyon ve müzayede evine dönüştü. 2018'te Rüstem'e geçince antika simsarlığını bu kurum adına devam ettirdim ve Hippo'daki müzayedeleri buraya taşıyıp daha geniş bir alan açtık. Tüm bu serüvende toplama safhasından rafine bir koleksiyon aşamasına geçmeye başladım. Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele ile ilgili ilan, afiş, efemera, madalya, propaganda malzemeleri bir ilgi sahası, sonra 19. yy. papier mache reklam heykelleri, balmumu fonograf silindirleri, Viktorya Dönemi'nden 1920'lere oyuncaklar, 80'ler action figürler, yüzyıl başı kabin fotoğrafları, gravürler, modern sanat eserleri, 19.yy yağlıboya portreler ilgi duyduğum ve toplamaya devam ettiğim koleksiyon sahaları.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Her şeyi devletten beklemek çok mantıklı değil; ancak devlet özel sektöre sanat alımı ve koleksiyon oluşturma açısından daha fazla kolaylık sağlayabilir (vergi indirimleri ve teşvikler gibi). Öte yandan devletin ilgili birimlerinde çok fazla eser olduğunu biliyoruz. Bu eserlerin depolarda bekletilmesi yerine daha fazla müze girişimi ile kamuya açılıp sergilenmesi gerek.

Prof. Dr. ULVİ KESER – Araştırmacı yazar-koleksiyoner

Bellek neden önemli?

KESER: Bellek hatıralar bütünüdür aslında, çağrışımdır, geçmişle gelecek arasında köprüdür. Bu bazen bilgiyle olur, bazen eğitimle olur, bizim gibi koleksiyonerler ya da toplayıcılar içinse koleksiyonlarına kattıkları ya da arşivlerine ekledikleri şeylerle ortaya çıkar. Toplumsal bellek ise apayrı bir öneme sahiptir ve halk katmanlarını ulus yapar, millet yapar, ülkü ve tarih birliğini ortaya çıkarır.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek toplayıcılığı ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Muazzam bir coğrafyada yaşıyoruz. Kıbrıs adası kimine göre lanetli adası, kimine göre Pandora'nın Kutusu adeta. Bu kadar müthiş bir kültürel altyapıya sahip muhtemelen çok az ülke ya da coğrafya vardır. Antik yerlatı kentlilerinden çeşitli uygarlıklara, İngilizlerden Lüzinyanlara, Levantenlerden Yahudi ve Ermeni kültürüne, şüphesiz 307 yıl boyunca Osmanlı kültürüne ve hemen ardından Türk kültürünün o eşsiz örneklerine bu kadar küçük bir adada rastlamak mümkün. Sadece Lefkoşa Suriçi'nde atılacak bir

tur bile bunu ortaya koyacaktır. "Çan, hazan, ezan" üçlemesini dünyada görebileceğiniz kaç yer var ki? Biraz Hatay, biraz Kudüs ve hemen ardından Şht. Salahi Şevket Sokağı. Bir tarafta çan sesleri yankılanırken Arap Ahmet Camii'nden ezanın sesi gök kubbeye yükselir. İnanılmaz bir uyum, güzellik ve zenginlik ülkemiz adına. Adada yaşayan farklı kültürel toplulukların yaşayışları, kendilerine has kültürel zenginlikleri, mimari özellikleri, yaşayışları, kendilerine has gelenek ve görenekleri de cabası. Her köşebaşında bambaşka bir sürprizle karşılaşmak mümkün bu adada. Aslolsansa başta devletin kurum ve kuruluşları, ardından üniversiteler ve büyük şirketler vasıtasıyla taşınabilir/taşınamaz zenginliklerin tespit edilmesi, restorasyonu, korunması ve geleceğe yönelik saklanması gerçekleşmesidir. Bu aşamada son adımsa dünya kültürel mirası çerçevesinde bunların sergilenmesi ekonomik değere de dönüştürülmesidir. Bu noktada herkese büyük görev ve sorumluluk düşmektedir.

Sizin bu toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmekte?

6 yaşımdan beridir topluyorum birşeyler. 1960'lı yıllarda Anamur'da yaşarken Bayrak Radyosu'na paralel olarak kurulan Kıbrıs'ın Sesi Radyosu personeli ve aile dostlarımız olan merhum Hüseyin Hes, Teği Münir, Hasan Fehmi, Saffet Soykal başta olmak üzere hemen herkes İngiltere ya da Kıbrıs'tan gelen mektupların pullarını kesip verirdi. 50 yılı aşan bir zaman diliminde başlayan bu serüven şimdi uluslararası yarışmalarda ve sergilerde sadece kendisiyle yarışan "Büyük Altın Madalya" sahibi muazzam bir "Kıbrıs Türk Posta Tarihi Koleksiyonu'na" dönüştü. 60'lı yılların Kızılay mektuplarından esir yazışmalarına, Erenköy'den Kokkina damgalarına müthiş bir koleksiyon oldu. Ayrıca "Selanik'ten Dolmabahçe'ye Mustafa Kemal Atatürk 1881-1938", "Posta Faaliyetlerinde Rum Propagandası", "Osmanlı'dan Günümüze

Sansür Uygulamaları" gibi koleksiyonlar yanında yüzlerce farklı kişi ve okula ait diplomalardan oluşan bir koleksiyon, hemen tamamı Kıbrıs'la ilgili olmak üzere siyah-beyaz fotoğraflar, belgeler, karneler, biletler, mektuplar, faturalar, yazışmalar da koleksiyonumda yer alıyor. Dijital arşivim de dahil olmak üzere binlerce belge ve fotoğraftan oluşan bir Kıbrıs arşivini de buna eklemek gerekir. Şüphesiz bilim egoizmi kaldırmaz. Dolayısıyla Kıbrıs konusunda araştırma yapan ve herhangi bir şeye ihtiyacı olan herkes kapım sonuna kadar açık. Bir Kıbrıs aşığı ve Kıbrıs sevdalısı olarak Kıbrıs konusunda yapılacak her türlü faaliyete her türlü desteği veriririm.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendirirsiniz?

Bu konuda karnemizin maalesef pek de olumlu notlarla dolu olduğunu söylemek mümkün değil. Biz hala kültürel belleğimizi oluşturan dünle ilgili efemerayı ve önemini gerçek anlamda kavrayamadık. Bu sadece devlet için değil, kişiler, aileler, kurum ve kuruluşlar için de geçerlidir. Örneğin Çetinkaya ya da Yenicami spor kulüplerimizde her yıl takımın kullandığı formalar, spor malzemeleri, çeşitli yazışma örnekleri, önemli şahsiyetlerin özel eşyaları, imzalı kitaplar, devlet kurumlarında değişen ya da

yenilenen ekipmanın saklanması, korunması ya da sergilenmesi istisnai durumlar haricinde pek yoktur. Polis Genel Müdürlüğü bu konuda bir adım attı; ancak devamı gelmedi. Bu kadar zengin bir tarihe, böylesine yoğun bir kültürel altyapıya ve 1955-1974 sürecinde yaşananlar göz önüne alınacak olursa ülkede çok farklı şehir, folklor, mücadele ve etnoğrafya müzelerinin açılması gerekirdi. Örneğin hala bir posta müzemiz, şehircilik müzemiz, taşıt müzemiz, bütün ülkeyi kapsayacak bir etnoğrafya müzemiz yok.

EJDAN SADRAZAM – Milli Arşiv Müdürü

Kendinizi tanıtabilir misiniz?

SADRAZAM: 24 Mart 1969'da Lefkoşa'da doğdum. 1985'te Lefkoşa Türk Lisesi'ni bitirdim. 1990 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden uluslararası ilişkiler alanında mezun oldum. 1995'te aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak uluslararası ilişkiler alanında yüksek lisansımı tamamladım. 2002'de aynı kurumda "dini şövalye düzenlerinin oluşumu" konusundaki tezime doktoramı verdim. Cumhuriyet Meclisi'nde İdari İşler Amirliği yaptım ve 2019'da Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi Müdürlüğüne atandım.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek oluşturulmasına yönelik, toplayıcılık ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

"Fransız filozof Gille Deleuze'nin toplum bilimleri için kullandığı, maddesel dünya içerisinde enerjinin dağılımını ve tavrını anlatan bir kavram vardır: Entropi. Madde enerji yükü ile devinirken, şekil kazanır veya kaybeder. Termodinamiğin bu ikinci yasasına göre düzenden düzensizliğe doğru bir geçiş vardır. Hiçbir şey aynı kalmaz. Yaşlanır, çürür veya bozulur... Çünkü madde, her zaman en az enerji hali ile var olmak ister. Buna bir örnek verelim. Bir tuğla hazırlamak için toprağı şekillendirmek ve sonra da pişirmek gereklidir. Diğer bir deyişle toprağı enerji ve emek vermek gereklidir. Böylece sağlam, bütünsel bir şekil ortaya çıkar. Biz tuğladan evlerimizi yaparız. Bu ilk hal zamanla dağılma, bozulma

ve başlangıç haline, yani toprağı dönüşmeye başlar. İşte entropi budur. Örneğin insanın avcılık-atıcılık dönemlerinden kalma bir kod, yatay cisimleri daha büyük görmesidir. Hepimizin deneyimlediği gibi, ay veya güneş doğuş veya batışında gözümüze daha büyük görünür. Bunun nedeni kuşkusuz güneşin veya ayın büyüüp küçülmesi değildir. Tehlike veya avımız ile yatay olarak karşılaştığımız için görme duyumuzun ona göre evrimleşmesidir. Bu çabada ikinci önemli kaynak gelenek ve göreneklerimizdir. Neyin nasıl yapılacağı bilgisi, bir önceki kuşak tarafından bize sözlü ve yaparak- görey (görerek eylemek) öğretilir. İnsanın ateşi kullanmayı öğrenmesi milyonlarca, tekerleği, yelkeni kullanmayı öğrenmesi on binlerce, bakırı ve demiri kullanmayı öğrenmesi ise binlerce yıl sürmüştür. Gelenek ve göreneklerimiz olmazsa bu önemli keşifleri korumamız ve gelecek kuşaklara aktarmamız mümkün olmazdı.

Bu çabada üçüncü önemli kaynak ise yazı ile başlayan ve geçmişi bugüne ulaştıran, bugünü de yarına bağlayan tarihtir. Tarihin iki ayrı yüzünün olduğunu söyleyebiliriz. Birinci olarak tarih, genellikle akademik düzeyde yapılan araştırmalarla üretilen ve gerektiğinde eleştirilen ve değiştirilen bir bilim dalıdır. İkinci olarak toplumun geçmişiyle ilgili bilgi ve birikimlerinden oluşan bir tarih vardır. Geçmişte yaşadıklarımızı, gördüklerimizi veya öğrendiklerimizi hafızamızda kaldığı kadarıyla ve şekliyle hatırlarız ve aklımızda canlandırırız. Bunlar geçmiş her zaman kesin doğru olarak yansıtmaz. Psikolojik sebeplerle olayları veya bilgileri olduğundan daha farklı veya eksik olarak hatırlayabiliriz. Toplumların da hafızaları vardır. Toplumları ilgilendiren geçmişteki önemli olaylar, olgular, tarihi kişiliklerle ilgili, toplumda ortak olarak paylaşılan bir bilgi ve düşünce birikimi, başka bir deyişle geçmişin ortak bir anısı mevcuttur. Ve tıpkı insanınki gibi toplumsal bilincin de sorunları vardır. Toplumsal bilinç nesilden nesile aktarılır, dolayısıyla geçmişten aktarılan bilgilerden oluşur. Ancak, bu bilgiler daha sonraki dönemlerin şartlarından etkilenir. Bir kısmı unutulur, yeni şeyler eklenir veya bazı unsurlar daha fazla ön plana çıkarılır. Dolayısıyla her nesil kendi toplumsal bilincini tekrardan oluşturur. Onu daha sonraki nesillere aktarırken de bazı şeyler değişmiş olur. Böylelikle toplumsal bilinç nesilden nesile geçerken bir takım değişikliklere uğrar, zaman içinde evrilir.

Gemikonağı'ndaki Cengiz Topel Anıtı 2019'da yeniden düzenlenmiştir ve Erenköy çatışmaları ile özdeşleşmiştir. Yani savaştan çok sonraları inşa edilen bu anıt bizim o savaş ve dönem hakkındaki toplumsal bilgi ve algılamamızı ifade eder. Oysa 1964'de olayları yaşayanlar ile 2020'de olayları yaşayanlardan veya kitaplardan öğrenenlerin Erenköy çatışmaları hakkındaki düşünceleri aynı olmayabilir. Tarih yazımında bilgilerin doğruluğunu güvence altına almayı hedefleyen bir takım kural ve standartlar vardır, ortaya çıkan bilgiler de kuşkusuz akademik kontrol ve eleştiriye tabidir. Ancak, toplumsal bilincin tek kaynağı

tarih yazımı değildir. Toplumsal bilincin oluşumunda böyle bir bilimsel ve metodolojik süzgeç söz konusu değildir. Pek çok toplumsal faktör toplumsal bilincin oluşumunu etkiler. Sinema veya roman gibi tarihçilerin süzgecinden tam olarak geçmeyen kültürel ve sanatsal faktörler de toplumsal bilincin oluşmasında önemli rol oynayabilir. Yerel yönetimler verdikleri cadde-sokak isimleri ile toplumsal bilincin taşıyıcıları haline gelebilirler. Bilginin yayılması açısından da tarihçilerin kitapları kadar, hatta belki daha fazla gazete, televizyon, sosyal medya, internet gibi iletişim araçları etkilidir. Tarihi olayların değerlendirilmesinde bir bilim olarak tarih ile toplumsal bilinçte oluşan tarih anlayışı arasında bazı önemli farklılıklar mevcuttur. Yine 1974 Savaşını örnek verirsek; toplumsal bilinçte en fazla yer alan olaylardan birisi dağın tepesine tırmanan tank efsanesidir. Hâlbuki tarih yazımı açısından bu olay bir ayrıntıdır. Bugün tank incelendiğinde tankın dağın tepesinde değil, bir yolda giderken paleti atıp hareketsiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Toplumsal bilincin etkisi ile insanlar genellikle sahip oldukları tarihi bilgilerinin tamamen doğru olduğunu düşünür. Toplumda genel kabul görmüş bilgi ve anlayışlara ters gelen bazı bilgiler, doğru bile olsa toplumsal bilince pek yansımaz. Aykırı düşünce ve bilgiler ortak hafızada çok fazla yer bulamazlar. Toplumsal bilinçte toplumu birleştirici noktalar çok daha fazla ön plana çıkarılır. Toplumdaki farklı grupların algılamalarında bazı farklılıklar olsa bile, herkes kendi versiyonun doğru olduğundan emindir. Dolayısıyla ortak hafızanın grup içinde de birleştirici rolü vardır. Toplumsal bilinç, toplumun kendini aynada nasıl gördüğü ile ilişkilidir. Tarihin çok eski dönemlerinden beri toplumsal bilinç ile politik yapılar arasında sıkı bir ilişki vardır. Devlet ve diğer politik yapıların ortaya çıkmasına paralel olarak iktidar sahiplerinin kendine şanlı bir geçmiş inşa etme eğiliminin de doğduğunu görüyoruz. Bu amaçla, günümüzde de sürdürülen üç tür yöntemi kullanmaktan geri kalmamışlardır. Bunlar; 1. Çarpıtma 2. Yalanı İkame Etme 3. Yok Sayma-Suskunluktur.

Eski Çağ uygarlıklarında gerek yazılı tarih tutma ve arşivcilik, gerekse anıt inşa etmenin bazı politik amaçları vardı. Merkezi krallıklar tarafından yapılan uygulamalarda temel hedeflerden birisi, kralın ve adaletini döneminin insanlarına ve sonraki nesillere göstermesiydi. Böylelikle devlet iktidarının meşruiyetinin oluşturulması, korunması ve böylece iktidarın güçlendirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması amaçlanıyordu. Roma Devletinde Senato'nun, halk tarafından sevilmeyen imparatorların ölümlerinden sonra hatıralarının yok edilmesini ve böylelikle unutulmaya mahkûm olmalarını amaçlayan “damnatio memoriae hafızaya lanet” denilen bir uygulaması vardı. Buna maruz kalan imparatorların heykelleri yıkılır, adları arşiv dokümanlarından ve anıtların kitabelerinden silinir, varsa yazdıkları kitaplar ve mektuplar yok edilirdi. Böylece ilgili kişinin toplumsal bilinçten tamamen silinmesi amaçlanırdı. Örneğin Roma'yı yaktığı söylenen (ama bugünkü tarihçilerce pek öyle kabul edilmeyen) İmparator Neron'un görevden alınması ve intiharı sonrasında Senato böyle bir karar almıştı. Özetle kurmuş olduğumuz uygarlığı sürekliliği bir yandan geçmişimizi ve kim olduğumuzu doğru bir şekilde anımsamayı, diğer yandan da bilgilerin saklanması, güvenliği ve gerektiği yer ve zamanda kullanıma sokulabilmesi ulus, özgürlük, demokrasi ve adalet gibi kavramları dikkate alan sorumluluk bilinci ile hareket etmemizi gerektirmektedir. Toplumsal bilincin korunması ve sürekliliğinde yeni teknolojiler bizlere yardımcı olsa bile esas olanın insan unsuru olduğunu da hiçbir zaman akıldan çıkartmamak gerekir. Devlet ve ulusal arşivleri görevleri ise toplumsal bilincin sistematik ve bilimsel temellere dayalı korunması ve aktarılmasıdır. Bu bağlamda dört temel işleve sahiptir. Derleme ve Toplama, Koruma Altına Alma, Tasnif ve Sınıflandırma, İlgili Kişi ve Kurumların Hizmetine Sunma. 1971 yılında kurulan ve bünyesinden 1571'den günümüze kadar Türkçe (Çağdaş-Osmanlıca), Yunanca ve İngilizce arşivlik malzeme barındıran KKTC Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'ne tarihsel ve kültürel mirasımızın korunması ve araştırılması için 15/1990 Sayılı Milli Arşiv Ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev Ve Çalışma Esasları) Yasası ile önemli görevler verilmiştir.

Derleme ve toplama konusunda ülkemizde ciddi yasal çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Devlet arşivi yanında üretim biçimleri ile yazılım ve donanım ortamları ne şekilde olursa olsun geleceğe, tarihi, siyasi, sosyal, kültürel, hukuki, idari, askeri, iktisadi, dini, ilmi, edebi, estetik, biyografik, teknik ve benzeri herhangi bir değer olarak intikal etmesi gereken yazılmış, çizilmiş, resmedilmiş, görüntülü, sesli veya elektronik ortamlarda üretilmiş belgeyi nasıl toplanacağına ilişkin kural ve esaslarda bir takım eksiklikler kendini hissettirmektedir. 2012 yılında tamamlanan ve dünya standartlarında hizmet vermeye elverişli yeni binamızda arşivlik malzeme zamanın yok edici etkilerine karşı azami ölçüde fiziki koruma sağlamaktadır. Yine de fiziki korumanın geliştirilmesi için

sterilizasyon, yenileme ve rekonstrüksiyon gibi bir takım ek gelişmelere gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca arşivlik malzemenin fiziki yıpranmasını asgariye indirmenin yollarının başında sayısallaştırma gelmektedir. Korumak için sayısallaştırmanın geliştirilmesi esastır. Dairemiz bünyesinde tasnif ve sınıflandırma faaliyetleri uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Dairemizin elindeki malzemeyi istenilen zamanda araştırmacıların hizmetine sunabilmesi içinse bilişim teknolojilerinden yararlanılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda hedefimiz yeni araştırmacı salonu ile birlikte sayısallaştırılmış arşivlik malzememizi hazırlayacağımız çağdaş bir portal aracılığı ile kolayca ulaşılabilesini sağlamaktır. Ayrıca Dairemiz bünyesinde oluşturulacak Kıbrıs Araştırmaları Merkezi sayesinde arşivlik malzemenin araştırılması kolaylaştırmak ve toplumsal belleğimizi canlı tutmak için çalışmalarımız devam edecektir. Özetle geçmişi olmayan toplumların geleceği de olamaz. Binlerce yıl gerilere giden köklü tarihimizi korumak ve o tarihle yaşamak geleceğe güvenle bakmamızın teminatı olacaktır. Bu bilinçle KKTC Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi'ne toplumsal beklentileri karşılamak amacıyla çağdaş teknolojiler geliştirmeleri yakından takip ederek çalışmalarını sürdürmektedir.

NURİ ÜNÜÇÖK – Kültür Dairesi Güzel Sanatlar Şube Amiri

Kendi yaşam öykünüze dair neler söylemek istersiniz?

ÜNÜÇÖK: Müzik öğretmeni olarak mezun olduktan sonra askerlik görevi öncesi ve sonrasında kısa bir süre müzik öğretmeni olarak çalıştım. 1992 yılının Ağustos ayından itibaren ise Kültür Dairesi'nde görev yapmaktayım. Bu sürede dairenin görevleri arasında bulunan birçok kültürel - sanatsal alan ve konuda faaliyetler yürüttüm. Halen aynı dairede Güzel Sanatlar Şb. Amiri olarak çalışmaktayım.

Bellek neden önemli?

Bellek kısaca “yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin” olarak açıklanabilir. Bu açıklamadan da çok rahatlıkla anlaşılacağı gibi, geçmişte yaşanan tüm olumlu ve olumsuz öğreti /tecrübe ve deneyimlerin günümüze ve yaşam döngüsünün gerçeği olan geleceğe aktarılmasında bir bellek oluşturulması, hem bireysel hem de toplumsal olarak olmazsa olmaz bir gerçeklik ve gerekliliktir.

Kıbrıs ve KKTC bağlamında bellek oluşturulmasına yönelik, toplayıcılık ve toplumsal hafızayı oluşturan kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kuşkusuz kültürel ve sanatsal alandaki toplayıcılık ve buna bağlı

olarak bir bellek oluşturulması konusu çok geniş bir yelpazeyi kaplamaktadır. Bu nedenle sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesi için bu alanı oluşturan pek çok konu ve unsurun ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak; çalıştığım kurumun görev ve faaliyetleri ile ona bağlı olarak bu alanda edindiğim deneyimler ışığında, plastik sanatlar alanında bugüne kadar yapılan eser alımı (edinilmesi) ve toplayıcılığı hakkındaki bilgilerimi kısaca aktarabilirim; ancak öncelikle sanatsal eserlerin toplanmasıyla bir koleksiyon ve dolayısıyla bir bellek oluşturulmasının çok önem arz eden ve titizlikle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunun bilincinde olunması ve bu bilinçle hareket edilmesi gerektiğini vurgulamak isterim. Yaşadığımız coğrafyanın birçok kültüre ev sahipliği yaptığını, bu nedenle zengin bir geçmişle kültüre sahip olduğumuzu; ancak çok genç bir sanatsal geçmiş ve mirasa sahip olduğumuzu söylemek de yanlış olmaz sanırım. Bunu söylerken sanatsal alanda yapılan çalışmaların ve bu alandaki gelişmelerin de devam ettiğini belirtmemiz gerekir; ancak burada da dikkat edilmesi gereken en önemli konu, entelektüel düşüncüyü temel alan gerçek sanatla, derinliği olmayan ve sorgulamayan, yüzeysel bir bakış açısıyla belirli amaçlar doğrultusunda yapılan üretimlerin ayrımının yapılmasının gerektiğidir. Tam da bu noktada “Kitsch Art” (Kıç Sanat) anlayışının bellek oluşturulmasında dikkat edilmesi gereken diğer bir önemli unsur olduğunu söylememiz gerekir.

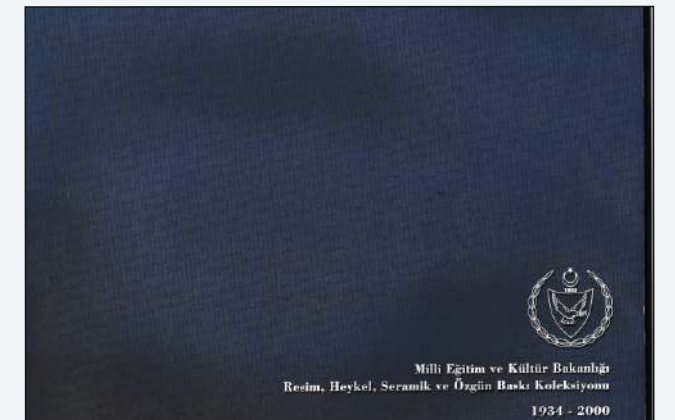
Sizin toplayıcılığınız ne zamandan beri devam etmektedir? Toplayıcılıkta nelere dikkat edilmesi gerekmektedir.

Kişisel olarak bu konuda herhangi bir toplayıcılık girişimim olmamakla birlikte çalıştığım kurum olan ve bu alanda önemli bir yere sahip olan Kültür Dairesi'nin bellek oluşturulması konusundaki çalışmalarını hakkında bilgi verebilirim. Kültür Dairesi tarafından edinilen (toplanan) ve halen Dairenin koleksiyonunda bulunan eserler (resim, heykel, seramik, fotoğraf) yarışmalarda ödül almış ve şartname gereği daireye kalmış eserler, sanatçılar tarafından Daireye bağışlanan veya hediye edilen eserler ve büyük çoğunluğu da Daire tarafından satın alınan eserlerden edinilmiştir. Bu eserler, çok azı hariç, yoğun olarak 1974 sonrasında koleksiyona katılmıştır. Toplayıcılık ve bellek oluşturma amacıyla edinilecek eserler, konusunda uzman kişilerin veya oluşturulacak komisyonların yapacağı değerlendirmelerle, bir plan ve program çerçevesinde, bilinçli seçimler yapılarak belirlenmelidir. Bu düşünce ve bilinçle kaliteli üretim yapan ve geleceğe dönük toplumsal bellek ve hafızanın oluşmasına katkıda bulunacak sanatçı ve onların üretimlerinin (eserlerinin) toplanması gerekmektedir. Bu ciddi bir iş ve uzmanlık gerektiren bir alandır. Hal böyle iken ve asgari şartlar yukarıda çok genel olarak belirtilmişken bizdeki durumu gözden geçirip yeni bir

anlayış oluşturulmasına ihtiyaç olduğu apaçık ortadadır. Kısaca belirtmek gerekirse belirtilen konudaki toplayıcılık rastgele yapılacak bir iş değil gerçekten uzmanlık gerektiren ve bir anlayış ve program çerçevesinde uzmanların öneri, görüş ve saptamaları doğrultusunda yapılmalıdır.

Siz devletin bellek toplayıcılığı konusundaki girişimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu soruya bugüne kadar genellikle uygulanan yöntemler ve yapılması gerekenler diye iki ayrı başlık altında yanıt vereceğim. Tabii bunu yaparken kendi kurumum olan Kültür Dairesi'nin koleksiyonunda bulunan eserlerin edinilmesi ile ilgili bilgilerimi aktaracağım. Daha önce de ifade ettiğim gibi Kültür Dairesi'nin misyonu gereği koleksiyonunda bulunan eserlerin önemli bir kısmı şartname gereği yarışmalardan edinilen eserlerdir. Bunların seçilen eserler olması nedeniyle sanatsal bir değere sahip olduğu ve esas amaç olan bellek oluşturulmasına genel olarak olumlu katkı yapan eserler olduğunu söyleyebiliriz; ancak diğer; bağış (hediye) veya satın alma yöntemiyle edinilen eserlerin, sanatsal açıdan bir değer taşıyıp taşımadığı tartışmalıdır. Bunun en büyük nedeni özellikle kurumların satın aldığı eserlerin genellikle kurum yöneticilerinin tercihleri sonucu edinilen eserler olmasıdır. Tüm kurumlarda olduğu gibi bizim kurumumuzda da sık sık değişen yöneticilerin tercihlerine göre de uygulamalarda değişiklikler yaşanmaktadır. Tabii ki bu konuda titizlik gösteren ve ona göre alım yapılmasını sağlayan yöneticiler olduğu gibi hiçbir değerlendirme ve kritere uymadan ve herhangi bir uzmanlık görüşü alınmadan alım yapan yöneticilerin de icraat yaptığı dönemler yaşanmıştır. Hatta bazı yöneticiler alım yapma konusunda titizlik gösterip koleksiyonu olumlu yönde geliştirip çoğaltmaya çalışırken, bir diğer yöneticinin kendi döneminde zaten yetersiz olan ödeneği başka kalemlere aktararak farklı alanlara harcadığı da görülmüştür. Diğer kurumlardaki uygulamaların da buna benzer olduğunu ve görev alanları olmadığı için uygulamalarının daha da vahim olduğunu söyleyebilirim. Buna bir de siyasi yakınlık veya ahablık ilişkileri eklendiğinde durum bazen çok daha adaletsiz ve amaç dışı

harcamalar olarak ortaya çıkmaktadır. Bütün bu olumsuz durumları ortadan kaldırmak ve geleceğe yönelik bu konuda iyi bir bellek oluşturmak için iyi bir bütçe ve iyi bir planlama ile siyasi kaygılardan uzak uzmanların yer alacağı değerlendirme komisyonları oluşturularak onların görüşleri doğrultusunda belirli periyodlarla sanatsal değeri olan eserlerin koleksiyonlara katılması gerekmektedir. En büyük koleksiyoner olan devlet kurumlarının bunu gecikmeden gündemlerine alıp uygulamaya geçirmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde zaten kısıtlı olan bütçeden harcanacak meblağlar tam anlamıyla esas amaca hizmet etmeyecektir.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mıdır?

Belirtilen olumsuzluklara rağmen biraz çaba, plan, öngörü ve adil uygulamalarla daha güzel ve kaliteli işler yapılabileceğini, bunun da toplumsal belleğimizi ileri taşımada etkili olacağını belirtmek isterim. Ayrıca sahip olunan sanatsal eserlerin korunması ve gelecek nesillere en iyi şekilde aktarılabilmesi için bu konuda

ATEŞİN: Ailemin son ferdi, yani 'tekne kazıntısı' olarak Lefkoşa'da 1961'de dünyaya geldim. Bende yoğunlaşan sevgi, yaşam felsefemin temel bakışı olmuştur diyebilirim. Geçimini yapıcılık, mozaik dökümcülüğü yaparak sağlayan babam Mehmet Hüseyin, nam-ı diğer Karabela ile terzilikle iştigal eden annem Fatma Hanım'dan geçer belki de sanatçı genleri. Belki de toplayıcılık onları izlemekle başlar. Konuşmadan önce çizmeyi öğrenirken babamın cam parçalarını mozaik içerisine katarak elde ettiği çalışmalara ve annemin kumaşlarla becerikli hallerine şahit olarak büyüdüm. Metotlu terzi denirdi anneme.

Bellek nedir ve neden önemlidir?

Hafıza (bellek) bir insanın yaşadığı ya da çeşitli yollar getiren bir tutku ve bu işe merak salan kişiyi öğrendiği bilgileri akılda

Mürşüde İcmeli - Mustafa Öztunç

yeterli bütçe ayrılarak bilimsel yaklaşım ve koşullara göre bu eserlerin korunup saklanması gerektiğini de belirtmek isterim.

Kimisi için terapi görevi görüyor, kimisininse içindeki çocuğu yaşıyor, kimi ise yatırım amaçlı yapıyor. Kimisi "Ölse de satmam." diyor. Koleksiyonculuk beraberinde disiplin, araştırma alışkanlığı ve yeni hayat biçimlerini de beraberinde getiren bir tutku. Bu işe merak salan kişiyi hem sosyal hem de kişisel anlamda çokça değiştiriyor. Bu uğraşın hayatı ve ilişkileri nasıl şekillendirdiğini anlamaya çalıştık. Son olarak da bizi bu müzeye ve derginin konseptine sürükleyen BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi Küratörü Ayhatun Ateş'in'in toplayıcı macerasına değinmek istedik.

AYHATUN ATEŞİN – Sanatçı, Küratör

Kendi yaşam öykünüze dair neler söylemek istersiniz?

tutabilme becerisidir. Hafıza çevre hakkında kazandığımız tecrübe ve bilgilerin depolanmasını ve daha sonra geri çağırılmasını sağlar. Hafızada depolanan bu bilgilerin ve tecrübelerin geri çağırılmasında yaşanan güçlükler de unutkanlık olarak tanımlanabilir. Toplumsal belleği de koruyamazsak, kayıt altına almayı başaramazsak, tıpkı unutkanlık gibi unutulurlar. Yok olmaya mahkumdurlar. İnsan her şeyi belleğinde tutamaz.

Kültürel mirasımız hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Önceki nesillerden bize aktarılan kültürel mirasa hepimizin yararı için sahip çıkmalıyız. İçinde bulunduğumuz küreselleşme sürecinde bu miras, kültürel çeşitliğimizi hatırlamamıza yardımcı olan ve farklı kültürler arasındaki saygı ve diyalogu geliştiren çok önemli bir unsurdur. Önce sözcüklerin anlamına bakalım. Miras bir

mülktür, önceki nesillerden bize geçen bir varlıktır. "Kültürel miras" dediğimizde para veya mülk değil kültür değerler ve geleneklerden bahsediyoruz.

Koleksiyon ve antika merakınız nasıl başladı?

Yaklaşık elli senedir koleksiyonerlik yaparım. Koleksiyoner olmaya ben karar vermedim, organik bir şekilde gelişti. Önce kartpostallar toplamakla başladım. Ablamın nikâhı sebebiyle Ankara ziyaretinde ilk kartpostalımı abim hediye etmişti. Abimin üzeri açık, spor klasik arabasıyla başlayan yolculukta her molada alınmış kartpostallar Anadolu'da ve gittiğim ülkelerle ilgili fotokart, kartpostallar toplamakla devam etti. Resimlerin ve görselliğin önemli olduğunu düşünüyorum. Yaşanan o anı unutmuyorsunuz bu sayede. Sonra kâğıt mendiller, anahtarlıklar, küçük içki şişeleri para, pul derken baykuş, kitap, plaklarla devam etti ve sanat eserleri hedefine ulaştı. Önce amatörce topluyordum. Hiçbir bilgi sahibi değildim, sadece biriktirmek olarak görüyordum. Zamanla daha sistematik bir hale geldi, daha bilinçli ilerlendi. Sanat galerileri, sanatçı stüdyoları geziyordum. Depolama ve saklamak yerine duvarlarda sergilemeyi tercih etmekteyim. Bu da başlı başına bir sorumluluk aslında. Kendimi bu açıdan şanslı hissettiğimi söyleyebilirim. Çok değerli bir koleksiyon iki taneme bırakmış olacağım. Mesela her sene sanat fuarlarına katılıp koleksiyonumu geliştiriyordum. Sonraları sanatçı dostlarla çalışmalarımızı değiş tokuş yaparak çoğaltmayı sürdürdüm. Koleksiyonculuğun çok tutku dolu bir şey olduğunu kolaylıkla söyleyebilirim.

Koleksiyonculuk sizce tam anlamıyla nedir?

Koleksiyonculuk benim için son derece kişisel, ömür boyu süren insanı olgunlaştıran ve besleyen güzel bir hastalık. Bir tutku, misyon, miras ya da sadece sanatçıları desteklemek uğruna bir eylem belki de. Her kişisel ya da kurumsal koleksiyonun farklı hikâyeleri ve gelişim süreçleri vardır. Kişisel manada koleksiyonerliğin ilk aşaması genellikle merak kıvılcımları ile başlar. Bir dostunuzun evinin salonundaki bir tablo, ofis masasının üzerindeki bir gümüş hokka takımı, gittiğiniz bir sergi ya da müzede gördüğünüz bir heykel tarihi bir filmde başrol oyuncusunun elindeki bir kılıç, sizdeki bu merakı harekete

geçirmek için yeterlidir. Koleksiyonerlik bulaşıcı hastalık gibidir. Ve sizi mutlaka bir anda etkisi altına alır. Biraz da koleksiyonerlerden kendi koleksiyonlarını oluşturan parçalarla ilgili hikâyeleri dinlediyseniz bu hastalık giderek kronik bir hal alır. Kendinizi bir anda, boş zamanlarınızda, merakınızı celbeden koleksiyonluk parçalarla ilgili bilgi edinmeye çalışırken bulursunuz.

Bu durumda koleksiyonerlik için tutkulu bir uğraştır diyebilir miyiz?

Elbette, koleksiyonerlik bir tutku ve onun ötesinde kültür meselesidir. Temelinde yatan duygu ise bazen başkalarının sahip olamadıklarına sahip olmak, bazen sahip olduklarını müzeler kurarak ya da sergiler düzenleyerek toplumla paylaşmak, bazen de sadece çocuklarına değerli bir miras bırakmak şeklinde tezahür edebilir. Özel koleksiyon sahiplerinin bu tutkusu, çoğunlukla geçmişlerinden gelen alışkanlıklar ile başlamıştır. Gazoz kapağı, takvim yaprağı, kartpostal, biblo ve bozuk paralardan başlayıp (mesleğimiz, sosyal çevremiz ve ekonomik koşullarımız çerçevesinde) örneğin cep saatleri, tespihler, hat levhalar, yağlı boya tablolar, heykeller, ipek halılar. Koleksiyonculuk ömür boyu bir maraton, nesiller arası bir bayrak belki de.

Devrim Erbil

Koleksiyonerin misyonu nedir? Koleksiyonunuzdaki eserler sizin ruhunuzu, hayata bakışınızı, duruşunuzu yansıtıyor mu?

Tabii ki koleksiyondaki eserlerin çoğu hayata bakışı ve ruhumu yansıtıyor, ama aynı zamanda ilk zamanlardan bu yana da biraz farklı bir çizgide ilerlediğini de görebiliyorum. Koleksiyona bağlılığım, bir hikâyeyi canlandırabiliyorum gözümün önünde ve bu benim için çok önemli. Yurtdışındaki fuarları, bienalleri mümkün olduğu kadar takip etmeye çalışıyorum.

Gezemeyeceğimi bildiğim bienal ve sanat etkinlikleri üzerine yazılan gazeteleri ve dergileri okumaya çalışıyorum. Koleksiyonerlik geride hoş bir seda bırakmak için hayatta karşınıza bir defa çıkan bir fırsattır. İletişim çok hızlandı, zaman çok hızlı akıyor. Bu koşuşturma arasında işlerimizin ve sorumluluklarımızın çokluğu nedeniyle, bazen durup nefes alabileceğimiz, kendimize ya da ailemize ayırabileceğimiz, birlikte keyifle geçirebileceğimiz çok az zamanımız kaldı maalesef. Tüm diğer getirileri bir yana; sanatla, sanat eserleriyle haşır neşir olmak, koleksiyon yapmak nefes alabileceğimiz bir alan açıyor aslında. Ailemle

çocuklarımızla paylaşabileceğimiz çok değerli bir alan bu. İlk adımı attıktan sonra geçmişle gelecek arasında bir köprü kuruyorsunuz. Geride hoş bir seda bırakmak için hayatta bir kez karşınıza çıkacak bir fırsattır aslında koleksiyonerlik. Gelişigüzel topluyorsanız müteşekkil bir çöp yığınına dönüşmesi kaçınılmazdır. Basit bir pul koleksiyonu da yapsanız, antika otomobil koleksiyonu da yapsanız, mutlaka bir amaç belirlemeli, araştırma yapmalı, sürekli gelişmeleri takip etmelidir.

BRT Yayıncılık Tarihi Müzesi'ne değinmek gerekirse toplamak ve oluşturmak. Müze nasıl gerçekleşti?

Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Müzesi, özellikle insanlığın ortaya koyduğu, geçmişini günümüze taşıyan ölümsüz hafızadır. 1963'den bugüne bilgi sunan toplumsal hafıza niteliğindedir. Kültürlerarası iletişim ve etkileşim için eşsiz bir mekândır. Müzeyle, halkın izlemekten zevk almasını ve estetik algıları geliştirmeyi amaçlayarak mekân oluşturmaya çalıştık. Sosyal bir öğrenme alanı oluşturduk. Bu müze, araştırma, tarihi objeleri toplama ve koruma görevleri dışında eğitici rolleri de içerisinde

barındırmaktadır. Çocukların ve gençlerin eğitimi adına tamamlayıcı unsurlar vardır. Tarihi bir dönemi, eseri veya bilgilerine ulaşabilir ve bir bilgi kaynağı izleyebilir. Bu yönüyle öğrencilerin öğretmenlerin tarihçilerin ve her sosyal grubun, vatandaşın, müzedeki eserlerden üst seviyede faydalanmasını sağladık.

BRT bir okuldur. Müzeye adım attığınız anda radyo yayınlarının başladığı 1963'dan günümüze gelinen son teknolojik noktaya kadar bir yolculuğa çıkıyorsunuz. Bu yolculukta radyo ve televizyon programlarına konuk oluyor, KKTC'nin siyasi ve sosyal tarihini hatırlıyor, anılarınızla, çocukluğunuzla buluşuyorsunuz. Giriş sergi holünde iletişim dünyasının ilkleri ve Rauf Raif Denктаş'ın kullandığı mikrofon sizler için sergileniyor. Hüseyin Kanatlı köşesinde BRT özel fotoğraf koleksiyonu ve R. R. Denктаş ile ilgili program örnekleri bulabilirsiniz. Tarihi koridorda ilk radyo yayınından günümüze hatıralarla bir yolculuk yapıyorsunuz. Tek kanallı günlerden bugüne, logolarımız hatıralarda kalan sizlerle buluşuyor. Bayrak Radyosu Televizyon Kurumu Müzesini oluştururken toplumsal hafızayı yeniden güncelleyip, hayatın içine geçirmek ilk hedefimiz oldu. Çünkü biliyoruz ki yaşarken kıymetlidir anlar, öyküler. Sonra ise dili geçmiş olurlar ve dökülürler pul pul, unutulurlar. Çöplük olurlar hatta. Oysa zamanın bekçisi tutanaklar, belgeler saklandıkları kör kuyular, unutuldukları duvarlar arasından kurtarılmalı ve gün ışığına çıkarak, toplumsal belleğimizin kanıtı olduklarını göstermelidirler.

Meşakkatli fakat bir o kadar da duygu yüklü bir iş akışıdır yayıncılık. 1963 yılında birkaç mücahidin on metre karelik bir garajda aküleri birbirine bağlayarak yayın hayatına başlayan Bayrak Radyosu'ndan günümüze uzanan ve dünyaya seslenecek kapasiteye erişen Kurumun yaşadığı zorlukları ve her birimizin parmak izleriyle mana kazanmış cihazları ve bu uğurda verilen mücadeleyi konuklarımıza ve halkımıza hatırlatmak; yeni nesillere aktarmak gerekliydi. Biz de işte bu amaçla müze kurmaya karar verdik.

Bilhassa seçilmiş olan giriş bölümü; çalıştığımız her günümüzde, kat ettiğimiz yolu görebilmek ve her gün dünyaya biz de varız diyebilmek içindir. İster etnografik ister tarihi ister sanatsal isterse zanaat bağlamında üretimi en üst noktada olan bir kurumda yaşıyoruz. Yaşanan ve kullanılan bu mekânın her yeri bir müzedir aslında. Kim ne derse desin meşakkatli fakat bir o kadar da duygu yüklü bir iş akışıdır yayıncılık. Daktilonun bile günümüz dünyasında halen kullanılarak programların yazılıp hazırlandığı dünyadaki tek örnektir belki de burası. Tarih müzelerde saklıdır. Müze kurmak şüphesiz ekip işidir, bireysel değildir. Müze kurarken önce geleceğe bellek bırakacağımıza inanmak gerekir. Çünkü tarih; müzelerde saklıdır. İnsanlar buraya ziyarete geldiklerinde merak ettiklerini bulabilecek, sorularını cevaplayabilecek, sanatı ve kültürü, kentsel gerekleri, yani modernliği de es geçmeden deneyimleyebilecek. Müzeler, toplumu eğitmek ve hizmet etmek için kalıcı kurumlar değil midir zaten. Düşünsenize bütün beşeri geleneklere zaman rayında rol alırdır, tarihi bilginin bir projeksiyon gibi insanlığın bugünü ve geleceğini aydınlatmasına bağlı görünüyor. Biz de toplumun hafızası, vicdanı olmaya çalışıyoruz.

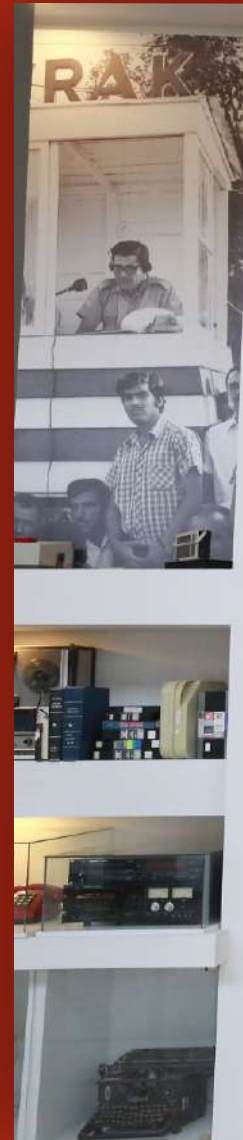
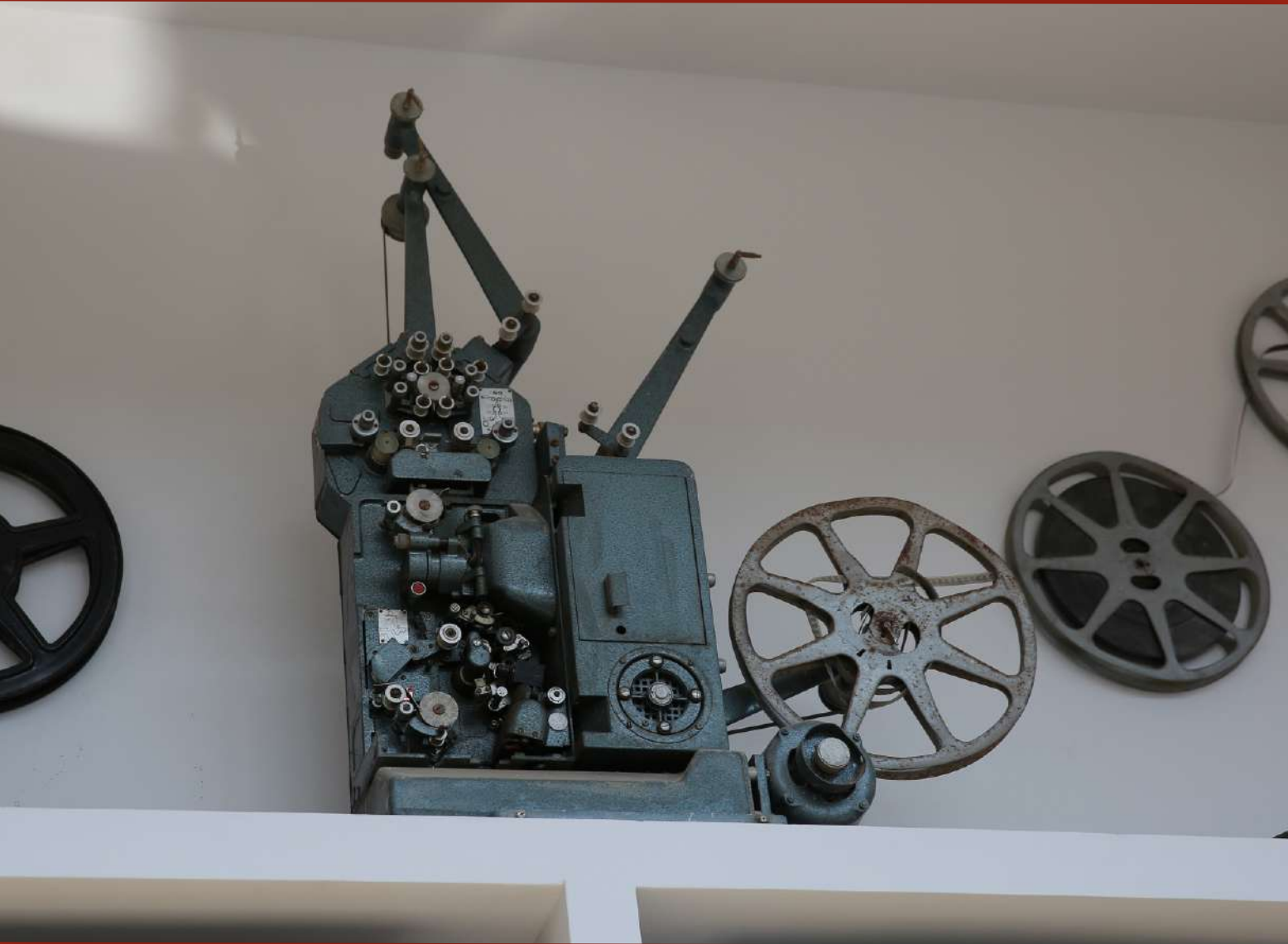

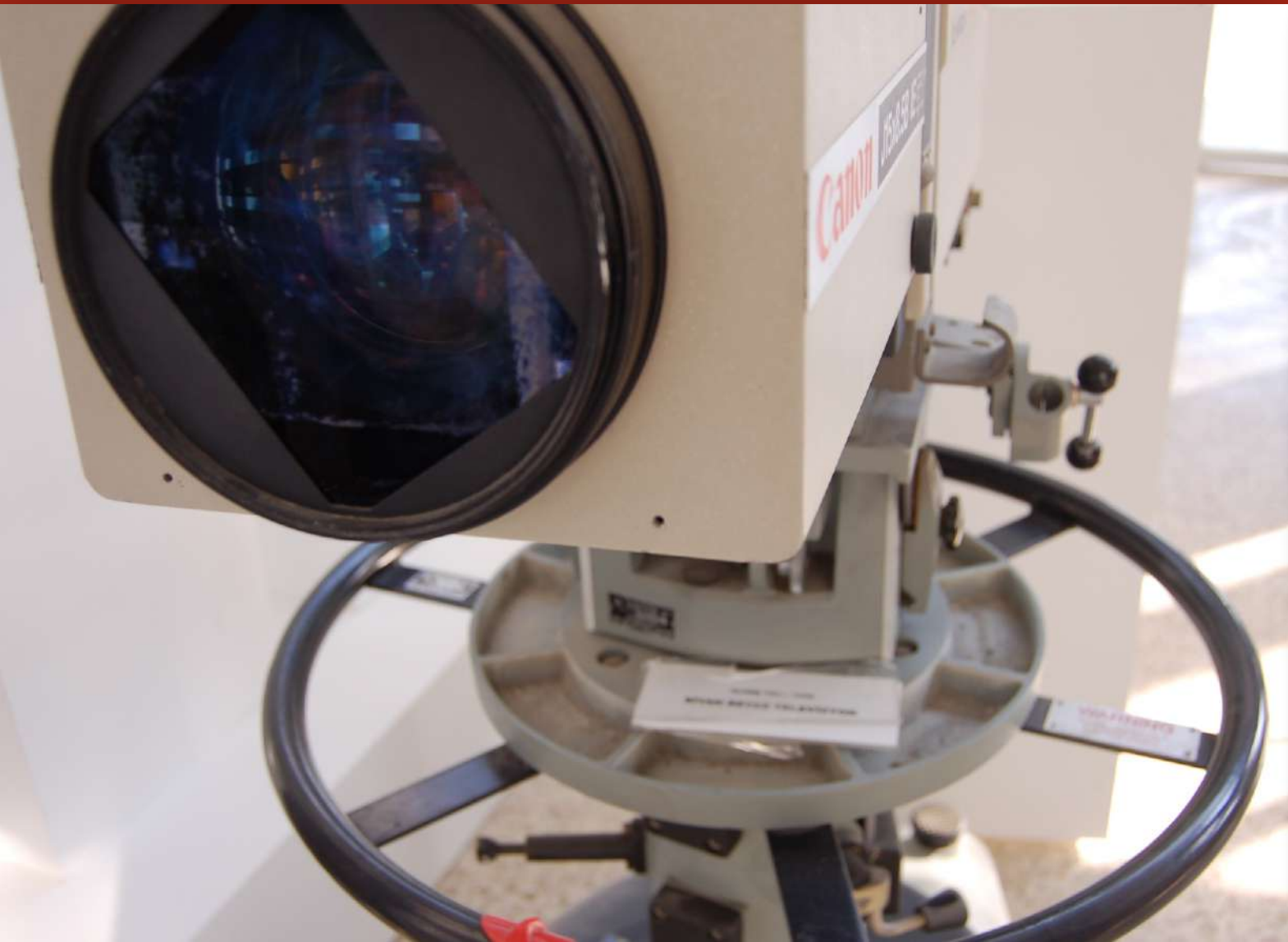

“Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Yayıncılık tarihi müzesi BRTnin geçmişe, bugüne ve geleceğe olan kamusal sorumluluğunun yansımasıdır.”